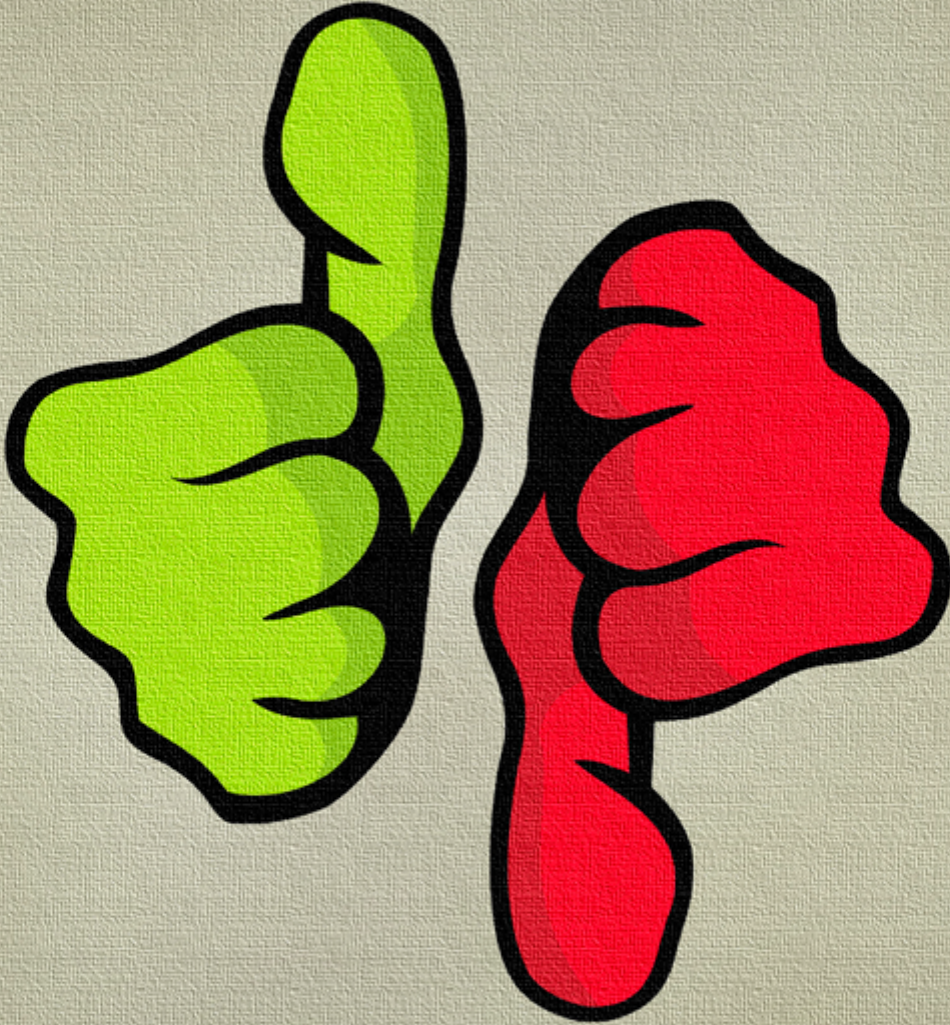

Yargı

ARALIK 2018 / SAYI 11

www.gazeteduvar.com.tr

duvardibi

Selamlar,

Gazete Duvar yayına başladığı günden bu yana sadece enformatik içeriği değil, o içeriklerin daha iyi anlaşılabilmesi için gerekli düşünsel, uzmanlığa dayalı içeriğin üretim ve sunumuna da önem vermeye gayret etti. İnternetin sağladığı hızlı enformasyon ve bilgi akışının yararlarının yanı sıra, bir müddet sonra baş edilmesi zor bir kargaşaya, en özetle aranan şeyin bulunmasını güçleştiren bir entropiye yol açmak gibi zararlı yönleri de olduğu malum. Bu güçlüğü aşabilmek için başladığımız, Forum sayfalarında kullanılan metinlerin bir derlemesinden oluşan dergimizin on birinci sayısının başlığı 'Yargı'.

Orhan Gazi Ertekin, Gözde Yılmaz, Çiğdem Koç, Nurgül Eryeşil, Meral Danış Beştaş, Mahmut Çınar, Uğur Kara, Kemal Gözler, Kerem Altıparmak, Neşet Girasun, Ferhat Encu, Sedat Vural ise on birinci sayımıza katkıda bulunan isimler.

Her zaman dediğimiz gibi: Gayret bizden himmet okurdan... İyi okumalar.

Yayın Tarihi: Aralık 2018

Genel Yayın Yönetmeni: Ali Duran Topuz

Yayına Hazırlayan: Cennet Sepetci

AND Gazetecilik ve Yayıncılık, San. ve Tic. A.Ş. adına Yayın Sahibi: Vedat Zencir

İcra Kurulu Başkanı ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Ömer Araz

Katkıda Bulunanlar: Orhan Gazi Ertekin, Gözde Yılmaz, Çiğdem Koç, Nurgül Eryeşil, Meral Danış Beştaş, Mahmut Çınar, Uğur Kara, Kemal Gözler, Kerem Altıparmak, Neşet Girasun, Ferhat Encu, Sedat Vural

Yönetim Yeri: Maslak Mahallesi Ahi Evran Cad. Nazmi Akbacı İş Merkezi 233-234 Sarıyer/İstanbul Santral (212) 3463601, Faks (212) 3463635

Duvar Dibi Dergi'de yayımlanan yazı, haber ve fotoğrafların her türlü telif hakkı AND Gazetecilik ve Yayıncılık Sanayi ve Ticaret A.Ş.'ye aittir. İzin alınmadan, kaynak gösterilmeden ve link verilmeden iktibas edilemez.

<https://gazeteduvar.com.tr>
info@gazeteduvar.com.tr

Bu sayıda...

5

Boğazda viski içip
Çağlayan'da duruşmaya
girmek!

11

Düşmanın için ne kadar
hakkaniyetlisin?

18

Yeni dönem parlamento
pratiği ve yasama
organının işlevi

25

73'üncü yılında Tan
baskını: Ne değişti?

38

Homojenleştirmeye karşı
yerel yönetimler

44

Yargıtay'ın Berberoğlu
kararı üzerine

8

Hakaret ve ifade özgürlüğü arasındaki ince
çizgi

14

Şule Çet'in öyküsü, çalışma yaşamının diğer
yüzü

22

Demirtaş yargılaması: Feme cinayetleri
çağındayız!

30

Parlının bedeli: Mahpus Demirtaş

40

Bir yargı masalı

Bu sayıda...

46

Şamil Tayyar'ın açıklamaları

ve yargı borsası

65

Kürtlerin avukatı var

mıdır? Kürt hak hareketi

ve Tahir Elçi

72

Özgürlük esas, tutuklama

istisnadır

49

Roboski: Avukatların değil AIHM'in kapısını
çalın

69

HDP'li vekillerin milletvekillikleri
düşürülürken

74

Kitaplarda 'Yargı'

Boğazda viski içip Çağlayan'da duruşmaya girmek!

Biliyoruz ki Türkiye'nin bir Bourdieu'su yok. Yargının ve yargıçların hangi kültürel hallerden geldiğini, kararlarını, yasanın aralıklarını, hukuk içindeki gelenek ve rutini bilimsel düzlemde bize aktaracak bir bilgi alanımız da yok haliyle. Ne garip ki Fransız taşrası pek iyi bilinirken Türkiye taşrası konusunda pek az çalışma var ve bunun özellikle de yargıdaki sonuçlarını neredeyse hiç bilmiyoruz.

İstanbul 27. Ağır Ceza Mahkemesi başkanı akademisyen sanık vekiline bir anını bulup “Ama Beşiktaş'ta, boğazda oturup viski içmekle olmuyor” diyerek çıkmış. Taşranın entelektüel çevreye muayyen klişesi ile “muktedir askerin entel azarlaması”nı birleştiren bu sözün en sonunda mahkeme başkanının dilinden orta yere düşmesi artık mahkemelerin çay ve kekli kahve sohbetleri ile bezenmiş bir “paket tur” rahatlığı ile ilerlediğini mi gösteriyor? Yoksa geçmişten bu yana çok iyi bildiğimiz yargıcın güç şehvetini mi? Ya da bir “Taşra sıkıntısını mı?” Hepsisi de olabilir. Bir estetik sorun mudur bu peki? Belki. Kuşkusuz Karagöz'ün Hacivat paylaşması daha yerli ve milli bir tercih olabilirdi. Ama aceleyle yargılama yaparken rutine bağlamak kaçınılmaz oluyor demek ki?

ORHAN GAZI ERTEKİN

//

2011 yılında Radikal gazetesinde yayınlanan "Müsterih Olun Yargı değişmedi" başlıklı yazıda Özsu şöyle tanımlıyordu Türkiye yargısını: "Türk yargısı, taşranın kültürel kodlarına hapsolmuş güce tapan, toplum ve birey düşmanı, antientelektüel, ahlakçı, asosyal bir cemaattir. Türk yargısının asıl problemi ilkel bir yargı kültürüne sahip olmasındır..."

Peki bizi şimdilik asıl ne ilgilendirmeli burada? Her şey! Çünkü daha çok sayıda mesele var yargıcın konuşmalarında. Ama tabii ki yargıcın zihnindeki "hınç" ve "nefret" in bu seviyede hem de bir duruşma salonunun içinde orta yere saçılması ve Türkiye yargısının ahvalinin her haliyle ifşa olması ile başlamalıyız öncelikle...

Adil bir yargılama beklentisi içindeki sanığa yönelik sarf edilen bu söz aslında hiç lafı uzatmadan şöyle tercüme edilebilir: Ben seni iyi tanıyorum. Ne menem bir 'şey' olduğunu biliyorum. "Viski" ve "boğaz" vaazlarında seni derdest ettim. Ben zaten seni yargıladım. Hüküm verdim. Şimdilik senin haberin yok...

Bir yargıç bunu söyleyebilir mi? Ve bunu yapabilir mi? Ve dahi bir yargı bunu normal karşılayabilir mi? Bu ülkede bir yargı ve yargılama olduğu sürece böyle bir yargıç sözüne, tavrına, yargıç edasına seyirci kalmak asla mümkün olamaz. Haa ne yargısı ne yargılaması kardeşim diyorsanız biz gene de sizi ve herkesi yargıçlığı ile sorumlu tutacağız ve tutmaya devam edeceğiz...

Aslında sorunun sadece sayın başkan ile alakalı olmadığı açıktır ve gerçek sosyolojik kökleri ve zihinsel temellerine inmek Türkiye'de doğru ve adil bir yargılama tartışmalarımızı da besleyecektir. Şimdi işte bunu yapacağız...

TÜRKİYE'DE YARGI VE YARGIÇ

Biliyoruz ki Türkiye'nin bir Bourdieu'su yok. Yargının ve yargıçların hangi kültürel hallerden geldiğini, kararlarını, yasanın aralıklarını, hukuk içindeki gelenek ve rutini bilimsel düzlemde bize aktaracak bir bilgi alanımız da yok haliyle. Ne garip ki Fransız taşrası pek iyi bilinirken Türkiye taşrası konusunda pek az çalışma var ve bunun özellikle de yargıdaki sonuçlarını neredeyse hiç bilmiyoruz. Buna karşılık ne iyi ki Demokrat Yargı Başkan yardımcısı Faruk Özsu'nun herhalde bu yargı durdukça veciz bir bilgi notu olarak kalacak yargı tanımlamasını yeniden ve yeniden hatırlamak yargı içindeki her gelişme konusunda aydınlanma ihtimalimizi yükseltecektir kesin olarak. Daha 2011 yılında Radikal gazetesinde yayınlanan "Müsterih Olun Yargı değişmedi" başlıklı yazıda Özsu şöyle tanımlıyordu Türkiye yargısını: "Türk yargısı, taşranın kültürel kodlarına hapsolmuş güce tapan, toplum ve birey düşmanı, antientelektüel, ahlakçı, asosyal bir cemaattir. Türk yargısının asıl problemi ilkel bir yargı kültürüne sahip olmasındır..."

Tarihte yargıçlara yöneltelen her keskin eleştirinin ruhunu taşıyan bir tespittir bu. Bentham'ın hukukçu tarifi ile yarışır. Nafi'nin kadı tarifi (kanlı nigar) ile de yarışır kesinlikle. Ama asıl olarak Türkiye yargısının taşralı doğası ile Türkiye yargı kültürünün nasıl özel bir yargı ve yargıç yapısı oluşturduğunu göstermesine dikkat göstermek gerekir. Bu tespit esas olarak şunu diyor bizlere; Yargılar gelir geçer. Bir bakarsınız "Kemalist yargı" gelir sizi türbanınız nedeniyle yargı-

lar ve aşığalar, bir bakarsınız “Cemaat yargısı” gelir sizi sadece alevi olduğunuz için Balyoz davası sanıkları arasına yerleştirir, sonra bir bakarsınız “hükümet ve bağlaşıkları yargısı” gelir onu yapar bunu yapar. Ama hepsini var eden bir “taşra sosyolojisi”, bir dip dalga varlığını sürdürdüğü hangi yargıdan kurtulursanız kurtulun yine “aynı yargı”ya muhkam kalırsınız. Çünkü taşranın bütün kültürel kodlarının sindiği bir yargı alanı ile karşı karşıya bulunmaktasınız gerçekte.

YARGILAMA YETİSİNİN YOKLUĞU

Peki bu daha özeldir ne anlama geliyor? Taşraya dair sınıfsal özellikler bize yargı bakımından iki temel sonucu da beraberinde getiriyor. Birincisi taşralı yargı ve yargılama kamu alanından uzaklaşmak anlamına geliyor; taraflar iradesi, sesi ve sözü olmayan birer “nesne” haline geliyor. Böylece sanık bir “taraf” değil her an “haddi bildirilecek”, aşağılanacak bir “kum torbası”na dönüşüyor. Tabii ki kamunun ve kamuoyunun olmadığı yerde bir yargılama mümkün olmaktan çıkıyor. Bu taşra yargısının kıyıcı özelliklerinden birisidir. Türkiye’nin taşralı yargı kültürüyle alakalı ikinci önemli sonuç ise yasa, kural, etik ve ahlaki ilkelerin tarafları bağlayan bir zemin değil de sadece yargıç tarafından sonuçlandırılan bir “hiyerarşik yetki alanı” haline gelmesidir. Böylece tüm kararların belirlenemez bir serbestlik içinde şekillenmesi kaçınılmaz oluyor. Böyle bir yapıda yasa ve kural belirlenebilir olmaktan çıkar ve sadece ve sadece güç ilişkileri devreye girer. Bu durum tarafların aşağılanmasını, azarlanmasını da normalleştirir haliyle. Çünkü yargı sadece güç ile çalışmaya başlar ve yargının yasa, kural ve etik üzerine kurulu meşruiyet temelleri oldukça geniş bir aralıkta her şeyin serbest ve yapılabilir olduğu bir geniş alan açılır.

Taşralı yargılama kültürüne dair her iki özellik de aslında yargılama yetisinin yokluğuna ortaya koymaktadır.

Peki bütün yargılamaların akademisyenlerin boğazda viski içmeleri ile ne alakası var? Hiçbir alakası yok işte... Zaten sorun da bu... Yargı ve yargıçlar yargıladıkları sanıkları viski ve boğaz ile yargıladıklarında akademisyenlerin akşam boğazda viski içtiği için sabah Çağlayan’da yargılandığını düşünmekten başka çare kalmayacaktır...

Bu da Türkiye yargısının taşralı doğasının aslında yargılayamadığının göstergesi olsa gerektir...

//
Peki bütün yargılamaların akademisyenlerin boğazda viski içmeleri ile ne alakası var? Hiçbir alakası yok işte... Zaten sorun da bu... Yargı ve yargıçlar yargıladıkları sanıkları viski ve boğaz ile yargıladıklarında akademisyenlerin akşam boğazda viski içtiği için sabah Çağlayan’da yargılandığını düşünmekten başka // çare kalmayacaktır...

Hakaret ve ifade özgürlüğü arasındaki ince çizgi

Hakaret içeren söylemlerde, genellikle kapsayıcı kategorilerden yola çıkılır. Kapsayıcı kategoriler, enstrümantal şiddeti haklı çıkarmak adına kullanılırlar. Kodlar birbirleri ile yer değiştirdiğinde, kimliğe dair konseptleri kontrol etmek ve adaletsiz uygulamalarda bulunmak kolaylaşır. Böylelikle “doğrular” tekrar ve tekrar üretilebilir hale gelir. Perspektiflerin değişmesi, ahlaki sınıflandırmaların da değişmesine yol açar.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), Muhammed peygambere hakaretin ifade özgürlüğü kapsamına girmediğine, kullanılan tartışmalı ifadelerin objektif tartışma sınırlarını aştığına hükmetti. Günümüzde, siyasette liberal demokratik yaklaşımı benimseyen çoğu ülkede görülüyor ki, hakaret ve ifade özgürlüğü arasında çok ince bir sınır bulunmaktadır. Bu ince sınırın tabiatı hakkında karar veremeyen yargı sistemleri, aslında önemli bir noktayı görmezden gelirler. Hakaret içeren söylemlerde, genellikle kapsayıcı kategorilerden yola çıkılır. Kapsayıcı kategoriler, enstrümantal şiddeti haklı çıkarmak adına kullanılırlar. Kodlar birbirleri ile yer değiştirdiğinde, kimliğe dair konseptleri

GÖZDE YILMAZ

“Biz”, “onlar”, “düşman”, “terörist”, “mağdur”, “fail”, “iyi”, “kötü”, “normal”, “anormal”, “Müslüman”, “Hıristiyan” gibi kategoriler, başka başka aidiyetleri ya da ait olmamayı tercih eden bireyleri, belirli kimliklerin içerisine sıkıştırır. Biliyoruz ki, birbirlerini diyalektik biçimde etkileyen bilişsel ve duygusal tepkimeler, çoğunlukla kültürel olarak şekillenir ve Jose Ortega’nın da belirttiği üzere sosyalleşme süreci, bireyselleşme sürecini öncelediği için sosyal olarak da yapılandırılır denilebilir.

kontrol etmek ve adaletsiz uygulamalarda bulunmak kolaylaşır. Böylelikle “doğrular” tekrar ve tekrar üretilebilir hale gelir. Perspektiflerin değişmesi, ahlaki sınıflandırmaların da değişmesine yol açar. Birey, başka bir bireyi bu kodlar vasıtasıyla kolayca düşman addedebilir. Bu süreçler bizleri, fiziki şiddet uygulamaya da açık hale getirir. Zira artık “normallerimiz” de değişmiş, bir nevi kendimizi olağanüstü hal koşullarına bilinçsiz bir şekilde adapte etmişizdir. Burada vurgulamak istediğim nokta, kapsayıcı kategorilerin analitik düşünce ile genellikle farklı kutuplarda seyrettiğidir. “Biz”, “onlar”, “düşman”, “terörist”, “mağdur”, “fail”, “iyi”, “kötü”, “normal”, “anormal”, “Müslüman”, “Hıristiyan” gibi kategoriler, başka başka aidiyetleri ya da ait olmamayı tercih eden bireyleri, belirli kimliklerin içerisine sıkıştırır. Biliyoruz ki, birbirlerini diyalektik biçimde etkileyen bilişsel ve duygusal tepkimeler, çoğunlukla kültürel olarak şekillenir ve Jose Ortega’nın da belirttiği üzere sosyalleşme süreci, bireyselleşme sürecini öncelediği için sosyal olarak da yapılandırılır denilebilir. Kapsayıcı kategoriler bizi, Herbert Mead’in deyimiyle “genelleştirilmiş diğeri”ni kullanmaya iter ve bu, bizim analitik bir süreçte yapılandıramadığımız kimliğimizi aslında bir bakıma garanti altına alır.

Carl Schmitt’in açıklamasıyla “düşman”, varoluşsal açığımızı kapatmak ve bir çeşit aidiyet hissetmek, düşman olmayanlarla bizi bir arada tutabilmek açısından elzemdir. Aslında faşizmin tercih ettiği bu süreç, bizi izole hale gelmiş ve kendine bile yabancı bireyler haline getirir. Zira sosyal bir atmosferde kişi, diğer varlıkları birer ayna olarak kullanır ve kendi varoluşu bu sosyalleşmeden, bir aradalıktan beslenir. Politik alanda eylemek de bu bir aradalığın en önemli unsurlarındandır. Isaiah Berlin’in de belirttiği üzere bu, pozitif özgürlüğün olmazsa ol-

mazıdır. Bu süreç yakalanamadığı vakit, kişiler kendilerini travmalarla, kişilik çatışmalarıyla, güvensizlik ve yalnızlık hissiyatı ile çevirili halde bulur. Kendini toplumdan izole etmiş birey, daha kolay kontrol edilebilir hale gelir. Politik bir aradalığa karşı isteksizlik ve farklı aidiyetlere karşı tolerans yokluğu, stratejik olarak planlanabilir, manipüle edilebilir ve bir eylem adına yararlanılabilir bireyler yaratır. Demokrasi kültürüne ait olmayan bu durum aynı zamanda, yasa ve demokrasi arasındaki diyalektik ilişkiye de zarar vererek, hukuksuz işleyen bir toplumsal düzen yaratır.

Kapsamlı kategorilerin haksızlıklar güdümünde kullanılması durumu, birbirlerimizin hikâyelerini dinlemeye karşı bizi isteksiz kılar. Heterojen bulunuşlar, geçmişe dair izlenimler, bugüne dair varoluş sorunsalları ve geleceğe dair umut ve çıkarımlar, ancak birbirimizin hikâyeleri ve karşıt izlenimlerimiz sayesinde vücut bulur. Fakat unutturmak; bireylerin geçmişle, şimdiyle ve gelecekle kurdukları bağları hafızasız bir belirsiz zaman içerisine hapsetmek, “genelleştirilmiş diğeri” yaratmaların en çok kullandıkları silahtır. Foucault’nun da belirttiği üzere unutturmak, karşı belleği kontrol altına alan bir eylemdir. Hâlbuki ihtiyacımız olan, Robert Putnam’ın da dile getirdiği üzere, müzakereci bir akıl yürütme süreci ve “biz”in içine bir “ben” katmayı becerebilme gücüdür. Hikâyeler vasıtası ile kolektif bilince katılmak, açık uçlu diyalogları sürdürebilme kabiliyeti gerektirir. Bu Richard Rorty’nin de üzerinde durduğu ve hikâyelerin, “doğruların”, “normalin” ötesini, farklı politik ve ahlaki idealleri görmemize yardımcı oluş halinden beslenebilme durumudur. Varoluş hakkındaki farklı elementler, çeşitlendirilmiş söylemlerin içerisinde gizlidir. Sanatsal faaliyetler, kapsayıcı kategorilerin ötesini görme konusunda bize çokça yardımcı olacaktır. Fakat bu faaliyetlerde de o ince çizginin farkına varabilmemiz hayli önemlidir.

Düşmanın için ne kadar hakkaniyetlisin?

Atatürk'e hakaret ettiği iddia edilen birinin tutuklanmasını histerik bir heyecanla alkışlayanlarla Erdoğan'a hakaret ettiği iddia edilen birinin tutuklanması söz konusu olduğunda aynı duyguyu hissedenler arasındaki farkı bulabilir misiniz? Herkesin kendi kutsalından zırhlara sarıldığı ve o zırhın içinde, diğerlerine her şeyi yapabileceğini zannettiği bir yerde hukuk neye dönüşür?

Elinize bir şerit alıp bir ucunu 180 derece çevirerek birleştirdiğinizde, iki yüzü var gibi görünen ama aslında tek yüzü olan bir şekil elde edersiniz. Möbiüs şerididir bunun adı. Alman matematikçi August Möbiüs bulmuş, onun adıyla anılıyor. Bir yerinden başlayıp elinizi hiç kaldırmadan sonuna kadar çizdiğinizde sadece tek tarafını çizebiliyorsunuz. Çünkü dediğimiz gibi tek yüzü var sadece.

Bazen Türkiye'nin yargısının tarih çizgisinin de bir Möbiüs şeridine benzediğini düşünüyorum açıkçası. Nereden çizmeye başlarsan başla hep aynı yere dönüyorsun sonunda. Çünkü tek bir yüzü var,

ÇİĞDEM KOÇ

17 KASIM 2018

o da toplumsal hakkaniyet duygusunun yoksunluğunun birebir karşılığı olan düşman hukukunun herkesin vicdanında meşruiyet kazanması.

Atatürke hakaret ettiği iddia edilen birinin tutuklanmasını hissterik bir heyecanla alkışlayanlarla Erdoğan'a hakaret ettiği iddia edilen birinin tutuklanması söz konusu olduğunda aynı duyguyu hissedenler arasındaki farkı bulabilir misiniz? Herkesin kendi kutsalından zırlara sarıldığı ve o zırların içinde, diğerlerine her şeyi yapabileceğini zannettiği bir yerde hukuk neye dönüşür? 15 Temmuz sonrası yapılan yargılamalardaki evrensel hukuk ilkelere ihlallerine bakın. Asker yargılamalarında yaşanan hukuksuzluklara ses çıkarmayanlar-çılginca alkışlayan hamaset düşkünlere ayırıyoruz zaten-Barış Akademisyenlerinin yaşadıklarına verdikleri tepkilerdeki haklılıklarında bile bu ikilemin tam da kucağındalar. Bu cümleyi tersten de kurabilirsiniz, gerçek aynı kalır. Barış Bildirgesini imzalayan akademisyenlerin uğradıkları haksızlık ve hukuksuzlukları görmezden gelenlerin, hatta "hak ettiler" diyenlerin vatan ve Atatürk vurgusu kendi zırları içinde dokunulmaz doğrular yarattıklarını düşünenlerin zulmüdür aslında. Hemen akıllarına gelen "kumpas davalarla yargılanan şerefli Türk ordusu" tamlamasına sığınmakla, barış istemekten başka bir şey yapmamış hocaların karşısında durmayı nasıl bağdaştırabildiklerini kendilerine sormak gerekir elbette. Peki, Ergenekon davaları sürecinde yaşanan hukuksuzluklara, bu davaların sulandırılmasına kurban edilen masumların haklarına ses verenler dışında kalanların derdi neydi?

PKK davasından yargılanan biri işkence görmeyi hak ediyor mu, ya da onun adil yargılanması umurumuzda olmamalı mı? Cemaatçi olduğuna şüphe olmayanların mesela, yok mu böyle bir hakları? Bir insan "terörist" olmakla suçlandığı andan itibaren bütün hukuki ve vicdani korumalardan muaf mı tutuluyor? Bir kadını terörist olduğu için öldürdüğünüzde, onun çıplak bedenini teşhir etmeye de hak kazanıyor musunuz? Ahmet Altan'ı dilediğiniz kadar şeytanlaştırın, onun uğradığı haksızlığı ve yaşadığı hukuksuzluğu yok saymak için kendinize cehennem taşlarından gerekçeler inşa etmek hoşunuza gidiyor mu? Peki ya bir asker sadece asker olduğu için sizin entelektüel vicdanınızdaki kapalı gişeye mi çarpıyor?

O kadar çok soru var ki, sürekli sormaktan yorulduğumuz ve her seferinde, üzerinde yürüyüp aynı yere vardığımızı fark etmeden, sadece tek yüzü olan tuhaf bir şeridin üstündeki karıncalar misali manasız bir kısır döngü içinde debelenip durduğumuz. Halbuki hepsi aynı soru zaten; bu döngüyü kırabilecek tek bir soru: Düşmanın için ne kadar hakkaniyetlisin?

Sürekli kendini tekrar eden bir hukuk tarihi, kimsenin değiştirmek istemediği bir kadere teslim olmanın rahatlığını dönem dönem herkese sunuyor. Kim daha güçlüyse onun daha haklı olduğu dönemler yaşanıyor; güçlü olan diğerine yaşattığı hak-

//

PKK davasından yargılanan biri işkence görmeyi hak ediyor mu, ya da onun adil yargılanması umurumuzda olmamalı mı? Cemaatçi olduğuna şüphe olmayanların mesela, yok mu böyle bir hakları? Bir insan "terörist" olmakla suçlandığı andan itibaren bütün hukuki ve vicdani korumalardan muaf mı tutuluyor? Bir kadını terörist olduğu için öldürdüğünüzde, onun çıplak bedenini teşhir etmeye de hak kazanıyor musunuz?

//

Yarın, yeni bir çözüm süreci siyasetine evrilmek gerekirse ne olacak? Derin devletle hesaplaşacağı iddia edilen bir yargının ne hale geldiğini görmedik mi mesela? Aynı yargının yaşattıklarından ders alınmadığını da görmüyor muyuz? Peki kim çıkıp bu şeridin üstünde yürümeye devam edersek aynı yere varacağımızı nihayet itiraf edebilecek? Kim aslında yargı tarihimizin bir Möbiüs şeridi olduğunu ve artık bunu kırmak gerektiğini söyleyebilecek?

sızlık üstünde yeni meşruiyetler yeşertip bir sonraki kendi haksızlık dönemine yatırım yapıyor sanki. Herkes biliyor; devranlar dönecek, egemenler değişecek ve sıra kendisine mutlaka gelecek. Ama yine herkes sadece beklemeyi tercih ediyor: Bu salt korkuyla açıklanabilir bir durum olamaz; korku bir yerden sonra kendini aşabilen bir duygudur çünkü. Bu, herkesin kendi dönemindeki sopasını cilalamak için geride durmasına dair bir hazırlık evresinin dehşet verici sessizliği. Birkaç kurban veriyor belki ama sıranın ona gelmesini ve o sopayı “hukuksallaştırıp” düşmanının kafasına indireceği o anı kolluyor, sabırla bekliyor, daha da bilenerек ve daha da kinlenerek bekliyor.

Siyasetin yargıyı şekillendirmesi kabusu, yargının siyaseti şekillendirmesi kabusu haline geliyor sonra ve biz hangisi daha fena bilmiyoruz; hangisinden uyanmak daha olası, onu da bilmiyoruz. Üstelik tam da şu anda hangisi oluyor, ondan dahi emin olamıyoruz. Bu gün yargı Barış Akademisyenlerini hukuksuzca yargılıyor, çünkü siyasetin böyle bir dönüşümü vardı; vatansever ve milliyetçi olmak gerekiyordu, üstelik bu sadece iktidarın değil, kendini muhalif zanneden ama o da milliyetçi ve vatansever kitlenin de pek hoşuna gidiyordu. Hukuka uygun bir siyasete, siyasetten beslenen bir hukukla oynaşma izni verdiğinizde olan oluyordu. Yarın, yeni bir çözüm süreci siyasetine evrilmek gerekirse ne olacak? Derin devletle hesaplaşacağı iddia edilen bir yargının ne hale geldiğini görmedik mi mesela? Aynı yargının yaşattıklarından ders alınmadığını da görmüyor muyuz? Peki kim çıkıp bu şeridin üstünde yürümeye devam edersek aynı yere varacağımızı nihayet itiraf edebilecek? Kim aslında yargı tarihimizin bir Möbiüs şeridi olduğunu ve artık bunu kırmak gerektiğini söyleyebilecek? Daha da önemlisi, kim çıkıp da artık konuşmanın bir adım ötesine geçmek için harekete geçmeyi göze alabilecek?

Bu bir korku filminin nedense hiç bıktırmayan klişesi sanki; biliyoruz ama korkuyoruz ve biliyoruz ama zevk alıyoruz içten içe. Müziğin yükseldiği ve o kapının arkasından bir şey çıkacağı çok belli sahnelerde gözlerini kapatanlar, filmin sonundaki mutlu sonu izlemeden beklemeye çalışıyorlar. Bir başka klişenin de farkındalar üstelik; ev ahalisi kurtulmuş gibi görünse de o iblis ruh, devam filmi için birinin içine girmiştir çoktan. Hep aynı senaryonun içinde aktörlerin ve mekanların değiştiği ama ezberlerin aynı kaldığı bir öykünün bizi korkutmasına izin vererek ya zevkten dört köşe ya da gözlerimizi kapatarak izliyoruz olup bitenleri.

Artık elimizi kaldırmanın ve tek yüzü olan bu şeridi çizmeyi bırakmanın zamanı geldiğini nasıl anlayacağız? Hep aynı korku filminin içinden çıkmanın zamanı geldiğini nasıl anlayacağız?

Şule Çet'in öyküsü, çalışma yaşamının diğer yüzü

Şule Çet davası avukatı Umur Yıldırım'ın üstün çabası, kadın meclisleri ve psikolojik, fiziksel, cinsel şiddet mağduru kadınların haklarını koruyan STK'larca kamuoyunun gündeminde büyük bir hassasiyetle canlı tutuluyor. Şule Çet'in davasının ek olarak çalışma ve sosyal güvenlik alanındaki uzmanlarca da incelenmesi, çalışma yaşamında yer alan üniversite gençliğini korumak için çok önemli.

NURGÜL ERYEŞİL

Şule Çet, yarı zamanlı çalıştığı iş yerinin ortaklarından biri tarafından 29 Mayıs 2018'de gece yarısı ölüme sürüklendi. Olayın basına yansımalarının ardından aynı iş yerinde çalışan bir başka genç kadının, "Üç hafta önce Şule'nin canına kıyıldığı yerde ben çalışıyordum. Ama bazı durum ve rahatsızlıklardan ötürü işi bıraktım." şeklindeki açıklamalarıyla, kan donduran sonuçları içeren otopsi raporlarıyla, Şule Çet'in Avukatı Umur Yıldırım'ın, ailesinin, kadın meclislerinin ve basınının bu çabasıyla olayın üzerinden altı ay geçti.

Şule Çet vakasını Türkiye'de avukatı ve ailesiyle birlikte kadın meclisleri sahiplendi. Ancak Şule Çet vakası kadına şiddet başlığı-

nın yanında ülkemizde, okurken çalışan genç kuşağın şartlarını, işini kaybetme, geçim korkusu ve kaygısının insanı götürebileceği, getirebileceği yerleri anlatan ve bu başlıklar dahilinde de incelenmesi gereken çok boyutlu bir vakadır.

Üniversite yıllarında yarı zamanlı ya da proje bazlı çalışan pek çok genç ne yazık ki, kuralları çoğu zaman keyfe keder belirlenen iş dünyasında, yalnızca sorumlulukları bilip, haklarından bihaber çalışıyor. İğneyi kendime çuvaldızı başkasına batırayım. Hiçbirini eleştirmiyorum, eleştiremem çünkü ben de yaklaşık 17 yıl önce onların arasındaydım. Bana tanımlanan sorumluluklar kadar çok sağlam haklarımın da olduğunu, İş Kanunu'nun her daim işçiden yana durduğunu, düşe kalka, el yordamıyla öğrendim.

İş ilişkisinin sınırları nelerdir? Hangi tavır ve davranışlar emek sömürüsüne girer? İş hayatında doğrudan ya da dolaylı olarak tehdit, taciz hatta yaşama kast şeklinde değerlendirilebilecek başlıklar neler? Bugün Şule Çet davası da bakmasını bilene gösteriyor ki benim zamanımdan bu yana hiçbir şey değişmemiş. Üniversite gençliği halâ işin tanımını yapmak, işveren-işçi ilişkisinin sınırını çizmek, gerekirse hayır diyebilmek, çıkarıldığı bir işe geri dönmek gibi konular karşısında hem ekonomik anlamda çaresiz hem de bilgisiz.

Oysa bu ülkede, dokuz istisna dışında (Bkz: Madde 4), bütün iş yerlerine, işverenlere, işçilere faaliyet konularına bakılmaksızın uygulanan bir kanun var: 4857 Sayılı İş Kanunu. İşverenler ile bir iş sözleşmesine dayanarak çalıştırılan işçilerin şartları ve çalışma ortamına ilişkin hak ve sorumlulukları bu kanun kapsamında düzenlenir.

Staj, yarı zamanlı, belirli ya da belirsiz süreli bir sözleşme dâhilinde işe başlayacak her genç bu kanunu okumalı. Çalışma ortamında haklarını bilmek, maksadını aşan işveren tavırlarını analiz edip, riskleri öngörmek ya da oluşabilecek sorunları doğru yönetmek için kanun, önemli bilgiler sunuyor. Elbette kanunu bir hukukçu gibi aktaracak bilgiye sahip değilim. Ancak öğrencilik yıllarında yarı zamanlı, proje bazlı, günlük çalışan, mezuniyetinin ardından farklı yerlerde tam zamanlı deneyim kazanan, 15 yıldır özel sektörde, 4857'ye bağlı çalışan bir kadın, bir Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak şunu söylemeliyim: 4857'yi telaffuz etmek bile gençliği ucuz işgücü hatta meta olarak suistimal etmeyi kültürünün bir parçası yapmış pek çok iş yerini kendine getirmek için yeterli.

ŞULE ÇET İÇİN SONUN BAŞLANGICI: İŞTEN ÇIKARILMA VE YENİDEN ALINMA

Üniversite öğrencilerine sigorta yapmaktan kaçınan, işin tanımını, yerini ve saatini olabildiğince esneten hatta işi keyfe keder

//

4857'ye bağlı çalışan bir kadın, bir Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak şunu söylemeliyim: 4857'yi telaffuz etmek bile gençliği ucuz işgücü hatta meta olarak suistimal etmeyi kültürünün bir parçası yapmış pek çok iş yerini kendine getirmek için yeterli.

//

sonlandıran işveren zihniyetinin karşısında ayakta durmak sorumluluklar kadar temel hakların da bilinmesine bağlı. (Bkz. Madde 11-Madde 13) Şule Çet'i sonun başlangıcına götüren o buluşma irdelendiğinde, işten çıkarılma ya da geri alınma sürecinde kanuni hakları bilmenin önemi bir kez daha ortaya çıkıyor. Yarı zamanlı çalıştığı iş yerine sonradan dahil olan ortak tarafından çıkarılan Çet, o gece aynı zamanda asistanlığını da yaptığı ve şu anda tutuklu yargılanan kişi tarafından “Yeni ortağımızla konuşuruz, yeniden işe dönersin, ofiste buluşup, konuşuruz” vaadiyle verilen randevuya gidiyor. Oysa işten çıkarılmaya ilişkin itiraz ve usullerin yeri kanunda belli. Bu noktada kanunların uygulama sürecinin fazlasıyla bürokratik ve ağır işlediği söylenebilir. Ancak gelinen noktada şu bir gerçek ki keşke Şule Çet vakası, yalnızca ağır ilerleyen bir iş mahkemesi davası olarak kalsaydı ve Şule Çet bugün aramızda olsaydı.

İŞ İLİŞKİSİ VE MESAFELER

İşin doğası zaman zaman işçi-işveren arasındaki ilişkiyi normal şartların dışında daha yoğun olmaya zorlayabilir. Hatta Şule'nin durumunda olduğu gibi, asistanlık şeklindeki işler, işçi ve işveren arasındaki mesafenin tanımını belirsiz hale getirebilir. Bu noktada “Ne işi vardı orada, o saatte?”, “Plazaya girerken, hiç de yüzünde alıkonulmuş bir ifade yok” diyerek Şule'yi yargısız infaz edenler bir durup düşünmeliler. Örneğin o gece Şule plazaya, sınırları net çizilmemiş asistanlık işinin gereği olarak gitmiş olabilir ya da işi geri almasını sağlayan kişiye duyduğu minnet duygusu ve işini bir kez daha kaybetme korkusu onu o adrese sürüklemiş olabilir. Bu noktada kanun, işçinin bu tür; zamanı, süresi, mekânı belirsiz iş tanımları karşısında yaşayabileceği riskleri öngörerek, işçinin kullanabileceği “haklı nedenle derhal fesih hakkının” da tanımını veriyor (Madde 24). Örneğin, iş sözleşmesinin konusu olan işin yapılması, işin niteliğinden doğan bir sebeple işçinin sağlığı veya yaşayışı için tehlikeli olması, işçiye fesih hakkı doğuran nedenlerin başında geliyor.

İşin tanımı ve kapsamı ne olursa olsun; işverenin, işçiye karşı ahlak ve iyi niyet kurallarına uyma zorunluluğu da kanun kapsamında açıkça tanımlanmış. Buna göre a) İşveren iş sözleşmesi yapıldığı sırada bu sözleşmenin esaslı noktalarından biri hakkında yanlış vasıflar veya şartlar göstermek yahut gerçeğe uygun olmayan bilgiler vermek suretiyle veya sözler söyleyerek işçiye yanıltırsa; b) İşveren işçinin veya aile üyelerinden birinin şeref ve namusuna dokunacak şekilde sözler söyler, davranışlarda bulunursa veya işçiye cinsel tacizde bulunursa. c) İşveren işçiye veya ailesi üyelerinden birine karşı sataşmada bulunur veya gözdağı verirse, yahut işçiye veya ailesi üyelerinden birini kanuna karşı davranışa özendirir, kışkırtır, sürükler, yahut işçiye ve ailesi üyelerinden birine karşı hapsi gerektiren bir suç işlerse yahut işçi hakkında şeref ve haysiyet kırıcı asılsız ağır isnat veya ithamlarda bulunursa. d) İşçinin diğer bir işçi veya üçüncü kişiler tarafından iş yerinde cinsel tacize uğraması ve bu durumu işverene bildirmesine rağmen gerekli önlemler alınmazsa işçiye haklı nedenlerle fesih hakkının doğacağı belirtiliyor.

YARI ZAMANLI İŞ, İŞ VERENİN LÜTFU DEĞİLDİR

Yarı zamanlı çalıştığı için çoğunlukla işveren ve okul arasında kalan genç öğrenciler, haklarını talep etmeye çekiniyorlar. Burada yarı zamanlı işi, öğrenciye sonsuz bir lütufmuş gibi sunan işveren profilinin de payı yüksek. Gün sonunda “zaten işe çok az geliyorsun” diyerek genci duygusal olarak borçlandırmak, “gündüz gelemiyorsan akşam çalış” şeklinde psikolojik baskı yaratmak, bu noktada en sık rastlanan işveren yaklaşımları arasında. İşe ayırdığı süre kapsamında yetersizlik ve mahcubiyet hissedenden genç de bir süre sonra kendisini fiziksel, duygusal, maddi, hatta cinsel açıdan suistimali kolaylaştıran tuhaf zeminlerde ayakta kalmaya çalışırken buluyor. Ekonomik kaygıların da üstüne eklenmesiyle birlikte üniversite gençliği çoğu zaman iş hayatında, kendilerine yapılan hak ihlallerini sineye çekmek durumunda kalıyorlar. Oysa İş Kanunu’nda işverenin, esaslı sebepler olmadıkça tam süreli çalışan işçi karşısında kısmî süreli çalışan işçiye, belirsiz süreli çalışan işçi karşısında belirli süreli çalışan işçiye farklı işlem yapamayacağı açıkça belirtiliyor. (Bkz: Madde.5) Bu noktada bir haksızlık ve/veya suistimali düşündüren durumda genç bireyler, işverenden kanunda belirtilen esaslı sebepleri yazılı ya da sözlü olarak sorma hakkına sahipler.

Şule Çet davası avukatı Umur Yıldırım’ın üstün çabası, kadın meclisleri ve psikolojik, fiziksel, cinsel şiddet mağduru kadınların haklarını koruyan STK’larca kamuoyunun gündeminde büyük bir hassasiyetle canlı tutuluyor. Şule Çet’in davasının ek olarak çalışma ve sosyal güvenlik alanındaki uzmanlarca da incelenmesi, çalışma yaşamında yer alan üniversite gençliğini korumak için çok önemli. Ek olarak Şule Çet davası gösteriyor ki gençlerin işçi ve işveren arasındaki ilişkiyi düzenleyen, iş yaşamında haklarının ve özgürlüklerinin sınırını çizen hukuki bilgilerle daha fazla güçlendirilmeye ihtiyaçları var. Bu noktada özgeçmiş hazırlama, koçluk ve mentorluk üzerine destek veren üniversitelerin, gençleri hak ve özgürlükleri konusunda da bilinçlendirmeyi sıkı sıkıya misyon edinmesi gerekiyor.

Okurken çalışan gençlerin iş yaşamındaki hak ve özgürlüklerini ele alacak yeni düzenlemelerde Şule Çet davasının da unutulmaması ve örnek olay olarak ele alınması dileğiyle...

//

Şule Çet davası gösteriyor ki gençlerin işçi ve işveren arasındaki ilişkiyi düzenleyen, iş yaşamında haklarının ve özgürlüklerinin sınırını çizen hukuki bilgilerle daha fazla güçlendirilmeye ihtiyaçları var. Bu noktada özgeçmiş hazırlama, koçluk ve mentorluk üzerine destek veren üniversitelerin, gençleri hak ve özgürlükleri konusunda da bilinçlendirmeyi sıkı sıkıya misyon edinmesi gerekiyor.

Yeni dönem parlamento pratiği ve yasama organının işlevi

25. Yasama Dönemi ile başlayan ve yeni sisteme geçiş ile birlikte farklı bir ivme kazanan, meşru gösterilmeye çalışılan bir yöntem olarak soru ve araştırma önergelerinde, bazı ifadelerin “kaba ve yaralayıcı” olduğu gerekçesiyle iade edilmesini pratik etmekteyiz.

Son seçimlerle yaşama geçen sistem değişikliği Türkiye'nin en önemli gündemini oluşturmaktadır. Değişikliğin en büyük yansıması ise parlamentoda yaşanmaktadır.

Oluşturulan baskılara rağmen HDP'nin parlamentoya her seferinde güçlü bir şekilde girmiş olması karşısında çeşitli yöntemler devreye sokuldu. Bunlardan ilki, Anayasa'ya aykırı bir biçimde kaldırılan milletvekili dokunulmazlıkları ve milletvekillerinin tutuklanması olmuştı. Diğeri ise parlamentoda kalabilen ve yasama faaliyetlerini yürüten milletvekillerinin seslerini kısma çabası oldu.

Yasama organının Anayasa ve İçtüzük hükümlerine göre önemli işlevlerinden birisi de denge ve denetlemedir. Bu görevin dayanağı Anayasa ve İçtüzük'tür. Bu sayede muhalefet; yönetimde bulunan

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ

hükümetin icraatını denetler ve hesap vermeye mecbur eder. Kamusal kararların şeffaflığını, kamu işlerinin yönetimindeki etkinliğini temin etme, böylece kamu çıkarını savunma ve kötüye kullanımı ile verimsizliği önleme görevini de bu yolla yürütür.

Ancak 25. Yasama Dönemi ile başlayan ve yeni sisteme geçiş ile birlikte farklı bir ivme kazanan, meşru gösterilmeye çalışılan bir yöntem olarak soru ve araştırma önergelerinde, bazı ifadelerin “kaba ve yaralayıcı” olduğu gerekçesiyle iade edilmesini pratik etmekteyiz.

Bizler, iktidarın muhalefet üzerinde kurmaya çalıştığı hegemonyaya rağmen yasama faaliyetlerini sürdürmeye çalışıyoruz. Hem de medyanın hiç görmediği, her şeyin, herkesin susturulduğu bir ortamda hakikatleri dillendirmek adına uğraş veriyoruz. Tüm bu güç koşullar içerisinde; ülke gündemine ilişkin meseleleri parlamentoya taşımak, parlamentoyu işletebilmek ve bu çatı altında sorunlara çözüm üretmek gibi bir derdimiz var. Ancak, Anayasa ve İçtüzük’ün bizlere açıkça sunduğu yetkileri dahi kullanabilmek AKP tipi parlamentoda oldukça meşakkatli. Çünkü parlamento bürokratları aldıkları talimatlarla adeta bir sansür kuruluna dönüştürülmüştür. Sunulan önergelerde yer alan bazı ifadeler, o önergenin iadesi gibi ağır bir sonuçla karşılaşmaktadır. Bu yöntem çoğu kez TBMM Başkanlığı’nın bir üst yazısı ile önerge sahibi milletvekillerine dayatılırken, bazı hallerde bir yasama uzmanının el altından göndermiş olduğu bir not ile de gerçekleştirilmektedir.

Bu meselenin önemini arz etmek için biraz da sayısal verilere göz atmak yerinde olacaktır. 25. Yasama Döneminde, 3 bin 168 yazılı soru önergesinden 389’u iade edilmiştir. 26. Yasama Dönemi’nde ise (12 Temmuz 2017 itibarıyla) 1801 kanun

teklifinden 18'i; 909 sözlü soru önergesinden 30'u; 16 bin 813 yazılı soru önergesinden 1421'i; 2 bin 98 araştırma önergesinden 109'u ve 20 gensoru önergesinden 4'ü iade edilmiştir! Bunun siyasi partilere göre dağılımı ise ilginçtir. 26. Yasama Döneminde iade edilen sözlü soru önergelerinin 25'i ve iade edilen yazılı soru önergelerinin 746'sı HDP'ye aittir. Bu dönemde CHP'nin 593, MHP'nin 66 ve bağımsız milletvekillerinin 16 yazılı soru önergesi iade edilmiştir. Yine iade edilen 109 araştırma önergesinin 100'ü HDP'ye, 7'si CHP'ye ve 2'si de MHP Grubuna aittir. İade edilen 18 kanun teklifinin ise 9'u HDP, 9'u CHP'ye aittir.

Sayısal olarak ifade ettiğim meseleye örnekler bazında bakacak olursak, özgürlüğün sokaklarda daha fazla olduğunu görebiliriz. Hasta mahpuslara ilişkin bir önerge, "kaba ve yaralayıcı" bulunarak iade edilmiştir. Kaba ve yaralayıcı bulunan ifadeler ise ".....pek çok hasta mahpus tedavi edilmemekte, kurum doktorları çoğu kez yanlış tedavi uygulamakta yahut hiçbir tedavi yöntemine başvurmamakta, hastaneye sevk edilen hastalar gün boyunca ring aracında bekletilip muayene edilmeksizin yeniden cezaevine getirilmektedir. Bu uygulama hasta mahpuslar için bir çeşit işkenceye dönüşmektedir." Asıl yaralayıcı olanın hasta mahpuslara yapılan insanlık dışı uygulamalar olduğunu ifade etmeye gerek var mı?

Örneklerle devam edecek olursak, "Türk Telekom'un içi boşatılırken şirkette üst düzey yönetici olarak yer alan, aynı zamanda Cumhurbaşkanlığı'nda çalışan kişilere soruşturma açılmış mıdır?" şeklindeki soru beğenilmemiş ve iade edilmiştir. Yine geçtiğimiz dönem iade edilen bir soru: "Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın evet yönündeki referandum mitinglerini organize ettiği, açılışları yapılan kamu kurumları, sadece evet oyu kullanacak yurttaşların vergisiyle mi yapılmaktadır?" Yahut başka bir soru: "Kolluk görevlilerinin ayrımcı uygulamalarına dair önlem alınması ne zaman gündeminizde olacaktır?" Bu ve benzeri soruların neden iade edildiği esasen hükümetin uygulamalarına bakıldığı vakit gayet anlaşılırdır. Çünkü sorulara konu suçları işleyenler; bunların dile getirilmesinden, hele hele parlamentoda dillendirilmesinden duyulan rahatsızlığın bir yansıması olarak iade mekanizmasına başvurmaktadır. Yürütmenin işlediği suçları parlamentoda oluşturduğu "gizli sözlük" vasıtası ile de görmek mümkündür. Yasaklı kavramlara örnek vermek gerekirse; "Asimilasyon", "işkence", "ayrımcı uygulamalar", "Kürt illeri", "tecrit", "Kürt Federe Devleti", "pogrom", "sivillere yönelik hak ihlalleri", "katliam", "Roboski Katliamı", Ankara Katliamı", "Suruç Katliamı", "cinsel şiddet", "yargısız infaz", ifadelerini görebiliriz.

Örnekler uzar gider, tıpkı maruz kaldığımız acılar, yıkımlar ve bize unutturulmak istenen hakikatler gibi... Cizre bodrumları gibi, Roboski gibi, tüm yaşanan katliamlar gibi ruhumuzu yaralayan tüm hadiseleri bir sansür kurulunun keyfiyetine bırakan zihniyet, suçunu bilmesinden bu kadar öfkeleniyor ya! Suçları ört bas etmenin yöntemini yok saymak sanıyor. Oysa milyonlar her gün bir yerlerde kaniyor.

// Örnekler uzar gider, tıpkı maruz kaldığımız acılar, yıkımlar ve bize unutturulmak istenen hakikatler gibi... Cizre bodrumları gibi, Roboski gibi, tüm yaşanan katliamlar gibi ruhumuzu yaralayan tüm hadiseleri bir sansür kurulunun keyfiyetine bırakan zihniyet, suçunu bilmesinden bu kadar öfkeleniyor ya! Suçları ört bas etmenin yöntemini yok saymak sanıyor. Oysa milyonlar her gün bir yerlerde kaniyor.. //

Muhalefetin görevi halkın kanayan yaralarını sarmak, derdine derman olmak, yaşanan haksızlıkları dile getirmektir. Bizlere oy veren, vekâletini bize teslim eden halka karşı sorumluluğumuzu yerine getirmek bizlerin en asli görevidir. Görevimizi yerine getirirken de bizi tek denetleme yetkisi olan güç halktır! Onun ötesinde bir gücün buna mani olması söz konusu olamaz. Fakat içinde bulunduğumuz bu şartlarda, kuvvetler ayrılığı artık tek dişi kalmış canavara dönüşmüş durumdadır! Yargıyı kendine memur eden yürütme erki parlamentoyu da tamamen susturarak kendi bildiğini okuma derindedir. Ancak bilinsin ki açlık, yoksulluk, yoksunluk içindeki halkın acıları, dertleri, şiddete uğrayan kadınlar, her gün bir inşaatta can veren yahut tutuklanan işçiler, emekçiler, öğrenciler, çocuklar, hasta mahpuslar, ihraçlar, linçler, Kürtlerin yok sayılan hakları hiçbir meclis bürokratının keyfiyetine kurban edilemez! Tüm bunlar olup biterken freni patlamış biçimde yokuş aşağı giden iktidar, bu başarısızlıklarla ve suçlarla dolu karnesini saklama telaşı ile bizleri susturmak için hangi yolu denerse denesin bunu başaramayacağı aşikâr. Bunu dokunulmazlıkların kaldırılması yolu ile de sağlayamadı, sansür ile de susturamayacak. Zira hakikatin sesi güçlüdür ve tüm zorbalığı bastırmaya muktedirdir. Bu bahisle tekrar ifade etmek ve altını çizmek isterim ki; parlamenter muhalefete hak ettiği statüyü vermek, temsili demokrasinin etkinliği ve siyasal çoğunluğa saygı için son derece mühim bir meseledir. İyi çalışan bir temsili demokraside parlamenter azınlığa dürüst hukuki ve yöntemsel çerçeve oluşturmak ve maddi koşullar sağlamak bir ön şarttır. Bunun gerçekleşmesi ise tüm ülke halklarının yararınadır.

//
Zira hakikatin sesi güçlüdür ve tüm zorbalığı bastırmaya muktedirdir. Bu bahisle tekrar ifade etmek ve altını çizmek isterim ki; parlamenter muhalefete hak ettiği statüyü vermek, temsili demokrasinin etkinliği ve siyasal çoğunluğa saygı için son derece mühim bir meseledir.

Demirtaş yargılaması: Feme cinayetleri çağındayız!

Türkiye yargısı, artık yasal sınırlarına çekilmek zorundadır. Bugüne kadar hiçbir dönemde yargının hukukun garantisi olmadığına ilişkin tarihsel miras bugünün hukuksuzluklarını temize çekecek ve normalleştirecek bir gerekçe olarak görülemez. Türkiye'nin artık gerçek bir "parlamento hukuku"na ve gerçek bir "ceza hukuku"na ihtiyacı vardır.

Selahattin Demirtaş'ın dokunulmazlığının kaldırılmasından tutuklu- luğuna ve oradan da Cumhurbaşkanlığına adaylığı nedeniyle tahliye taleplerine kadar uzanan tartışmaların suç ve ceza hukukuna ilişkin bir bağlamdan çıkıp seçme ve seçilme ve parlamento sorununa geri döneceğini tahmin etmek hiç güç değildi. Ankara 19. Ağır Ceza Mahkemesi üye hakiminin muhalefet şerhi en nihayet sorunu ait olduğu yere; Türkiye'deki "siyaset hukuku"na ilişkin anayasal temellerine iade etmiş oldu.

61 Anayasası'ndaki "hakkın özü" sınırlamasının 82 Anayasası'ndaki karşılığı olan "demokratik toplum düzeninin gerekleri" esas olarak

ORHAN GAZI ERTEKİN

27 MAYIS 2018

anayasal sınırlamalara dair tartışma çerçevesini ortaya koyar. Muhalefet şerhi, bir ceza hukuku tartışması olarak sunulmak istenen meseleyi tam da olması gerektiği gibi “seçme, seçilme ve siyasi faaliyette bulunma hakkı” bağlamına taşıyarak şu ana kadarki tüm ceza yargılaması sürecinin artık doğru biçimde tartışılmasının önünü açmış bulunmaktadır. Bu haliyle muhalefet şerhinden birden çok hukuki sonuç çıkarmak gerekecektir. Birincisi Demirtaş’ın dokunulmazlığının kaldırılıp tutuklanması ve aynı rutin ve klişe gerekçelerle tahliye taleplerinin 1 buçuk yıldan fazladır reddedilmesinin parlamento hukukuna aykırı olduğu teslim edilmiştir. İkincisi ise ceza hukukunun siyasi güç amacıyla kullanıldığı bir tür “feme cinayetleri” politikasının sonuçlarını yaşadığımız gerçeğidir.

Önce Demirtaş yargılamasının neden ceza hukuku ile değil “parlamento hukuku” ile alakalı olduğunu görelim. Sonra da feme cinayetleri meselesine gelelim...

PARLAMENTO HUKUKU

Türkiye’de bir “siyaset hukuku” geleneğinin olmadığını, başka deyişle parlamentonun politik, hukuki, etik inşası ve güç ilişkileri meselesinin doğrudan polis ve yargı operasyonlarının konusu olduğunu tarihten ve güncel tecrübelerimizden pek iyi biliyoruz. Sadece ceza hukukunun değil her türdeki “özel hukuk” araçlarının da siyasi tasfiyenin aracı yapıldığı gerçeği bir Türkiye yargı tarihi bilgisidir; partilerin feshedilmesi, parti kapatma ve giderek meclisin tasfiyesi genellikle ceza hukukuna dayanan gerekçelerle açıklanagelmıştır. Demokrat Parti’nin siyasi partileri “cemiyetler hukuku”nu harekete geçirerek Asliye Hukuk Mahkemelerince kapatmaya kalkması kolay hatırlanan tarihi olaylardan birisidir. Fakat daha yakın zamanlarda MHP kongresinin Yargıtay Başsavcılığı ve Anayasa Mahkemesi denetiminden çıkartılıp Asliye Hukuk Mahkemesi tarafından kolaylıkla müdahale edilebilir bir konuya dönüştürülmesi de Türkiye’deki siyaset hukukunun ciddi bir yol almadığının işaretidir. Daha trajik olanlarını DEP milletvekillerinin vaveyla ile gözaltına alınması ve yargılanarak cezalandırılmaları sürecinden biliyoruz. DEP milletvekilleri parlamentoda milletvekilliği yaptıkları için yargılanmışlar ve 10 yıl hapis yatmışlardı. Türkiye’nin parlamento hukukunun ceza hukukunun tehdidi altında olduğunu gösteren en önemli örneklerden birisini yirmi yıl önce tecrübe edip Türkiye yargısının utanç listesine eklemişken bu kez de Demirtaş ve diğer bazı milletvekillerinin vekillik sıfatlarının düşürülmesi kararı alınarak ceza yargılamasının devreye sokulması ne kadar zayıf ve dayanıksız bir yargısal hafıza ile yol alındığını da gösteriyor. Tabii “ders alma”nın Türkiye yargısının bir özelliği olmadığını da...

Oysa iki şey açık ve netti: Birincisi eğer milletvekilince işlenmiş bir suç var ise yargılanma usulü anayasada açık ve net biçimde

//

Türkiye’nin parlamento hukukunun ceza hukukunun tehdidi altında olduğunu gösteren en önemli örneklerden birisini yirmi yıl önce tecrübe edip Türkiye yargısının utanç listesine eklemişken bu kez de Demirtaş ve diğer bazı milletvekillerinin vekillik sıfatlarının düşürülmesi kararı alınarak ceza yargılamasının devreye sokulması ne kadar zayıf ve dayanıksız bir yargısal hafıza ile yol alındığını da gösteriyor. Tabii “ders alma”nın Türkiye yargısının bir özelliği olmadığını da...

ortaya konulmuştu. Yargılamanın dönem sonuna ertelenmesi suç ve cezayı ortadan kaldırmıyordu. Hele faal milletvekillerinin tutukluluk tehdidi altında bırakılması kabul edilir bulunmuyordu. Ve ikinci olarak yasama dokunulmazlığı mutlaktı ve dahası Parlamentodaki temsil oranları ve güç ilişkileri ceza hukukunun konusu olamayacağı sadece Türkiye anayasa hukuku bakımından değil evrensel olarak da kabul gören bir ilkeyi oluşturuyordu. Buna karşılık tam da Demirtaş'ın yargı sürecinde gözlediğimiz üzere, böyle bir durumda apar topar ceza hukukunun işletilmesi yoluna gidilmesi sorunun gerçekte "parlamento hukuku" ile alakalı olduğu gerçeğini kapatamıyordu. Ağır ceza mahkemesi üye hakiminin muhalefet şerhi işte bu tartışmayı kendi gerçek yerine taşımış oldu ki Türkiye'nin en önemli sorunu gerçek bir parlamento hukuku inşa edememiş olması ve ceza hukukunun buna araç kılınmasıdır.

'FEME CİNAYETLERİ ÇAĞI'

Demirtaş yargılamaları ve tutukluluğun devamına ilişkin karar ve tartışmalarının ikinci tarihsel bağlamı "feme cinayetleri" meselesine ilişkindir ki ceza hukukunun siyasi muhalifleri etkisiz kılmak için kullanılması ile alakalıdır. Malumdur ki "feme cinayeti" (fememorte) Alman ortaçağında kilise güçlerinin muhalifleri ortadan kaldırmakta kullandığı intikamcı yargılama türüne verilen bir addır ve halen Almanyada siyasi muhaliflere yönelik ceza yargılaması tehditleri "feme cinayeti" olarak adlandırılmaya devam edilmektedir. Ülkemize gelince; Türkiye yargısı, tarihsel geçmişi bakımından, kendisini yurttaşlık temelinde kurmadığı gibi siyasi muhalifleri kriminalleştirmek yönündeki arsız iştahı da çok tanıdık. Buna karşılık 15 Temmuz sonrası bu geleneğin yapısal bir hale geldiği ve yargının kendi "yasadını yapan ve uygulayan" özgül bir merciye dönüşmeye başladığını görmek zor değil. Bizzat muhalefet şerhi Ankara 19. Ağır Ceza Mahkemesinin kararlarının "siyasal" temelini ve "yargısal" yetkisini tartışmaya açmış, siyasetin ceza hukuku ile ilişkisinin meşru temellerine işaret ederek bu yeni eğilime karşı Türkiye yargısında hala kurumsal ve yasal sınırlarda ısrar eden bir hakim potansiyelinin var olduğu müjdesini vermiş bulunmaktadır.

Sonuç olarak artık şunu ilan edebilecek durumdayız; Türkiye yargısı, artık yasal sınırlarına çekilmek zorundadır. Bugüne kadar hiçbir dönemde yargının hukukun garantisi olmadığına ilişkin tarihsel miras bugünün hukuksuzluklarını temize çekecek ve normalleştirecek bir gerekçe olarak görülemez. Türkiye'nin artık gerçek bir "parlamento hukuku"na ve gerçek bir "ceza hukuku"na ihtiyacı vardır. Aynı gelekte ısrar etmek yargının bütün tarihsel kötülüklerinin ve günahlarının bugünün yargıç ve savcılarının üzerinde kalmasından başka bir sonuç doğurmayacaktır.

O halde artık yargının Türkiye siyasetindeki güç, çatışma ve direnişe dair süreçlerdeki yerini doğru ve adalete uygun biçimde seçmesi şarttır.

//
Bugüne kadar hiçbir dönemde yargının hukukun garantisi olmadığına ilişkin tarihsel miras bugünün hukuksuzluklarını temize çekecek ve normalleştirecek bir gerekçe olarak görülemez. Türkiye'nin artık gerçek bir "parlamento hukuku"na ve gerçek bir "ceza hukuku"na ihtiyacı vardır.

73'üncü yılında Tan baskını: Ne değişti?

Tan'ın hikâyesi, tüm ağırlığına rağmen Türkiye'de basın başına gelenlerden yalnızca biri. 6-7 Eylül 1955 ile 7-8 Eylül 2015'in 60 yıllık döngüsündeki paralelliğine hapsolmuş karanlık bir devlet geleneğimiz var. 4 Aralık 45'i anarken, 24'üncü yıldönümünde 3 Aralık 94'teki Özgür Ülke saldırısını; gazetenin Cağaloğlu'ndaki merkeziyle Ankara bürosunun meşhur faillerce bombalanmasını, Kadırga'da gazete çalışanı Ersin Yıldız'ın katledilip 23 çalışanın da yaralanmasını da hatırlamak gerekiyor. Gerekiyor ki bu devlet aklının sürekliliğini anlayabilelim, geçmişi mağduriyet hesapları içinde boğmayalım.

MAHMUT ÇINAR

73 yıl öncesinden bahsedeceğiz. Sanki uzak, unutulmuş bir günden bahseder gibi, 1945'in soğuk bir aralık gününden... Tarih bugünün resmini çizmeden, biz bugünden başlayalım, 73 yıl öncesine bugüne kısaca değinip uzanalım.

Geçtiğimiz hafta mahkemenin sonuca bağladığı bir dava, karar "normal şartlarda" verilmiş olsaydı Türkiye basın tarihine geçebilirdi. 6 ve 8 Eylül 2015'te (evet, 1955 pogromunun yıl dönümünde) birkaç yüz kişilik grupların Hürriyet gazetesine gerçekleştirdiği saldırılara yönelik davadan söz ediyorum. 26 kişi hakkında, "Mala

// Sahibi değiştirilen, kurulduğu günden bu yana hep devlet aklının temsilcisi olmuş, ancak son birkaç yılda her şeye rağmen kendisini iktidara beğendiremeyen Hürriyet gazetesi, varlığına yapılan saldırının cezasız kalmasını, 28 Kasım tarihli nüshasında, sayfanın altında iki sütuna sığdırarak, küçük bir köşede sırf vermiş olmak için verebildi. Çünkü Hürriyet için geçmişin saldırganları bugünün davadaşlarıydı... //

zarar verme” ve “Nitelikli olarak konut dokunulmazlığını ihlal etmek” suçlarından açılan davada 25 sanığın beraatına karar verilirken bir sanık, “Geceleyin iş yeri dokunulmazlığını ihlal etmek” suçundan 1 yıl 8 ay hapis ve “Mala zarar verme” suçundan 2 bin lira adli para cezasına çarptırıldı. Ceza, ertelendi.

Saldırganların iktidar partisiyle ilişkilerinin, saldırı gerekçelerinin (“Gazetenin, Erdoğan’ın sözlerini çarpıttığı” iddiası), saldırı sırasında attıkları sloganların kararda etkisi büyük olmuştur, tahmin etmek güç değil. Daha adil bir kararın çıkmasını talep etmek ne kadar yurttaşlık görevimizse, gerçekten adil bir kararın çıkacağını beklemek de günümüz koşullarında o denli saflık olurdu herhalde.

Ancak bir basın tarihi meraklısı ve haber alıcısı olarak beni asıl yaralayan şey, karardan bir gün sonra gazetenin aldığı tutumdu. 2015’ten bu yana köprüünün altından akan sular, gazeteyi sermayenin başka bir köşesine fırlatmıştı. Sahibi değiştirilen, kurulduğu günden bu yana hep devlet aklının temsilcisi olmuş, ancak son birkaç yılda her şeye rağmen kendisini iktidara beğendiremeyen Hürriyet gazetesi, varlığına yapılan saldırının cezasız kalmasını, 28 Kasım tarihli nüshasında, sayfanın altında iki sütuna sığdırarak, küçük bir köşede sırf vermiş olmak için verebildi. Çünkü Hürriyet için geçmişin saldırganları bugünün davadaşlarıydı...

Türkiye siyasi tarihinin kaygan zemininde; değişmeyen, günün ahvaliyle oradan oraya hareket etmeyen pek az şey bulunur. İktidar ve basın ilişkisi bunlardan biri. Evvela; kim olursa olsun, devletin mekanizmalarına ve ülkenin adı hemen her zaman milliyetçilik olan ideolojisinin koruyucusu olma sıfatına sahip olan muktedir, (eski adıyla) basına yönelik tedbirler alarak başlar işe. Diğer yandan büyük basınımız, maşallah, muktedire zaten yapılacak pek iş bırakmaz, dersini ta en başında almıştır.

Bu bir gelenektir zira bizde gazetecilik, “devlet baba”yı anlatmak, onun hakkını korumak, dışarıdan ve içeriden, padişahın şahsında devlete yönelen eleştirileri bastırmak, en iyi ihtimalle “cahil halk”ı eğitmek için bir araç olarak tesis edildi ki bugün bu doğumun izlerini açıkça görmek mümkün.

Hakkını vermemiz gereken bir çaba olsa da ilk sivil gazetecilik örnekleri açısından da durum pek farklı değildi; en azından iktidarın baskısı, ara ara bu basında görünür olabilen “hak”, “hukuk” gibi talepleri bir şekilde bertaraf etmeye yetti. 1860’ta Tercüman-ı Ahval, Batı’yı bilen, Batı’da gazetenin ne demek olduğunu anlamış olan isimlerce çıkarıldı; bu yönüyle Abdülmecid’in ve sonrasında Abdülaziz’in şüphesinin de odağı haline geldi. “Toplumunu eğitmeyi” şiar edinen ve yazarları arasında devleti kurtarma derdindeki bürokratların da olduğu gazete hayatta kaldığı 6 yılda 792 sayı yayımlanabildi.

Cumhuriyet tarihinin hemen başında, Aralık 1923’te gazetecilerin yargılandığı İstiklal Mahkemesi, devlet erkânıyla gazeteciler arasındaki ilişkinin daha sonraları ne biçimde seyredeceğinin de resmi oldu. Geleceğe verilen mesajdı bu: Gazeteci ya biat edecek, en iyi ihtimalle devlete, hükümete, izin verilen ölçüde eleştiriler getirecek yahut Türkiye dünyada en fazla gazetecinin hapisteye olduğu ülkelerden biri haline alacaktı. İkisi de oldu. Biat edenler, hâlâ bir şekilde “gazeteci” sıfatını kullanadursun, işini hakkaniyet ve adaletle yapmaya çalışanlar o kadar

“ Önce, “faşist” lafını üzerine alınan basın tarihimizin koca koca kalemleri art arda saldırmaya başladı Sertel’e. Sabiha Sertel’in daha önce yaptığı sosyalist metin ve kitap çevirileri ve tabii ki kadın olması, en önemli saldırı noktalarıydı. ”

çoktu ki, her gün bir işten atılma, yargılanma, hatta tutuklanma haberiyle uyanır olduk.

Bu hakkaniyetli gazetecilik geleneğinin çok önemli bir noktasında Tan gazetesi duruyor. 1945’te, bir daha açılmayacak denli büyük bir yıkıma maruz kalan, yakılan, talan edilen, sahipleri ve yazarları ülkeden kovulan Tan gazetesi...

‘TAN’IN HİKÂYESİ

1935’te, adı daha önce ‘Milliyet’ olan gazetenin başına Ali Naci Karacan geçti ve gazetenin adını ‘Tan’ olarak değiştirdi. Kısa süre sonra, İstiklal Mahkemesi mağduru olan ve bir süre gazetecilik yapması yasaklanan Ahmet Emin Yalman, Mustafa Kemal tarafından affedilince, anılarında anlattığına göre yine bizzat Atatürk tarafından bağımsız bir gazete çıkarması için teşvik edildi. Yalman’a göre Atatürk’ün isteği, “objektif tenkitler” yapan bir gazeteydi. Yalman, Zekeriya Sertel ve Halil Lütfü Dördüncü ortaklığıyla ‘Tan’, İş Bankası’ndan satın alınarak yeni bir solukla yayın hayatına başladı.

Gazetenin kadrosu, dönemin nispeten “solcu” olarak bilinen ancak her durumda Kemalizm’e bağlı olduğunu ifade eden isimlerinden oluşuyordu. Sabiha Sertel ise gazetenin bu profilin belki de en çok dışında kalan yazarıydı.

Devletle, daha doğrusu devlet ağzından konuşan gazetelerle Tan’ın arası ilk günlerde açılmaya başladı. O dönem yükselen Almanya dalgasının etkisindeki kimi gazeteciler, Türkiye’de bir Nazi sempatisi oluştuğunu iddia eden Sabiha Sertel’e sert bir dille saldırmaya henüz 1937’de başlamıştı bile. Cumhuriyet gazetesinin başını çektiği bu grup, sosyalist olduğu bilinen Sabiha Sertel’i ve daha çok ABD tarzı bir demokrasiyi savunan Yalman’ı, “komünistlik”le suçluyor (!), bizzat Cumhuriyet’in imzasız başyazılarında “Bolşevik Dudu” gibi cinsiyetçi ifadelerle Sabiha Sertel hedef gösteriliyordu. Yalman’a ise İstiklal Mahkemesi’nde yargılanmasına referansla ve daha beteri “Selanik dönmesi” olması bahanesiyle (Cumhuriyet için bu hem “vatan haini” demektir hem de yükselen ırkçı dalgaya bağlı olarak “Yahudilik” vurgusu yapılıyordu) saldırılıyordu.

Bir aydan uzun süren ve Mustafa Kemal’in emriyle bitirilen kavgaya, daha doğrusu saldırı dalgası 1945’te bu kez daha korkunç bir şekilde tekrarlandı.

Serteller’in ve Yalman’ın “anti-faşist cephe” diyerek adlandırdığı ve desteklediği blok 2. Dünya Savaşı’ndan galip çıkınca Sabiha Sertel, 1937’deki saldırıları hatırlatan yazılar kaleme aldı. Önce, “faşist” lafını üzerine alınan basın tarihimizin koca koca kalemleri art arda saldırmaya başladı Sertel’e. Sabiha Sertel’in daha önce yaptığı sosyalist metin ve kitap çevirileri ve tabii ki kadın olması, en önemli saldırı noktalarıydı. Aynı günlerde Tan’da Zekeriya Sertel ve yeni gazetesi Vatan’da Ahmet Emin Yalman, çok partili demokrasi çağrısı yapan yazılar kaleme alıyordu. Her ne kadar söz konusu çok partili siyasi sistem bizzat “Milli Şef”

İnönü tarafından dile getirilmiş olsa da, partinin keskin kalemşörleri, “demokrasi gelecekse onu da biz getiririz” diye düşündüklerinden olacak, demokrat yazarların çağrısını “hainlik” olarak yorumladılar. Yukarıda hatırlattığımız ilk İstiklal Mahkemesi’nde “hıyanet”le suçlanan Hüseyin Cahit Yalçın, Peyami Safa’yla birlikte bu saldırgan bloğun başını çekiyordu.

‘KALKIN EY... EHLİ VATAN!’

Sertellere yönelik saldırılarda, çiftin, kurulma çalışmaları başlayan Demokrat Parti’ye açıkça destek vermelerinin etkisi vardı. Nitekim Sertellerin çıkarmaya başladığı ‘Görüşler’ dergisi, Menderes ve Köprülü’nün yazılarına yer vereceğini ilan etmişti (Tan Olayı’ndan sonra her ikisi de, Türk sağının alışıldık refleksiyle, “Görüşler dergisiyle bir ilgilerinin olmadığını” açıklayacaktı.)

Tan’ın, 7 Kasım 1945’te süresi dolacak olan “Türk-Sovyet Dostluk ve Saldırmazlık Anlaşması”nı gözden geçirme kararı alan Sovyetler’le dostluk ve işbirliği çerçevesinde bir ilişki geliştirilmesi gerektiğini savunan yayın politikası, işin tuzu biberi oldu. 4 Aralık 1945’te, İstanbul Üniversitesi’ndeki derslikleri basan bir grup genç, ellerindeki Tanin gazetesini sallayarak öğrencileri gösteriye çağırdı. Tanin gazetesinin başyazarı olan ve bir gün önce Zekeriya Sertel’le bir “dost” meclisinde epeyce keyifle sohbet ettiği bizzat Sertel tarafından anlatılan kadim İttihatçı Hüseyin Cahit o gün, “Kalkın Ey... Ehli Vatan” başlıklı bir yazı yazmıştı.

Şöyle diyordu yazısında:

“Kalkın Ey... Ehli Vatan! Mücadele başlıyor. Ve başlamak lazım. Çünkü en azgın ve insafsız bir propagandanın Türk vatandaşlarının ruhuna her gün en yıkıcı, yeis verici, ümit kırıcı bir propaganda zehrini dökmesine müsaade edemeyiz.

(...)

Bunları susturmak için, cevap vermek hükümete düşmez. Sözel kalem tutan gazetecilerin ve hür vatandaşlarındır!”

(Kaderin cilvesine bakın ki; önce iktidarın basını sansür politikalarının mağduru olan, üç kez İstiklal Mahkemeleri’nde yargılanan, sürgün edilen, daha sonra iktidarın en saldırgan kalemşörü haline gelen Hüseyin Cahit, Demokrat Parti döneminde, 1954’te yazıları bahane edilerek cezaevine kondu. 79 yaşındaydı...)

Eli kalem tutan hür vatandaşlar, dönemin CHP müfettişi (ve yine aynı kaygan siyasi zeminin oyunu olacak ki 1960’ta Türkiye Sosyalist Partisi’nin de kurucularından olan) Alaattin Tiritioğlu tarafından başlatılan operasyonla, öğrenci yurtlarında, üniversite dersliklerinde örgütlenmiş olduğu her halinden belli bir kalabalık oluşturup Beyazıt Meydanı’nda toplanmıştı.

//
 . Sabiha Sertel,
 4 Aralık'ta Tan'da
 yayınlanan yazısında
 (o gün bilmesede
 Türkiye'de yayınlanan
 son yazısı olacaktı bu),
 Hüseyin Cahit'e yanıt
 veriyor, meseleyi daha
 rasyonel bir şekilde
 değerlendirmeye
 çalışıyordu:
 Demokratik bir
 memlekette
 muhalefet, münakaşa,
 âdi ahvaldendir.
 Sevildiğinden emin bir
 parti, buna karşı tedbir
 almaya lüzum görmez."
 Bugün bile altına //
 imzama atarım....

Sayıları 10 bine ulaşmış kalabalık, ellerinde Atatürk ve İnönü resimleriyle "Moskof uşağı" Sertellerin Tan Matbaası'na yürüdüler. Matbaa ve gazete ofisi önce taşlandı, ardından baltalar ve balyozlarla kırılan camlardan içeriye girilerek gazetede ne var ne yoksa talan edildi. Daha sonra, Tan'ın yanında bulunan ve örneğin dönemin gençlerinden Attila İlhan tarafından epeyce siyaset-dışı kalmaya çalıştığı hatırlatılan, edebiyatçılar Salâh Birsell, Burhan Arpad ve İhsan Devrim'in kurduğu ABC Kitabevi'ne yöneldi kalabalık. Burası da yağmalandı. Tünel'e yönelen kitle, Kumbaracı Yokuşu'nda Yeni Dünya'yı da yayınlayan Sabahattin Ali'nin La Turquie gazetesi ile Parmakkapı-Taksim arasındaki Berrak Kitabevi'ni de yağmaladılar. Hıfzı Topuz, Taksim Anıtı'na tırmanan bir gencin, "Biz Yeni Dünya istemiyoruz! Bize eski dünyamız yeter!" diye bağırdığını, o gencin yüzünü hiç unutmadığını aktaracaktı daha sonra.

Polis, tabii ki, olup biteni izlemekle yetindi. Ve tarihin artık şaşırmadığımız çelişkilerinden biri olarak, olayın ardından Sabiha ve Zekeriya Sertel çifti tutuklandı. Her ikisinin de hayatı bir daha eskisi gibi olmayacaktı. Ellerinden, dönemin gazetelerinde yazma imkânları tamamen alınan çift, 1950'de, artan baskı ve süren davalar nedeniyle ülkeyi terk etmek zorunda kaldı. Tüm çabalarında rağmen ülkeye bir daha ayak basmasına izin verilmeyen Sabiha Sertel, 68'de, Bakü'de sürgündeyken hayata gözlerini yumdu. 4 Aralık'ta Tan'da yayınlanan yazısında (o gün bilmesede Türkiye'de yayınlanan son yazısı olacaktı bu), Hüseyin Cahit'e yanıt veriyor, meseleyi daha rasyonel bir şekilde değerlendirmeye çalışıyordu:

"İstanbul Halk Partisi Reisi, hükümet gazetelerini davet ederek, bunlarla yaptığı bir içtimada, gazetecilere muhalif gazetecilerle mücadele edilmesi tavsiyesinde bulunmuş.

(...)

Demokratik bir memlekette muhalefet, münakaşa, âdi ahvaldendir. Sevildiğinden emin bir parti, buna karşı tedbir almaya lüzum görmez."

Bugün bile altına imzama atarım...

Tan'ın hikâyesi, tüm ağırlığına rağmen Türkiye'de basın başına gelenlerden yalnızca biri. Yukarıda hatırlattığımız gibi 6-7 Eylül 1955 ile 7-8 Eylül 2015'in 60 yıllık döngüsündeki paralelliğine hapsolmuş karanlık bir devlet geleneğimiz var. 4 Aralık 45'i anarken, 24'üncü yıldönümünde 3 Aralık 94'teki Özgür Ülke saldırısını; gazetenin Çağaloğlu'ndaki merkeziyle Ankara bürosunun meşhur faillerce bombalanmasını, Kadırga'da gazete çalışanı Ersin Yıldız'ın katledilip 23 çalışanın da yaralanmasını da hatırlamak gerekiyor. Gerekiyor ki bu devlet aklının sürekliliğini anlayabilelim, geçmişi mağduriyet hesapları içinde boğmayalım. Aynı tarihsel süreklilik arayışı, Tan'ı "protesto eden" kitlenin arasında İlhan Selçuk'la Süleyman Demirel'in yan yana oluşunun dinamiklerini de anlamamızı kolaylaştıracaktır.

Son olarak, gazetecilere yine en çok gazetecilerin destek olması gereken bir ülkede, bunun yazık ki pek gerçekleşmediğini 5 Aralık 1945'in Cumhuriyet gazetesi haberini hatırlayarak ve üzülen idrak edelim: "...milli birliği korumak duygusundan başka hiçbir amaç gütmeyen bu hareket her yerde takdirle karşılanmıştır."

Parıltının bedeli: Mahpus Demirtaş

AIHM'in Demirtaş kararının önemi, salt Demirtaş'ın birtakım haklarının ihlal edildiğini tespit etmesinden değil, aynı zamanda -ihlallerin hukuksal tahlilini yaparken- ister istemez Türkiye siyasi sisteminin totaliter dönüşümünü başarılı biçimde resmetmiş olmasından kaynaklanıyor. Bu itibarla, bu karar, Demirtaş'a, HDP'ye ve Türkiye demokrasi güçlerine önemli bir teorik / hukuksal cephane sağlamış görünüyor.

UĞUR KARA

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AIHM), karar verebilecek duruma geldikten itibaren dokuz ay kadar bekledikten sonra, 20 Kasım 2018 tarihli kararıyla Selahattin Demirtaş'ın özgürlük ve güvenlik hakkı ile serbest seçim hakkının ihlal edildiğine hükmetti. Mahkeme, ayrıca, Demirtaş'ın tutukluluğunun siyasi saiklerle sürdürüldüğü gerekçesiyle Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AIHS) sınırlamaların amaç dışı kullanılmamasını düzenleyen 18. maddesinin de özgürlük ve güvenlik hakkı bağlamında ihlal edildiğini ilan etti. Karardan birkaç saat sonra Cumhurbaşkanı ve AKP Genel Başkanı Erdoğan'ın "Karar bizi bağlamaz. Biz karşı hamlemizi yapar, işi bitiririz" sözleri yankılandı.

//

Hukuk Fakültesi'ni bitirdikten sonra insan hakları mücadelesine hukukçu kimliğiyle katıldı, bilahare aktif siyasete geçti ve 2007'de parlamentoya girdi. Özel bir sohbette söylediği , "aslında memleketimde sadece avukatlık yapmayı tercih ederdim, ama koşullar başka sorumlulukları önümüze koydu" tespiti, kariyerizmden uzak birinin bakış açısını yansıtıyor.

HİKÂYENİN BAŞI

Hikayemizin biri Halkların Demokratik Partisi'ne (HDP), diğeri Selahattin Demirtaş'a dair iki veçhesi var. Paris Kürt Konferansı'na katılan vekillerin Sosyal Demokrat Halkçı Parti'den ihracı ve bu ihraca gerek parlamento grubundan gerekse il örgütlerinden gösterilen tepki istifalarıyla, son halkasını HDP'nin oluşturduğu zincirin ilk halkası Halkın Emek Partisi (HEP) vücut bulmuştu (1990). Program ve bileşimi daha sade ve sınırlı olmakla birlikte, HEP sözcüğün tam manasıyla HDP'nin selefi idi. Aydın Güven Gürkan'ın son anda geri adım atması üzerine Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu'nun 1980 öncesi son genel sekreteri olan Fehmi Işıklar genel başkanlığı üstlenecekti. Kürt hareketinin ağırlığı hissedilmekte birlikte, HEP, Türk devrimci ve demokratlarına da kucak açan bir deneyimdi. Ayrıca, Kürt hareketinin de farklı renklerine ev sahipliği yapmaktaydı. Müesses nizam HEP'ten hiç hoşlanmadı. HEP'liler ve HEP ağır bedeller ödedi, nihayetinde parti, Anayasa Mahkemesi tarafından kapatıldı. Halefi partiler (ÖZDEP, DEP, HADEP, DEHAP, DTP, BDP) ve partililer de aşağı yukarı aynı akibete uğradı. Mahpusluk, faili meçhuller, partinin kapatılması ya da kendini feshetmek zorunda kalması ata partisi HEP olan bu çizginin kaderi oldu. Bununla birlikte, bu çizgi, belirli bir kitle desteğinin altına hiç düşmedi, tedrici bir yükselme grafiği izledi. Öte yandan, ilki 1995'te olmak üzere, Türkiye'nin diğer ilerici güçleriyle geniş ölçekli ittifaklara yönelmek bu partilerin siyasal ufkunda önceliği olan bir husus olageldi.

Hikayemizin diğer boyutu, hem kurumsal olarak HEP-HDP hattını, hem de doğrudan Selahattin Demirtaş'ı ilgilendiriyor. 1920'ler, 1930'lar boyunca Kürt hareketlerinin ağırlık merkezi Elazığ-Bingöl-Dersim hattında konumlanıyordu. Cumhuriyet tarihinin ilk büyük isyan ve direnişleri bu sahada zuhur etti. Örneğin bu hattın atmosferi, Elazığ Cezaevi'nde Dr. Hikmet Kıvılcımlı'yı 'ana akım' bir komünistten Kürt ulusal sorununa ilgi duyan, soruna kafa yoran (İhtiyat Kuvvet: Milliyet Şark'ı burada yazacaktı) ayrıksı bir komüniste dönüştürmüştü. Kürt hareketinin ağırlık merkezi yer değiştirip buralar devlet tarafından fethedildikten sonra da, bu dönemin epik hikayeleri kuşaktan kuşağa aktarıldı ve özellikle yurtsever ailelerin evlerinde yankılandı. Örneğin, 1925 Hadisesinin önemli figürleri, -Demirtaş'ın annesinin köyü (Palu) Ekrag /Ekrek'ten- Ömer Zer'in ve Yado'nun hikayeleri gibi.

Elazığ-Palulu bir ailenin çocuğu olan Demirtaş modern Kürt hareketinin merkezi Diyarbakır'da (Amed) yetişti, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitirdikten sonra insan hakları mücadelesine hukukçu kimliğiyle katıldı, bilahare aktif siyasete geçti ve 2007'de parlamentoya girdi. Özel bir sohbette söylediği , "aslında memleketimde sadece avukatlık yapmayı tercih ederdim, ama koşullar başka sorumlulukları önümüze koydu" tespiti, kariyerizmden uzak birinin bakış açısını yansıtıyor. Siyasal rakipleri karşısındaki özgüvenli dik duruşu, parlak zekası, hitabet gücü, yapaylıktan uzak sempatik jest ve mimikleri ile geniş kitleler tarafından sevildi ve

//

Haziran 2015 seçimlerinin arefesinde başlayan şiddet, seçimlerden sonra tırmandı, büyük barış insanı Tahir Elçi'nin katledildiği, mahallelerin haritadan silindiği, vahşet bodrumlarının yaşandığı bir tufan için perde aralandı.

//

Türkiye siyasal tarihinde müstesna bir konuma ulaştı. Parlıtısı, HDP'nin Türk kamuoyu tarafından da sahiplenilmeye başlanmasında önemli bir kaldıraç oldu. 2014 cumhurbaşkanlığı seçiminde aldığı yüzde 9,76'lık oy, HDP'nin 2015 seçim başarılarının işaret fişeğiydi. Bu etkileyici, genç lider, müesses nizamın Kürtler için ördüğü izolasyon çemberinin kırılmasında başat bir rol üstleniyor, Kürt, Türk, Ermeni, Süryani, Çerkes, Alevi, Sünni, ülkenin bütün renkleri HDP'nin Haziran 2015 seçim başarısı sayesinde meclise taşınıyordu. AKP ilk kez hükümet kuracak çoğunluğu kaybetmişti. AKP ve müesses nizam için alarm zilleri çalmaktaydı.

ISKALANAN BARIŞ VE KARŞI DALGANIN YÜKSELİŞİ

İlk kez 2009 yazında açıklanan, adına önce “demokratik açılım”, sonra “milli birlik ve kardeşlik projesi” denen, ciddi kesintilerden sonra 2013 başında yeniden başlayan “çözüm süreci” 28 Şubat 2015'te “Dolmabahçe Mutabakatı” ile zirveye ulaştı. Mutabakat için aynı gün “bu hasretle beklediğimiz bir çağrıdır” diyen Erdoğan, sadece birkaç hafta sonra mutabakatı tanımadığını, çözüm süreci, masa diye bir şeyin artık söz konusu olamayacağını ilan etti. Bilahare, adına “Çöktürme Planı” denen bir planlamanın Milli Güvenlik Kurulu ve hükümet tarafından 2014 yazı ve sonbaharında hazırlandığı öğrenildi (Burada sembolik anlamı yüksek bir nüans olduğu söylenebilir. Planın adı çökertme değil çöktürme; diz çöktürmeye gönderme yapıyor ve Cumhuriyet'in kadim tedip, tenkil hareketlerini çağrıştırıyor). Haziran 2015 seçimlerinin arefesinde başlayan şiddet, seçimlerden sonra tırmandı, büyük barış insanı Tahir Elçi'nin katledildiği, mahallelerin haritadan silindiği, vahşet bodrumlarının yaşandığı bir tufan için perde aralandı.

Tufanın başlarında, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın “[...] bu partinin [HDP'nin] yöneticilerinin bunun bedelini ödemeleri gerekiyor. Bunları dokunulmazlık zırhından sıyırmak suretiyle, biz sırtımızı şuraya buraya dayıyoruz diyenler bu ifadelerin bedelini ödemelidirler” (28 Temmuz 2015), keza aynı doğrultuda, “[HDP'nin] İki eşbaşkanının yaptığı açıklamalar kesinlikle anayasa suçu [...] Dokunulmazlıkların kaldırılması suretiyle başlayacak süreç, inanıyorum ki terörle mücadele açısından ülkemizdeki havayı da olumlu yönde etkileyecektir” (2 Ocak 2016) şeklindeki açıklamaları HDP ve Demirtaş ile ilgili olarak yaşanacakların işaret fişeğiydi.

FEZLEKE SAĞANAĞI VE 4 KASIM OPERASYONU

Avukatı Mahsuni Karaman'ın paylaştığı bilgilere göre, Demirtaş hakkında 96 fezleke hazırlanmış. Bunlardan 48'i 2007-2014 dönemini, kalan 48'i ise 20 Mayıs 2016 tarihine kadarki yaklaşık bir buçuk yıllık dönemi kapsıyor. 46 fezleke, Erdoğan'ın “bunların dokunulmazlıkları kaldırılсын” çağrısını yaptığı 28 Temmuz 2015 sonrasında on aylık döneminde düzenlenmiş. Hatta 15'i dokunul-

mazlıkları kaldıran anayasa değişikliğinin Meclis'te görüşüldüğü sırada hazırlanmış, sonuncu fezleke de değişiklik görüşmelerinin son gününde çıkarılıp resmi kurye ile Adalet Bakanlığı'na ulaştırılmış.

Fezlekelere konu eylemler, Demirtaş'ın 2007'den itibaren Meclis kürsüsünden de ifade ettiği siyasi görüşleri, çözüm önerileri ve kamuoyu önünde şeffaf biçimde yürüttüğü siyasal faaliyetlerinden ibaret. Suçlamalar, terör örgütü propagandası yapmak, suç ve suçluyu övmek, Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'na muhalefet, örgüt üyesi olmak, örgüt üyesi olmamakla birlikte örgüt adına suç işlemek, devletin kurum ve organlarını aşağılamak, cumhurbaşkanına hakaret, başbakan ve diğer kişilere hakaret gibi geniş bir yelpazeye yayılıyor. Demirtaş 32 davadan tutuksuz, 31 fezlekeden kaynaklanan suç iddialarının birleştirildiği tek bir soruşturma ve davadan ise tutuklu yargılanmakta.

Gözaltı ve tutuklamayla sonuçlanan operasyonlar on beş HDP'li milletvekiline yönelik olarak, 4 Kasım 2016'da dört farklı ilin başsavcılığı tarafından gerçekleştirildi. Türkiye hukuk sisteminde dört farklı başsavcılığı aynı anda harekete geçirip eş zamanlı operasyon yaptıracak bir hukuksal mekanizma, bir usul kuralı bulunmuyor. Bu bilgi, sürecin mahiyetini anlamayı kolaylaştıran önemli bir ayrıntı.

Demirtaş'ın tutukluluğu ile ilgili olarak Anayasa Mahkemesi'ne 17 Kasım 2016 tarihinde yaptığı başvuru, mahkemece 21 Aralık 2017 tarihinde kabul edilemez bulunarak reddedildi. Demirtaş, erken seçim kararı alınması ve kendisinin cumhurbaşkanı adaylığı dolaşısıyla 29 Mayıs 2018'de ikinci bir başvuru daha yaptı. Bu başvuru, mahkemece hala sonuçlandırılmış değil.

AİHM'İN DEMİRTAŞ KARARI: GEÇ GELEN ADALET

AİHM, Demirtaş'ın, tutukluluğunun Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 5., 10., 18. maddeleri ile 1 no'lu ek Protokol'ün 3. maddesini ihlal ettiği iddialarıyla kendisine 20 Şubat 2017 tarihinde yaptığı başvuruyu yirmi bir ay sonra 20 Kasım 2018'de karara bağladı.

Öncelikle söylemek gerekir ki, konunun önemi, AİHM'in karara çıkabilmek için usulî süreçleri aylar önce tamamlamış olması gibi hususlar dikkate alındığında çok geç verilmiş (ya da açıklanmış) bir karar. Mahkeme, Demirtaş'ın tutukluluğunun 16 Nisan Referandumu sürecinde 'Hayır' cephesinin referandum kampanyası üzerinde olumsuz etkisi olduğunu belirtip (paragraf 265), dahası 24 Haziran 2018 cumhurbaşkanlığı seçiminde altı adaydan biri olan Demirtaş'ın içeride olduğuna (paragraf 266) dikkat çekiyor. Lakin, Mahkeme vakitlice karar verseydi, Demirtaş'ın cumhurbaşkanlığı ve milletvekilliği seçim sürecinde tahliyesi bugüne oranla daha muhtemeldi. Rejimin totaliter inşası bugünkünden daha geri

//

Mahkeme vakitlice karar verseydi, Demirtaş'ın cumhurbaşkanlığı ve milletvekilliği seçim sürecinde tahliyesi bugüne oranla daha muhtemeldi. Rejimin totaliter inşası bugünkünden daha geri bir noktada idi. Demirtaş'ı tutuklu yargılayan Ankara 19. Ağır Ceza Mahkemesi yargıçlarından birinin seçim sürecinde tahliye yönünde karşı oy yazdığını da bu bağlamda hatırlamak gerekir.

bir noktada idi. Demirtaş'ı tutuklu yargılayan Ankara 19. Ağır Ceza Mahkemesi yargıçlarından birinin seçim sürecinde tahliye yönünde karşı oy yazdığını da bu bağlamda hatırlamak gerekir. Muhtemel bir tahliye, seçim sürecinde sadece HDP'ye değil, genel olarak muhalefet cephesine büyük bir enerji getirirdi. AİHM'in Türkiye'de demokrasinin ve hukukun kalan son kısıntılarının kurtarılabilceği böyle kritik bir süreci sessizlikle geçirip aylar sonra kararını açıklaması çok büyük soru işaretleri yaratmıştır. Tekil düzeyde AİHM yargıçlarının hukuk nosyonu ile hareket eden bireyler olduğu varsayımından hareket edelim. Bununla birlikte, tek tek ağaçlara değil ormana odaklanacak olursak, AİHM'in Avrupa Konseyi'nin bir organı olduğunu, Avrupa Konseyi'nin de dünya müesses nizamının gardiyanlarından olduğunu denklem dışında tutmamak gerekir. Dünya müesses nizamı, Üçüncü Dünya'da demokrasinin, insan haklarının, laikliğin korunması ile alakadar görünmemektedir. Demirtaş kararının bu denli geç açıklanmasındaki leke, AİHM'in ve Avrupa Konseyi'nin üzerinde daima duracaktır.

Kararın içeriğine gelince, bu kararın çok önemli olduğu kuşkusuzdur. Öncelikle, AİHM, Demirtaş'ın tutukluluğunu haklı kılacak yeterli gerekçelendirmenin Türk yargı makamları tarafından yapılamadığını tespit etmiştir. Mahkemeye göre gözaltı tutukluluğa dönüştüğünde yargı makamları artık makul şüphe kavramına sığınamayacağı gibi, genel, kalıplaşmış ifadelerle başvurmadan tutuklamayı somut olarak gerekçelendirebilmelidir (paragraf 184-185). Oysa Türk yargı makamları, delil durumu, kaçma şüphesi, suçun ve öngörülen cezanın ağırlığı, delilleri karartma şüphesi gibi kalıp gerekçelere sığınmıştır (paragraf 188-193). Bu itibarla, Sözleşme'nin özgürlük ve güvenlik hakkını düzenleyen 5. maddesinin tutukluken makul sürede yargılanma veya yargılama sürerken salıverilme hakkını düzenleyen 3. fıkrası ihlal edilmiştir (paragraf 196).

Diğer yandan, Mahkeme, Sözleşme'ye ek 1 nolu Protokol'ün 3. maddesinde düzenlenen serbest seçim hakkının, Türk hükümetinin savunduğunun aksine, sadece seçimlere katılabilme hakkıyla sınırlı olmadığını, bunun aynı zamanda parlamenter faaliyetleri, görevleri sürdürebilme hakkını kapsadığını kaydetmiştir (paragraf 234). Demirtaş'ın tutuklu kaldığı süre zarfında, vekilliğinin sonlandığı 24 Haziran 2018'e kadar, bir yıl, yedi ay ve yirmi gün süreyle parlamenterlik görevlerini yerine getiremediğine işaret eden Mahkeme, bunun serbest seçim hakkına müdahale oluşturduğu kanaatine varmış (paragraf 236) ve ihlale hükmetmiştir (paragraf 241). Ne tutukluluğun devamına hükmeden, tahliye başvurularını reddeden mahkemelerin ne de Anayasa Mahkemesi'nin Demirtaş'ın salt bir parlamenter değil, ülkenin muhalefetinin liderlerinden biri olmasının onun vekillik sorumluluklarını yerine getirebilmesinin yüksek bir korumayı gerektirdiğine yeterli ilgiyi göstermediğine dikkat çeken Mahkeme, aynı makamların bu denli uzun bir tutukluluk süresini haklı kılacak zorlayıcı nedenleri gösteremediğine işaret etmiştir (paragraf 238). Mahkeme'ye göre bu durum, hem Demirtaş'ın seçilme ve parlamentoda bulunma hakkına, hem de

//

Mahkeme, aynı makamların bu denli uzun bir tutukluluk süresini haklı kılacak zorlayıcı nedenleri gösteremediğine işaret etmiştir (paragraf 238). Mahkeme'ye göre bu durum, hem Demirtaş'ın seçilme ve parlamentoda bulunma hakkına, hem de [onu seçen] kamuoyunun ifade özgürlüğüne haksız bir müdahale oluşturmuştur

//

[onu seçen] kamuoyunun ifade özgürlüğüne haksız bir müdahale oluşturmuştur (paragraf 240)

Çarpıcı olarak, AİHM, Sözleşme'nin sınırlamaların kötüye kullanılması yasağını düzenleyen 18. maddesinin de ihlal edildiği iddiasını ciddiye almış ve mezkûr maddenin somut vakaya akislerini özgürlük ve güvenlik hakkı bağlamında irdelemiştir. Mahkeme'nin bu tartışmaya girmek suretiyle vardığı sonuçlar Türkiye siyasal sisteminin geldiği noktanın bir uluslararası yargı mercii tarafından resmedilmesi bakımından çarpıcı durmaktadır. Bu fasılda üçüncü taraf olarak davaya müdahil olmuş İnsan Hakları Komiseri'nin görüşleri dikkat çekicidir ve karar metninde yerini almıştır. Komiser'e göre, Türkiye'de yargının bağımsızlığı ve tarafsızlığının bariz aşınması neticesinde ifade özgürlüğünü kullanmak ziyadesiyle zordur. Bu bağlamda ifade özgürlüğünü, özgürlük ve güvenlik hakkını sadece parlamenterler için değil resmî politikaları özellikle de Türkiye'nin güneydoğusu ile ilgili olarak eleştiren belediye başkanları, akademisyenler, gazeteciler, insan hakları savunucuları için de bariz biçimde sınırlayan sayısız ceza kovuşturması vakası mevcuttur. Kanunlar ve ceza kovuşturmaları şu an itibariyle muhalif sesleri susturmak için kullanılmaktadır (paragraf 253). Mahkeme, HDP'lilerin özellikle siyasi konuşmaları yüzünden maruz kaldığı cezai süreçlere dikkat çektikten sonra, davaya müdahil gözlemcilerin, ama özellikle de mevcut durumda kanunların ve ceza kovuşturmalarının muhalif sesleri susturmak için kullanıldığını söyleyen İnsan Hakları Komiseri'nin görüşlerini dikkate alarak, Demirtaş'ın tutukluluğunun uzatılmasına yönelik kararların belirli bir şemaya uygun olduğu kanaatine varmıştır (paragraf 264). Türkiye'de anayasal sistemi değiştiren referandum sürecinde ve normalde 2019'da yapılacakken erkene alınan 2018 milletvekilliği seçimlerinde ve cumhurbaşkanlığı seçimlerinde Demirtaş'ın içeride tutulduğuna işaret eden Mahkeme (paragraf 265, 266), onun tutukluluğunun sürdürülmesinde aynı zamanda siyasal bir amaç olduğu yargısına ulaşmıştır (paragraf 267).

Mahkeme'ye göre, her ne kadar Demirtaş hakkında ceza soruşturmaları yıllardır devam ediyor idiyse de, onun yasama dokunulmazlığının kaldırılması sürecini başlatan "çözüm süreci"nin sonlanmasına kadar bu soruşturmalarda kayda değer bir ilerleme görülmemiştir. Her ne kadar, Demirtaş hakkındaki soruşturma Türkiye Cumhurbaşkanının konuşmaları neticesinde başlamadıysa da, onun "bu partinin [HDP] temsilcileri bedel ödemelidir" sözünü takiben hız kazanmıştır (paragraf 270). Sonuç olarak Mahkeme, bu veriler ışığında ve özellikle ulusal makamların Demirtaş'ın tutukluluğunu mütemadiyen uzatan kararlarında basitçe kanunun öngördüğü hazır gerekçeler listesinden oluşan yetersiz gerekçelere dayanması dolayısıyla, referandum ve cumhurbaşkanlığı seçimi gibi önemli iki kampanya boyunca Demirtaş'ın tutukluluğunun uzatılmasının, demokratik toplum kavramının temelini oluşturan çoğulculuğu ve siyasal tartışma özgürlüğünü

//

Mahkeme, Demirtaş'ın tutukluluğunu mütemadiyen uzatan kararlarında basitçe kanunun öngördüğü hazır gerekçeler listesinden oluşan yetersiz gerekçelere dayanması dolayısıyla, referandum ve cumhurbaşkanlığı seçimi boyunca Demirtaş'ın tutukluluğunun uzatılmasının, demokratik toplum kavramının temelini oluşturan çoğulculuğu ve siyasal tartışma özgürlüğünü boğma şeklinde bariz bir örtük amacı izlediği kanaatine varmış ve 5. madde bağlamında 18. maddenin de ihlal edildiğine hükmetmiştir

//

// Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 90. maddesine göre "Usulüne göre yürürlüğe konulmuş milletlerarası andlaşmalar kanun hükmündedir". Aynı maddenin son cümlesi usulüne göre yürürlüğe konulmuş ve konusu temel hak ve özgürlükler olan "milletlerarası andlaşmalar"ı kanunların da üstüne yerleştiriyor. Anayasa gereğince bu mertebeye taşınan Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 46. maddesi, Sözleşme'ye taraf devletlerin AİHM'in kararlarına uymayı taahhüt ettiğini söylüyor.

boğma şeklinde bariz bir örtük amacı izlediği kanaatine varmış (paragraf 273) ve 5. madde bağlamında 18. maddenin de ihlal edildiğine hükmetmiştir (paragraf 274).

Mahkeme, hüküm kısmında, yukarıda belirtilen ihlalleri yinelemenin yanında, Demirtaş'ın tutukluluğuna son verecek bütün gerekli önlemlerin davalı devlet (Türkiye) tarafından alınmasına oybirliği ile karar verdiğini de belirtmiştir (13. bent).

SON SÖZ

AİHM'in Demirtaş kararının önemi, salt Demirtaş'ın birtakım haklarının ihlal edildiğini tespit etmesinden değil, aynı zamanda -ihlallerin hukuksal tahlilini yaparken- ister istemez Türkiye siyasi sisteminin totaliter dönüşümünü başarılı biçimde resmetmiş olmasından kaynaklanıyor. Bu itibarla, bu karar, Demirtaş'a, HDP'ye ve Türkiye demokrasi güçlerine önemli bir teorik / hukuksal cephane sağlamış görünüyor. Bununla birlikte, söz konusu kararın etki gücü, 24 Haziran 2018 seçimleriyle Türkiye'de 'süper başkanlık sistemi'nin yürürlüğe girmesinden sonra açıklanmış olmasıyla zedelenmiş bulunuyor. Kararın bu denli gecikmesindeki muamma, AİHM'in dünya müesses nizamının gardiyanlarından Avrupa Konseyi'nin -bunu fiilen Batı Avrupa'nın önde gelen ülkeleri olarak okumak mümkün- bir organı olması, söz konusu nizamın şu an itibariyle 'Yeni Türkiye'nin yeni siyasi elitiyle uyum içinde bulunması, Türkiye'deki veya bir başka çevre ülkedeki anti-demokratik savruluşların bu nizam için birincil bir mesele olmamasında açıklamasını buluyor gibi.

Türkiye Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ni imzalamış ve onaylamış, başka bir ifadeyle bu sözleşmeye taraf bir ülke. Sözleşme'nin denetim sistemine bireysel başvuru hakkını 1987'de, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin yargı yetkisini 1990'da tanımış bulunuyor. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 90. maddesine göre "Usulüne göre yürürlüğe konulmuş milletlerarası andlaşmalar kanun hükmündedir". Aynı maddenin son cümlesi usulüne göre yürürlüğe konulmuş ve konusu (Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi gibi) temel hak ve özgürlükler olan "milletlerarası andlaşmalar"ı kanunların da üstüne yerleştiriyor. Anayasa gereğince bu mertebeye taşınan Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 46. maddesi, Sözleşme'ye taraf devletlerin AİHM'in kararlarına uymayı taahhüt ettiğini söylüyor. Bu itibarla, AİHM'in Demirtaş kararının, normal şartlar altında, Anayasa'nın 90. maddesi ve Sözleşme'nin 46. maddesi gereğince Türkiye için bağlayıcı olduğu açık. Buna karşılık Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın 21 Kasım 2018 tarihli açıklamasında da AİHM'in Demirtaş kararını tanımama tavrını sürdürdüğü görülmektedir. Erdoğan'ın, "karşı hamlemizi yapar, işi bitiririz" sözü, kararın açıkça uygulanmamasının veya dolaylı biçimde etkisizleştirilmeye çalışılmasının muhtemel olduğunu düşündürüyor.

//
 Demirtaş,
 kalibresinin ve
 parıltısının bedelini
 ödüyor. Tutuklu
 bulunduğu süre
 zarfında gerek
 avukatları aracılığıyla
 yayımladığı
 açıklamalar gerek
 mahkemelerdeki tavrı
 ile de liderliğinin
 çapını göstermiş
 //
 bulunuyor.

AİHM'in kararlarına uyulmaması durumunda Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin öngördüğü bir yaptırım bulunmuyor. Bununla birlikte, 1949 tarihli Avrupa Konseyi Kuruluş Statüsü'nün 8. maddesinin böyle bir durumda söz konusu üye devletin Konsey üyeliğinin askıya alınması (bir süreliğine temsil hakkından yoksun bırakılması) ve hatta üyelikten çıkarılmasına cevaz verdiği söylenebilir. Öte yandan böyle bir yaptırımın işletilmesi reelpolitik ile ilgili bir durum. Türkiye'de uzunca bir süredir Anayasa'nın insan hakları için öngördüğü güvenceler işlevsizleşmiş, AİHM'in Demirtaş kararında da ima edildiği gibi, yargının bağımsızlığı ve tarafsızlığı ilkesi çökmüş durumda. Bütün bunlar dünyanın ve bu arada Avrupa Konseyi'nin gözleri önünde cereyan ediyor. Kararının uygulanıp uygulanmamasının tartışıldığı AİHM'in söz konusu kararı, bu kararın siyasal-hukuksal etki kapasitesinin nispeten zayıfladığı bir momentte açıklamayı uygun gördüğünü de hatırlamak gerekiyor.

Türkiye siyasal sistemi totaliter dönüşümünü sürdürürken, bu dönüşüme uygun olarak, Demirtaş, kalibresinin ve parıltısının bedelini ödüyor. Tutuklu bulunduğu süre zarfında gerek avukatları aracılığıyla yayımladığı açıklamalar gerek mahkemelerdeki tavrı ile de liderliğinin çapını göstermiş bulunuyor. Rejimin totaliterleşmesi, muhalefet etme biçimlerini uzun erimli düşünmeyi gerektiriyor. Bu yazının yazıldığı saatlerde, Edirne Cezaevi, bol miktarda sabır sebat gerektirecek uzun bir muhalefet sürecine, Türkiye'nin bütün demokrasi güçleri bakımından öncülük yapabilecek en güçlü adayı 'konuk' etmeye devam ediyor.

Homojenleştirmeye karşı yerel yönetimler

Farklı kimliklerde var olmak isteyen bireyler, homojenleştirme, tek bir kimliğin içerisine sıkıştırılma eylemlerine karşı adımlar atarken, kurumsal yapıları dönüşüme uğratarak ve farkındalık seviyesi yüksek kurumlardan beslenerek yol alabilirler.

Kaos GL'nin bu hafta İzmir'de düzenlediği Yerel Yönetim Okulu'nda, aslında yerel yönetim işlevliliğinin ülkemizde ne denli az olduğu ortaya koyuldu. Gerek sivil toplum örgütleri katılımcılarının, aktivistlerin, gerekse belediye çalışanlarının, kent konseyi çalışanlarının deneyimleri bizlere, demokratikleşme sürecinde çokça işlevi olması gereken yerel yönetim organizasyonlarının içine düştükleri hiyerarşik bürokrasi ağlarında nasıl boğulduklarını gösterdi.

GÖZDE YILMAZ

16 EKİM 2018

“
2000 yılında
Kopenhag’da
geliştirilen ve çeşitli
ülkelerde örnekleri
bulunan “human
library” yani “insan
kütüphanesi” projesi
bize yol gösterebilir.
Birbirimizi tanımlarken
kullandığımız yerleşik
kalıpları, ahlaki yargıları
yok etmeyi yahut
dönüşüme uğratmayı
amaç edinen bu
kütüphaneler, kitaplar
yerine insanları
“okumayı”, dinlemeyi,
farklılıklarımızdan
öğrenmeyi, “kitabı
kapağına bakarak
yargılamamayı”
//
hedefliyor.

Toplumsal farklılıkları koruma misyonu taşıması gereken belediyelere bağlı eşitlik birimleri, yerel yönetim ağlarında çalışan bireylerin ve halkın farkındalık seviyesinin düşük olması sebebiyle can çekişmekte, sosyal kapsayıcılık görevini yerine getirememektedir. Politik örgütlenmenin yetersiz, özellikle gençler arasında politik bilincin düşük seviyede olması, yerel yönetimleri uyandıracak mekanizmaları aktive edememektedir. Hâlbuki uluslararası olumlu yerel yönetim örneklerini takip etmek, bu örnekleri tartışarak sosyo-kültürel koşullarımıza uyarlamak gerekli. Fakat bunun için, bireylerin eylemde bulunup, toplumsal değişim sağlayabileceklerine dair özgüvenlerinin artması elzemdir. Kişilerin tek başlarına ulaşamayacakları kişisel ve toplumsal güven çitası, ancak ve ancak sivil toplum örgütleri ile bir araya gelerek, toplumsal ağları güçlendirme suretiyle mümkün olabilir. Yerel yönetimi işlevsel kılan da bu tarz dinamiklerdir.

Farklı kimliklerde var olmak isteyen bireyler, homojenleştirme, tek bir kimliğin içerisine sıkıştırılma eylemlerine karşı adımlar atarken, kurumsal yapıları dönüşüme uğratarak ve farkındalık seviyesi yüksek kurumlardan beslenerek yol alabilirler. Eşitlik birimi gibi belediye organları, kent konseyleri, sivil toplum örgütleri, partiler, farklı toplumsal fonksiyonları bulunan yapılanmalar daha çok desteklenmeli ve görünürlükleri arttırılmalıdır. Periferinin siyasal olana dâhil edildiği ve merkezden uzaklaştırılmadığı süreç, ancak bu yapılanmaların işlevliliği ile mümkündür.

Başlangıç olarak, birbirimizin hikâyelerini dinlemeye açık olma yolunu seçebiliriz. Bu konuda 2000 yılında Kopenhag’da geliştirilen ve çeşitli ülkelerde örnekleri bulunan “human library” yani “insan kütüphanesi” projesi bize yol gösterebilir. Birbirimizi tanımlarken kullandığımız yerleşik kalıpları, ahlaki yargıları yok etmeyi yahut dönüşüme uğratmayı amaç edinen bu kütüphaneler, kitaplar yerine insanları “okumayı”, dinlemeyi, farklılıklarımızdan öğrenmeyi, “kitabı kapağına bakarak yargılamamayı” hedefliyor. Ülkemizde Sabancı Üniversitesi’nde, Barista Rock Festivali’nde gördüğümüz insan kütüphanesi projesi, maalesef çokça insan tarafından tanınmamakta. Hâlbuki bu tarz projeler, kendimizi tanımamızı, birbirimizin hikâyelerinden öğrenmemizi, birbirimize duyduğumuz güveni tazelememizi ve iş birliği yapmamızı sağlayabilirler.

Hepimize daha çok bir aradalık içeren günler dilerim.

Bir yargı masalı

Hukuk siyasallaşmadıkça, siyaset hukuksallaşır. Ki bu ilkinden çok daha tehlikeli bir durumdur; yaşadık, yaşıyoruz, yaşayacağız. Ve yine 'yargı siyasallaşmasın' diyenler kürsüde cemaatçi, AKP'li, solcu, Alevi yargıç istemiyorsunuz. Tamam. 'Peki Kemalist yargıç istiyor musunuz?' sorusu karşısında 'yargı siyasallaşmasın' diyenlerin cevap vermeden kala kaldıkları o birkaç saniyede gizlidir aslında yargının geleceği.

Bir Çin bedduası vardır; "Tuhaf zamanlarda yaşayasın" der...

Çinlilere ne yaptık bilmiyorum ama bu bedduanın bizim açımızdan tuttuğu kesin. Gerçekten tuhaf zamanlar yaşıyoruz, özellikle yargı alanında.

Hukuk devleti, yargı bağımsızlığı, tarafsız yargı, yargının siyasallaşması gibi kavramlar içinde debelenip duran bir tarihimiz var. Bizler bütün bunları artık gerçek zanneden ve bu debelenme halinin far-

ÇİĞDEM KOÇ

// Arkadaşlarımız tutuklu, savunma tutuklu yani... Adil yargılanma hakkı tutuklu ve biz kendimize uygun olanını beğeniyoruz içlerinden. 'Acaba hangisi ile azıcık dayanışsak, o muhteşem ideolojik temellerimizi sarsmaz?' diye bakıyoruz şaşkın şaşkın.

kında olmayan, yeniye dair her şeyi reddettiğimiz bir genetik mirasın zavallı mirasyedileri olarak o kadar çaresiz bir durumdayız ki neredeyse çaresizliğimizin farkında değiliz.

İçeride doldurulmadığı gibi sürekli anlamsızlaşan bu ezberletilmiş kavramlar her söylendiklerinde ifade ettiklerini sandıkları her şeyi aslında daha da güçsüzleştiriyorlar. Hatta köşeye sıkıştırılmış bir kedi gibi bu kavramlar da artık saldırıya geçmiş durumdadır. Kutsal saydığımız bütün evrensel hukuk ilkeleri etrafımızda delirmiş halde dans eden ucubelere döndü. Biz ise hala bu maskeli balonun tam ortasına çırılçıplak atılmış, neyin ne olduğunu bilemeden korkuyla çıplaklığımıza sığıyoruz. Ve hala slogan atarak sesimizi duyurduğumuzu sanıyoruz. Bu şuursuzluk halinin bizi getirdiği yer ise yargının var oluş problemini çeşitli alanlardaki iktidar problemlerinden bağımsız çözme gayretlerinin küçük kum havuzu. Oynayalım diye bırakıp gitmişler...

Hadi oynayalım mı acaba? İyi de avukatlar cübbelerinden tutuldukları gibi cezaevlerine atıldılar. Fezlekelerin iddianameye, iddianamenin de hükümlere taşındığı bir yargısızlık sisteminde bu oyun alanından yükselen cıvıltılar giderek daha sinir bozucu olmaya başladı artık. Mesleki dayanışmanın, sosyal medyada fotoğraf paylaşmaktan ibaret olduğu şu zamanda ötekileştirilen bir dayanışma(ma) halinin ise belki de hepimizin içinde yatan o sahteliğin artık saklanacak yer bulamayan bir zaafiyet olduğu ortada. Arkadaşlarımız tutuklu, savunma tutuklu yani... Adil yargılanma hakkı tutuklu ve biz kendimize uygun olanını beğeniyoruz içlerinden. 'Acaba hangisi ile azıcık dayanışsak, o muhteşem ideolojik temellerimizi sarsmaz?' diye bakıyoruz şaşkın şaşkın.

Bakın ne diyeceğim; sakın olun. Dayanışasınız varsa, her çeşitten var elimizde. Selçuk Kozağaçlı ve Halkın Hukuk Bürosu Avukatları çok mu solda kaldı; gelin size Lale Beşe vereyim, Sibel Deveci vereyim, daha yeni tutsaklığına son verilen Kemal Uçar var derseniz. Siz kendi dayanışmanızın ucundan azıcık alıp tadına varın. Hiç sorun yok ama

Yargının en büyük meselesinin var olmaması olduğunu bir türlü kabul etmediğimiz, kabul etmek istemediğimiz bir gerçek. Düşman ceza hukukunun normalleştiği, meşrulaştırıldığı ve bunu sadece izlemenin rahatlığının, aslında çivilerden oluşmuş bir halının üstünde yuvarlandığımızdan bihaber oluşumuz olmasının zavallı gerçekliği.

bu çemberin giderek daraldığının ve egemenin belirlediği istisna halinin giderek genişlediğinin farkına ne zaman varacaksınız? Bu gün masum ve tertemiz olabilirsiniz peki yarın? Kimin ne zaman terörist olacağına karar verilen zamanlarda, nereye kaçabileceğinizi sanıyorsunuz ki? Siz de bir gün bu seçmece dayanışmadan payınıza düşeni alır ve seçilen olmazsanız, hatırlayacak mısınız bugünkü suskunluğunuzu ve iki yüzlülüğünüzü?

Evet ya iki yüzlülük... Ergenekon ve Balyoz'u dilinden düşürmeyenlerin 15 Temmuz sonrası darbe davalarındaki hukuksuzlukları görmezden gelişi yani. Ya da Ahmet Altan için beddua edenlerin Sözcü gazetesine toz kondurmayan halleri... Eren Erdem'e, Ece Sevim Öztürk'e, Selahattin Demirtaş'a, Nazlı Ilıcak'a ayrı ayrı hukuk uygulandığında suspus bir adalet yalanı... Ya da tam tersi; hiç fark etmez. Nereden gelip nereye gittiğinin hiç önemi olmayan düşman hukuku anlayışının amansız yolculuğudur bu. İki yüzlülük... Bu toplum kusmak istediği ötekileri daha kolay kussun diye boğazına kadar sokulan bir yumruktur. Tarih ortadadır. Siz de öteki olup kulsurken çok geç olacak her şey için.

Özellikle 'yargı siyasallaşmasın' diyenler ve bütün bu yaşananları 'yargı siyasallaştı' bahanesiyle açıklayıp temizlenip kenara çekilenler için nasıl da kolay hayat aslında. Çok bayıldığımız, 'yargının siyasallaşması' meselesinin doğru anlaşılmayan ve bu nedenle karşı tez üzerinden kendisine yönelik bir silah haline gelmesi halini konuşmak lazım artık. Bu anlamda, 'yargı siyasallaşmasın' diyenlerin nasıl bir tarihsel gerçeklik üstüne ya da nasıl bir genetik kodla bunu iddia ettiklerini konuşmak lazım. Yargı her zaman siyasal bir işti ve her zaman da siyasal bir iş olacak. Siyasallaşmayan yargı, her türlü iktidar/egemen karşısında bu kadar güçsüzse, bunun sebebi zaten siyasallaşmaması değil mi? Yargı içinde politik anlamda gerçek ve güçlü şekilde örgütlenmenin eksikliğinin gelen her iktidara tabi bir "tek tip" yargı yarattığı gerçeği neden görülmez?

Kendisine ait bir siyasi alt yapısı ve iktidarın her türlüünün dayatmalarını bertaraf edecek bir öz bilinci ve elbette sağlam bir örgütlenmesi olmayan ve adına yargı dediğimiz şey iktidar algısına karşı duracak ve gerçek anlamda adil yargılama yapabilecek özgüvene sahip olamaz. Kişiliksizleşmiş bir yargı/sızlık, bir yandan iktidar canı istediği şekilde istisnalar belirleyen sınırsız bir güce dönüşürken kendisini de giderek zayıflayan ve işte bu egemenin dilediği şekilde kullanabildiği bir araca dönüştürmekten kurtulabilir mi? Hukuk siyasallaşmadıkça, siyaset hukuksallaşır. Ki bu ilkinden çok daha tehlikeli bir durumdur; yaşadık, yaşıyoruz, yaşayacağız. Ve yine 'yargı siyasallaşmasın' diyenler kürsüde cemaatçi, AKP'li, solcu, Alevi yargıç istemiyorsunuz. Tamam. 'Peki Kemalist yargıç istiyor musunuz?' sorusu karşısında 'yargı siyasallaşmasın' diyenlerin cevap vermeden kala kaldıkları o birkaç saniyede gizlidir aslında yargının geleceği.

Başa dönelim... İşte bu içi boşalmış ya da yanlış anlaşılmiş kavram-

ların tam ortasında bir gerçek duruyor. Buzun yakıcılığını ateşin yakıcılığına tercih etmeye zorlandığımız bir gerçek.

Yargının en büyük meselesinin var olmaması olduğunu bir türlü kabul etmediğimiz, kabul etmek istemediğimiz bir gerçek. Düşman ceza hukukunun normalleştiği, meşrulaştırıldığı ve bunu sadece izlemenin rahatlığının, aslında çivilerden oluşmuş bir halının üstünde yuvarlandığımızdan bihaber oluşumuz olmasının zavallı gerçekliği. Adalet anlayışımızdaki boşluğa düşüp ahlaklı olmakla ahlakçı olmak arasındaki boşluğa düştüğümüzü anladığımızda artık çok geç olacağının gerçeği. Gerçeklerden gerçek beğenmek zor mu geliyor; o zaman kendi yalanımızda boğulmaya ne dersiniz?

Bütün bu yaşananlar ve yaşanacaklar, siyasi muhalefetin tarihinin de ülkemizdeki karşılığıdır aslında. Her türlü egemen güce karşı bir türlü gerektiği gibi doldurulamayan siyasi muhalefet/sizlik hali elbette yargının halinden bağımsız değil. Çünkü yargı da bu güçler dengesinin ve tam da siyasetin ortasında duruyor. Siyasi muhalefetin bu boşluğu dolduramıyor olmasının nedeni muhalefetin yöneldiği gücün sadece iktidardaki siyasi otorite, siyasi parti, bir kişi ya da kurum olmasıdır belki de. Muhalefetin aslında başımıza musallat olmuş bazı kavramlara yönelmesinin zamanı çoktan gelmiştir. Siyasi muhalefetin dolduramadığı boşluğu, entelektüel bir muhalif örgütlenme doldurmayı başarabilir ve sonrasında gerçek anlamda bir siyasi muhalefetin de zeminini oluşturabilir mi? Entelektüel cesaret ve ahlak dediğimiz şey gerçekten var mı? Varsa nerede?

Cevaplardan daha çok doğru soruları sormak, bildiklerimizi ters yüz etme ve gerekiyorsa ödenecek zihinsel bedelleri ödeme pahasına denemek zorundayız. Althusser'den çalarak söylersek, "kendimize masal anlatmaktan vazgeçmek" için hâlâ zamanımız varken masallardaki ayakkabısından aşık olduğu kadını tanıyan şapşal prensler ve kendisini öperek uyandıracak, sonsuza dek mutlu edecek prensi bekleyen salak prensesler olarak yaşamayalım.

Bu yargı masalı bitsin... Her gün başa sardığımız bu sabır testi bitsin. Hadi biraz zeka oyunları oynayalım mı madem öyle?

Yargıtay'ın Berberoğlu kararı üzerine

Yargıtay'ın Enis Berberoğlu hakkında aldığı karar son derece sorunludur. Çünkü, yasama dokunulmazlığı her seçimde yenilenir.

KEMAL GÖZLER

Geçici 20'nci maddeye dayanılarak yargılanan ve tutuklu bulunan Enis Berberoğlu, 24 Haziran 2018 seçimlerinde aday olmuş ve tekrar milletvekili seçilmiştir. Enis Berberoğlu'nun müdafii, müvekkilinin tekrar milletvekili seçilmesi nedeniyle yargılamanın durdurulmasına ve tahliyesine karar verilmesini talep etmiştir. Yargıtay Onaltıncı Ceza Dairesi, 19 Temmuz 2018 tarihli kararıyla bu talebi reddetmiş, tekrar seçilen Enis Berberoğlu'nun yasama dokunulmazlığından yararlanamayacağına ve yargılamaya devam edilmesi gerektiğine karar vermiştir.

Kanımızca Yargıtay Onaltıncı Ceza Dairesinin bu kararı, yasama dokunulmazlığının hukukî mahiyeti açısından fevkâlâde problemlidir. Kararın problemliliği ise yukarıda açıklandığı gibi, yasama dokunulmazlığı sürekli değil, geçici nitelikte olmasıdır. Milletvekilliği sona erince, yasama dokunulmazlığı da kendiliğinden sona erer. Keza yasama dokunulmazlığını doğuran olay "seçim"dir. Yani bir kişinin yasama dokunulmazlığına sahip olmasının sebebi onun milletvekili olarak seçilmesidir. Ne kadar seçim var ise, o kadar yasama dokunulmazlığı vardır. O nedenle her seçimde yasama dokunulmazlığı tekrar başlar. Tabir caiz ise, yasama dokunulmazlığı bakımından, seçimler bir tabula rasa oluşturur. Her seçim, devam eden yasama

//
 Zaten yasama dokunulmazlığı sürekli bir şey olmadığına ve her seçimle yeni bir yasama dokunulmazlığı başladığına göre, 26'ncı yasama döneminde yasama dokunulmazlığını ortadan kaldıran bir sebep, 27'nci yasama döneminde geçerli olamaz. Enis Berberoğlu hakkında 20 Mayıs 2016 tarihinde adı geçen makamlara intikal etmiş olan yasama dokunulmazlığının kaldırılması dosyasındaki talep, kaçınılmaz olarak, Enis Berberoğlu'nun 3 Kasım 2015 seçimleriyle başlamış olan 26'ncı yasama dönemindeki yasama dokunulmazlığının kaldırılmasına // ilişkindir.

dokunulmazlıklarını sıfırlar ve yenilerini başlatır. Sürekli bir yasama dokunulmazlığı değil, her yasama dönemi için ayrı ayrı mevcut olan yasama dokunulmazlıkları vardır.

Zaten bu nedenle Anayasamızın 83'üncü maddesinin 4'üncü fıkrasında "tekrar seçilen milletvekili hakkında soruşturma ve kovuşturma, Meclisin yeniden dokunulmazlığını kaldırmasına bağlıdır" denmektedir. Bu hüküm olmasa dahi sonuç değişmezdi. Çünkü yasama dokunulmazlığı kaldırılan milletvekili, tüm diğer milletvekilleri gibi, her seçimde tekrar yasama dokunulmazlığını kazanır. Tekrarlayalım: Milletvekilliği süresinin bitmesiyle bütün milletvekillerinin yasama dokunulmazlığı biter; seçimle birlikte seçilen milletvekilleri yasama dokunulmazlığını tekrar kazanırlar. Bu sadece Enis Berberoğlu için değil, bütün milletvekilleri için geçerlidir. Enis Berberoğlu, tüm diğer milletvekilleri gibi, 24 Haziran 2018 seçimleriyle milletvekili seçilerek yasama dokunulmazlığını kazanmıştır.

Geçici 20'nci maddenin uygulanması bakımından Enis Berberoğlu ile 24 Haziran 2018 seçimlerinde ilk defa milletvekili seçilen bir milletvekili arasında bir fark yoktur. Enis Berberoğlu da, 24 Haziran 2018 seçimlerinde ilk defa milletvekili seçilen bir milletvekili de aynı dokunulmazlıktan yararlanır. 24 Haziran 2018 seçimlerinde ilk defa seçilen bir milletvekiline nasıl geçici 20'nci madde uygulanamaz ise, 24 Haziran 2018 seçimlerinden sonra Enis Berberoğlu'na da uygulanamaz. Nasıl Anayasanın 82'nci maddesinin ikinci fıkrasının ilk cümlesi, ilk defa seçilen milletvekillerini koruyorsa, aynı şekilde aynı seçimlerde seçilen Enis Berberoğlu'nu da korur.

20 Mayıs 2016 tarih ve 6718 sayılı Kanunla Anayasamıza eklenen geçici 20'nci maddenin kapsamı, 20 Mayıs 2016 tarihinde "Adalet Bakanlığına, Başbakanlığa, TBMM Başkanlığına veya Karma Komisyon Başkanlığına intikal etmiş yasama dokunulmazlığının kaldırılmasına ilişkin dosyalar"dır. Bu dosyalarda kaldırılması istenen yasama dokunulmazlıkları, 3 Kasım 2015 tarihli milletvekili seçimleriyle kazanılmış olan yasama dokunulmazlıklarıdır. Zaten yasama dokunulmazlığı sürekli bir şey olmadığına ve her seçimle yeni bir yasama dokunulmazlığı başladığına göre, 26'ncı yasama döneminde yasama dokunulmazlığını ortadan kaldıran bir sebep, 27'nci yasama döneminde geçerli olamaz. Enis Berberoğlu hakkında 20 Mayıs 2016 tarihinde adı geçen makamlara intikal etmiş olan yasama dokunulmazlığının kaldırılması dosyasındaki talep, kaçınılmaz olarak, Enis Berberoğlu'nun 3 Kasım 2015 seçimleriyle başlamış olan 26'ncı yasama dönemindeki yasama dokunulmazlığının kaldırılmasına ilişkindir. Buna ikna olmayan var ise kendisine şu soruyu sorsun: Eğer söz konusu dosya nedeniyle Enis Berberoğlu'nun dokunulmazlığı, geçici 20'nci maddeyle değil de, TBMM tarafından kaldırılsaydı, hangi dönemdeki dokunulmazlığı kaldırılmış olacaktı?

26'nci dönem için geçerli olan bir sebeple, bir milletvekilinin 27'nci dönemde de yasama dokunulmazlığının sağladığı korumadan mahrum bırakılması, anayasa hukukunda geçerli olan yasama dokunulmazlığı teorisinin bütün temellerinin altüst olması anlamına gelir. Eğer böyle bir şey mümkün ise, Yargıtay Onaltıncı Ceza Dairesinin yasama dokunulmazlığı teorisini yeniden yazması gerekir.

Şamil Tayyar'ın açıklamaları ve yargı borsası

1980 ve 15 Temmuz davalarının hep gözardı edilen sonuçlarından birisi ekonomik gücün yargıyı belirleme ve etkileme kapasitesidir. Fakat avukatlar ve yargı mensupları arasında ne tür “endüstriyel” ağların oluştuğuna dair hiçbir ciddi araştırma ve soruşturma yapılmamıştır. Bu sorgulamanın yapılması en acil demokratik görevlerden birisidir.

G.Antep Milletvekili Şamil Tayyar “FETÖ borsası var. Milyon dolarlar dönüyor... İtirafçı adı altında iş adamlarını serbest bırakıyorlar. Türkiye'nin bir çok yerinde var bu...” minvalinde bir açıklama yapmış ve açıklamalarının hem HSK hem de C.Başsavcılıkları nezdinde suç duyurusu olduğunu eklemiştir. Açıklama birkaç yönden çok önemli. Birincisi Şamil Tayyar gibi bir AKP milletvekili dışında böyle bir sorunu ifşa edecek bir demokratik denetim alanı maalesef yok. Avukatların birkaç kişilik ortamlarda dile getirdiği, şayanın arzı aştığı bu iddia ve şikayetler ancak ve ancak Erdoğan lehine ve AKP'nin içinden ve tabii ki “FETÖ'cüler korunuyor şikayetleri” ile yapılabilirdi. Açıklamanın ikinci önemli noktası ise 15 Temmuz 2016 ile başlayan yeni yargı sürecinin en ciddi meselelerinden birisi olan “mali boyutu”na parmak basmış olması. Ve üçüncüsü Türkiye'de “yargı endüstrisi”nin nasıl çabucak bir “yargı borsası” haline gelebildiğini içerden ifşa etmiş olması. Şimdi birer birer bakalım...

ORHAN GAZI ERTEKİN

Akın Atalay'ın,
Osman Kavala'nın,
Selçuk Kozağaçlı'nın
tutukluluğunun
tartışılmasının,
iddianame
ve tutuklama
gerekçelerinin
sorgulanmamasının
sadece "siyasi-hukuki
yolsuzluk" veya
"adaletsizlik" vafında
kalması tarihin bize
öğrettiklerinin gözardı
edilmesi anlamına gelir.

YARGIDA YOLSUZLUK DENETİMİNİN YOKLUĞU

Türkiye'nin yargısı 15 Temmuz sonrası Olağanüstü Hal sürecinde bir ön cephe aygıtına dönüşmüştür ve bu durum onu hukuksal temellerden kopardığı gibi siyasal sorgulama ve denetimin dışına doğru taşımıştır. Bunun sonucu pek açıktır: Yargının sorunları, hataları ve asıl olarak yargısızlığının tartışılmadığı bir ortamda her tür yolsuzluk, rüşvet ve irtikap kendisini kolaylıkla saklayabilir hale gelir. Büyük siyasal davalar ile sahadaki küçük çıkarlar daima iç içe geçer ve örgütlü bir yolsuzluk süreci başlayıverir. Çünkü küçük çıkarlar daima kendilerini büyük davaların gölgesine saklamaya meyillidir. Akın Atalay'ın, Osman Kavala'nın, Selçuk Kozağaçlı'nın tutukluluğunun tartışılmamasının, iddianame ve tutuklama gerekçelerinin sorgulanmamasının sadece "siyasi-hukuki yolsuzluk" veya "adaletsizlik" vafında kalması tarihin bize öğrettiklerinin gözardı edilmesi anlamına gelir. Siyasi sahada gücü artan her kurum, kendi kurumsal sınırlarını aşarak ekonomik ve toplumsal mevki kazanmanın peşine düşer. Çünkü siyasi tutumundaki dokunulmazlık onu kendi ekonomik çıkarlarını takip etmekte de dokunulmaz kılmaya başlar. Şamil Tayyar'ın ifşaatlarının ilk önemli noktası budur ve çaresi yargı men-suplarını kendi hukuki sınırlarına riayet etmeye zorlanmalarıdır.

15 TEMMUZ DAVALARI VE EKONOMİK BOYUTU

İkinci boyut yargının ekonomik güç ve nüfuz alanları ile ilişkisine dairdir. 15 Temmuz sonrası açılan davalar, Türkiye "yargı endüstrisi"nin en büyük ekonomik sıçramalarından birisini de beraberinde getirmiştir. Türkiye, maalesef, henüz "yargı endüstrisi" kavramından yoksundur ve bu nedenle hukuk ve yargı alanındaki ekonomik gelişmeleri ve yolsuzlukları tam olarak belirleyebilecek durumda değildir. 15 Temmuz sonrası açılan davaların ekonomik büyüklüğünün doğrudan el konulan 40 milyar dolarlık mal varlığından başlayarak genel toplamda tahminen 500 milyar dolara kadar uzanması, özellikle avukatlık piyasasında en aşağı tahminle 10 milyar dolara kadar

//

2010 sonrası yargının bu kez Gülenist örgütün eline geçmesi ise Gülen mensuplarından oluşan yeni “yargı elitleri”nin yargı piyasasını da ele geçirmesi ile sonuçlandı. Yüksek mahkemeler ile avukatlar arasındaki ideolojik ve politik dayanışma ve işbirliği bu kez Gülenist örgütün ağları üzerinden kuruluyordu. Yargı endüstrisinin bir “yargı borsası”na dönüşmesi de bu süreçte gerçekleşti. Şimdi ise Şamil Tayyar’ın dediklerine bakılırsa 15 Temmuz davaları yeni bir “yargı borsası” yaratmış görünüyor.

varan bir paylaşım sahası yaratmıştır.

Asla göz ardı edilemeyecek, mutlaka sorgulanması, takip edilmesi gereken bir ekonomik büyüklükten söz ediyoruz. Bu ekonomik büyüklüğün avukatlar kadar hakim ve savcılar alanındaki karşılıklarının ne olduğu konusunda neredeyse hiç bilgimiz bulunmuyor. Fakat, bu çaptaki ekonomik büyüklüğün Türkiye yargı endüstrisinin en büyük patlaması olduğu konusunda şüphe yoktur. 1940-60 arası ekonomik-ticari ilişkilerin artması avukatlık ve yargı piyasasının ilk büyük patlamasını yaratmış, hemen ardından 1960-80 sürecinde toprak meselesinin hukukileştirilmesi, tapu ve kadastro davaları sayesinde ikinci büyük ekonomik yükseliş yaşanmıştı. 1980 darbesi sonrası siyasi davalar ise tıpkı 15 Temmuz sonrasındaki davalara benzer sonuçlar yarattı ve yargı endüstrisindeki sonuçları maalesef tartışılmadı. 1980 ve 15 Temmuz davalarının hep gözardı edilen sonuçlarından birisi ekonomik gücün yargıyı belirleme ve etkileme kapasitesidir. Fakat avukatlar ve yargı mensupları arasında ne tür “endüstriyel” ağların oluştuğuna dair hiçbir ciddi araştırma ve soruşturma yapılmamıştır. Bu sorgulamanın yapılması en acil demokratik görevlerden birisidir. Çünkü aynı zamanda hak ve özgürlüklerimizle de doğrudan alakalıdır.

YARGI BORSASI

Ve Tayyar’ın açıklamalarının üçüncü boyutu ise Türkiye yargısının hiçbir dayanıklılık ve direnç belirtisi göstermeden hızla bir “yargı borsası” haline gelebilme kapasitesidir. Türkiye’de yargı iktidarına bağlı olarak şekil alan bir “yargı endüstrisi” vardır. 1926 İstanbul Barosu baskınından sonra avukatlık piyasası geleneksel Osmanlı elitlerinden alınıp Ankara elitlerine bağlanmış, yüksek mahkemeler ile avukatlar arasındaki ideolojik yakınlık Türkiye’de “Cumhuriyetçi elitlere” bağlı yargı mensupları ve avukatların ekonomik faaliyetlerini takip etmeyi men etmişti. Uzun yıllar boyunca Cumhuriyetin yargı endüstrisinin oluşturduğu irtikap süreçleri sorgulanmamıştır. 2010 sonrası yargının bu kez Gülenist örgütün eline geçmesi ise Gülen mensuplarından oluşan yeni “yargı elitleri”nin yargı piyasasını da ele geçirmesi ile sonuçlandı. Yüksek mahkemeler ile avukatlar arasındaki ideolojik ve politik dayanışma ve işbirliği bu kez Gülenist örgütün ağları üzerinden kuruluyordu. Yargı endüstrisinin bir “yargı borsası”na dönüşmesi de bu süreçte gerçekleşti. Şimdi ise Şamil Tayyar’ın dediklerine bakılırsa 15 Temmuz davaları yeni bir “yargı borsası” yaratmış görünüyor. Bu iddianın süratle araştırılması şarttır. Bu süreçlerin ekonomik karşılığını ve bireysel sonuçlarını görebilmek için demokratik bir biçimde tesis edilmiş gerçek bir hukuk ve yargı alanına ihtiyacımız var.

Bu olmadığı sürece, “siyasal davalar”, “siyasi imanlar”, her türlü ekonomik yolsuzluğu içinde saklayacak ve herkesin bildiği ama kimsenin konuşmadığı bir şehir fısıltısı olarak içimizi oymaya devam edecektir.

Roboski: Avukatların değil AİHM'in kapısını çalın

Ne oldu da Türkiye tarihinin en büyük katliamının incelendiği bir davada AYM bu kadar usule aykırı bir karar verebildi? Ve ne oldu da bu hususlar önüne getirilmiş olmasına rağmen AİHM, bazı konularda iç hukuku yorumlayarak, bazı konularda hiç cevap vermeyerek tüm bu usulsüzlüklere yeşil ışık yaktı? Bugün usulsüzlüğe takılan arkadaşların çalması gereken kapı avukatlar değil bu devasa cezasızlığa ve adaletsizliğe aracı olan AYM ve onun bu açık usulsüzlüklerini örtbas eden AİHM olmalıdır!

KEREM ALTIPARMAK

Geçtiğimiz hafta Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), Roboski katliamı ile ilgili yapılan başvuruyu iç hukuk yollarının tüketilmediği gerekçesiyle kabul edilemez buldu (Selahattin Encü ve Diğerleri/Türkiye, no. 49976/16, 17.5.2018).[1] AİHM, daha önce birçok kararında yaptığı gibi ulusal düzeyde Anayasa Mahkemesi'ne (AYM) yapılan başvuruda AYM'nin verdiği kararın güvenilirliğinden hiç şüphe duymadı ve bu aşırı güvenin sonucu olarak da başvurucular tarafından sunulan iddiaları düzgün bir şekilde incelemeksizin Türkiye tarihinin en büyük katliamlarından birine ilişkin hakikatin ortaya çıkarılmasını ebediyen engelledi.

22 MAYIS 2018

Kararın yayınlanmasıyla birlikte iki farklı görüş ileri sürüldü. Birincisi bu kadar büyük bir katliamın bu kadar basit usul sebepleriyle kapatılmasının kabul edilemeyeceğini söylüyordu. Bu görüşe göre, usul hataları var olsa bile bu hatalar bu kadar ağır bir ihlalle ilgili hakikatin ortaya çıkmasını engelleyecek bir gerekçe olamazdı. İkinci görüş ise her mahkemenin bir usulü olduğunu, bu usule uymayanların bunun sonucuna katlanmaları gerektiğini ileri sürüyordu. Hatta bu görüşte olanların bir kısmı AYM ve AİHM'in asıl bu usul kurallarına aykırı davranırlarsa keyfi davranmış olacaklarını söylüyorlardı.

Ben esasen ilk görüşü savunuyorum. Bununla birlikte, bu yazıda bu görüşümü bir kenara bırakıp, ikinci görüşün haklılığını kendi tezi açısından inceleyeceğim. Bunun için asıl usulsüzlüğü yapanın AYM olduğunu hukuki delil ve gerekçeleri ile ortaya koyacağım ve ikinci görüş kabul edildiğinde dahi ve hatta belki daha fazlasıyla da Roboski katliamının üzerinin örtülmesinin mümkün olmadığını ileri süreceğim. Ve dahası bir soru soracağım: nasıl oldu da AYM bu kadar büyük bir davada bu kadar büyük bir usulsüzlüğe imza attı ve nasıl oldu da AİHM bu kadar büyük bir usulsüzlüğe bu kadar kolay onay verdi?

USULSÜZLÜĞÜ YAPAN KİM: AVUKATLAR MI, YOKSA AYM MI?

Şimdi olayı anlamak için filmi geri saralım. Çoğu çocuk 34 kişinin öldüğü Roboski katliamı sonrasında bir soruşturma başlatılmış, Genelkurmay Başkanlığı Askeri Savcılığınca yapılan soruşturma sonunda Türk Silahlı Kuvvetleri personeli olan beş şüpheli hakkında 6.1.2014 tarihli ve E.2013/404, K.2014/1 sayılı kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verilmişti. Başvurular anılan karara itiraz etmiş, Hava Kuvvetleri Komutanlığı Askeri Mahkemesi 11.6.2014 tarihli ve K.2014/131 sayılı kararı ile itirazın kesin olarak reddine karar vermişti.[2]

Başvurucular bu karar aleyhine süresinde AYM'ye başvurular. Başvuruları takiben dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde, başvuruda eksikliklerin bulunduğu 4.8.2014 tarihinde başvurucular vekiline bildirildi. Başvurucular vekili, bu eksiklikleri kendisine verilen 15 günlük süre sonucunda değil ve fakat 17. günde yani 21.8.2014 gününde tamamladı. Başvurucular vekili 2 günlük gecikmesinin sağlık sorunlarından kaynaklandığını belirterek, 18.8.2014 tarihli Cizre 3 Nolu Aile Sağlığı Merkezinden aldığı beş gün istirahatini uygun bulan "akut nazofaranjit+miyalji" tanısı yapılmış raporu Mahkemeye sundu.

Şimdi iddia şu: AYM bu raporu kabul etmediği için, eksik olduğu belirtilen belgeleri süresinde sunulmayan başvuruyu reddetti. AYM'nin hangi kuralı nasıl yorumlayacağına AYM

//
Öncelikle bir hususu saptayalım: AYM'nin kararı bir kabul edilemezlik kararı değil ret kararı. Ret kararlarıyla kabul edilemezlik kararları hem 6216 Sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluş ve Yargılama Usulleri Kanununda hem de Anayasa Mahkemesi İçtüzüğünde farklı usullere tabi kılınmış. Ret kararı esasen idari bir karar. Bu karar alındığında o başvuru hiç yapılmamış sayılıyor, bu nedenle de kabul edilebilirlik incelemesine dahi geçilmiyor.

karar verebileceğine göre bunda sorun olamaz. AİHM de başvuruyu reddeden AYM'nin kararında keyfi veya mantıksız hiçbir şey görmediği için başvurunun kabul edilemez olduğuna karar verdi. [3] Usul kurallarına uyulmasını beklediği için AİHM de eleştirilemez.

Oysa aşağıda görüleceği gibi bu iddia baştan sona yanlış. AYM'nin kararı skandal düzeyinde usulsüz ve keyfi bir karardı, AİHM önünde başvuru tarafından bu konu belirtilmişti ama AİHM bu skandalı tespit etmek yerine garip bir şekilde AYM savunusuna girdi, hem de iç hukuku yeniden yorumlayarak ve hatta AYM kararında bile olmayan bazı iç hukuk metinlerini devreye sokarak.

Şimdi usul esastan önce gelir, o nedenle avukatlar, mağdurlar ve tüm toplum bu usulsüzlüğün sonuçlarına katlanmalıdır görüşünde olanlar için AYM'nin yaptığı ve AİHM'in göz yumduğu usulsüzlüğü adım adım açıklayacağım, usulün önemine bu kadar inanmış olanlar arasında hala daha bu karar usulüne uygundur diyen varsa ve bu kararın esas derdinin büyük bir katliamı örtbas etmek olmadığını ileri süren varsa pes deyip susacağım.

1) BÖLÜM RET KARARI VEREMEZ!

Öncelikle bir hususu saptayalım: AYM'nin kararı bir kabul edilemezlik kararı değil ret kararı. Ret kararlarıyla kabul edilemezlik kararları hem 6216 Sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluş ve Yargılama Usulleri Kanununda hem de Anayasa Mahkemesi İçtüzüğünde farklı usullere tabi kılınmış. Ret kararı esasen idari bir karar. Bu karar alındığında o başvuru hiç yapılmamış sayılıyor, bu nedenle de kabul edilebilirlik incelemesine dahi geçilmiyor. Gerçekten de ret kararı Yasanın kabul edilebilirlik nedenlerinin sayıldığı 48. maddesinde değil 47. maddenin 6. fıkrasında belirtilmiş: "Başvuru evrakında herhangi bir eksiklik bulunması hâlinde, Mahkeme yazı işleri tarafından eksikliğin giderilmesi için başvuru veya varsa vekiline onbeş günü geçmemek üzere bir süre verilir ve geçerli bir mazereti olmaksızın bu sürede eksikliğin tamamlanmaması durumunda başvurunun reddine karar verileceği bildirilir".

Konuyu daha iyi anlamak için İçtüzüğe bakmak gerekiyor. İçtüzüğün ilgili maddesi ise şöyle:

"Form ve eklerinin ön incelemesi ve eksiklikler

MADDE 66- (1) (Değişik: 05/03/2014 günlü ve 28932 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan İçtüzüğün 8. maddesi ile) Bireysel Başvuru Bürosu gelen başvuruları şekli eksiklikler bulunup bulunmadığı yönünden inceler. Başvuru formunda veya eklerinde herhangi bir eksiklik tespit edilmesi hâlinde, bunların tamamlattırılması için başvuru, varsa avukatına veya kanuni temsilcisi-

//

Görüldüğü gibi AYM'nin bireysel başvurularda vereceği yargısal kararlar kabul edilebilirlik aşamasında kabul edilebilirlik ya da kabul edilemezlik, esas aşamasında ise hakkın ihlal edildiği ya da ihlal edilmediği kararlarıdır. Başvurunun reddi şeklinde bir yargısal karar türü bulunmamaktadır. Başvurunun reddi bir başvurunun yapılmamış olduğu sonucu doğuran idari nitelikte bir karardır ve bu idari nitelikteki ret kararlarını kimin vereceği çok açık bir şekilde İÇTÜZÜKTE düzenlenmiştir.

//

ne onbeş günü geçmemek üzere kesin bir süre verilir.

(2) (Değişik: 05/03/2014 günlü ve 28932 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan İÇTÜZÜĞÜN 8. maddesi ile) Eksikliklerin tamamlanmasına dair yazıda başvurucuya geçerli bir mazereti olmaksızın verilen kesin sürede eksiklikleri tamamlamadığı takdirde başvurusunun reddine karar verileceği bildirilir.

(3) Başvurunun; süresinde yapılmadığı, 59 uncu ve 60 ıncı maddelerdeki şekil şartlarına uygun olmadığı ve tespit edilen eksikliklerin verilen kesin sürelerde tamamlanmadığı hâllerde Komisyonlar Başraportörü tarafından reddine karar verilir ve başvurucuya tebliğ edilir. Bu karara tebliğ tarihinden itibaren yedi gün içinde Komisyona itiraz edilebilir. Bu konuda Komisyonların verdiği kararlar kesindir.”

Görüldüğü gibi ret kararı yargısal bir karar olarak düzenlenmemiştir. Aksine başvurunun yapılmadığını tespit eden idari bir karar olarak öngörülmüş ve bu nedenle de yargısal bir yetkisi olmayan Komisyonlar Başraportörü bu kararı vermekle yetkilendirilmiştir. Bu idari nitelikteki kararlar aleyhine itiraz edilmesi olanağı tanınarak, bu itirazı AYM Komisyonunun inceleyerek yargısal bir kararla sonuçlandırması öngörülmüştür. Görüldüğü gibi AYM'nin bireysel başvurularda vereceği yargısal kararlar kabul edilebilirlik aşamasında kabul edilebilirlik ya da kabul edilemezlik, esas aşamasında ise hakkın ihlal edildiği ya da ihlal edilmediği kararlarıdır. Başvurunun reddi şeklinde bir yargısal karar türü bulunmamaktadır. Başvurunun reddi bir başvurunun yapılmamış olduğu sonucu doğuran idari nitelikte bir karardır ve bu idari nitelikteki ret kararlarını kimin vereceği çok açık bir şekilde İÇTÜZÜKTE düzenlenmiştir. Ret kararını kabul edilebilirlik kararından farklı olarak Komisyonlar Başraportörünün vermesi öngörülmüştür. İdari nitelikteki bir kararın yargısal bir organ olan bölüm tarafından verilmesi mümkün değildir.

Her yargılamanın bir usulü vardır, tabii ki AYM'nin de. Nitekim İÇTÜZÜK yakından incelendiğinde görüleceği gibi bu ilk aşamayı geçen başvuru ikinci aşamaya geçer. Bir başka deyişle artık bu başvuru “reddedilmemiş başvuru” niteliği kazanmıştır ve sırasıyla kabul edilebilirlik ve esas incelemesine tabii olacaktır. Bu bilgiler şu soruyu sormayı gerektirmektedir: Roboski başvurusunda ret kararı aşaması geçilmiş midir geçilmemiş midir? Roboski başvurusunda ret kararının verilebileceği ilk aşamanın hiç sorunsuz bir şekilde aşıldığı kararın her cümlesinden anlaşılabilir. Gerçekten de bu vakada avukat bir rapor sunmuş, o rapor incelenmiş, kabul edilmiş ve başvurunun reddine karar verilmediği için 2. ve 3. aşamalar için incelenmesine geçilmiştir.

Bu o kadar açıktır ki kararın devamından kolayca anlaşılabilir. AYM kararının ilgili bölümü şöyledir:

“4. İkinci Bölüm İkinci Komisyonunca 24/10/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından 18/11/2014 tarihinde, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına ve bir örneğinin görüş için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmesine karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Bakanlığa gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü 16/1/2015 tarihinde Anayasa Mahkemesine sunmuştur.

7. Bakanlık tarafından sunulan görüş, 21/1/2015 tarihinde başvurular vekiline tebliğ edilmiştir. Başvurular, Bakanlığın görüşüne karşı beyanlarını 30/1/2015 tarihinde sunmuşlardır.”

Bunun ne demek olduğunu anlaşılabilmesi için tekrar Yasaya ve İçtüzüğe dönelim. Çünkü İçtüzük hangi aşamalarda hangi işlemlerin yapılacağını öngörmektedir. Bakın Yasa Adalet Bakanlığına hangi aşamada görüş sorulacağını belirtiyor:

“48 (2) Bireysel başvurunun kabul edilebilirliğine karar verilmesi hâlinde, başvurunun bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilir. Adalet Bakanlığı gerekli gördüğü hâllerde görüşünü yazılı olarak Mahkemeye bildirir.”

İçtüzük bu konuda biraz daha ayrıntılı:

“MADDE 71- (1) Bireysel başvurunun kabul edilebilirliğine karar verilmesi hâlinde, başvurunun bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilir. Adalet Bakanlığı gerekli gördüğü hâllerde görüşünü yazılı olarak Mahkemeye bildirir.

(2) (Değişik: 05/03/2014 günlü ve 28932 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan İçtüzüğün 10. maddesi ile) Adalet Bakanlığı başvuruya ilişkin görüşünü otuz günlük süre içinde bildirir. Talep hâlinde Bölüm Başkanınca bu süre otuz güne kadar uzatılabilir. Başvurunun Adalet Bakanlığına bildiriminden itibaren belirtilen sürelerde cevap verilmediği takdirde, Mahkeme dosyadaki bilgi ve belgelere göre kararını verir.”

Görüldüğü gibi hem Yasa hem İçtüzük Bakanlık görüşünün ancak kabul edilebilirliğe karar verilmesinden sonra alınacağını söylüyor. Ama AYM bu kuralları ihlal edip, kabul edilebilirlik kararı vermeden görüş istese bile bu başvuruda göz önünde tutulması gereken başka bir husus vardır. Bu başvuruda eksikliklerin tamamlanmasında mazeret dolayısıyla gecikme vardır. Bir başvuruda, başvurunun yapılmasında ya da eksikliklerin tamamlanmasında bir mazeret dolayısıyla gecikme varsa Mahkemenin yapması gereken ilk şey mazereti inceleyerek kabul edilip edilmeyeceğine karar vermektir. Bu husus

“

Hem Yasa hem İçtüzük Bakanlık görüşünün ancak kabul edilebilirliğe karar verilmesinden sonra alınacağını söylüyor. Ama AYM bu kuralları ihlal edip, kabul edilebilirlik kararı vermeden görüş istese bile bu başvuruda göz önünde tutulması gereken başka bir husus vardır. Bu başvuruda eksikliklerin tamamlanmasında mazeret dolayısıyla gecikme vardır.”

//

Sonuç olarak mazeret dolayısıyla gecikme varsa çözülmesi gereken ilk mesele mazeretin kabul edilip edilmeyeceği sorundur. Bu sorun halledilmeden başvurunun kabul edilebilirliğine ilişkin bir kararın verilmesi söz konusu olamaz. Çünkü mazeretin kabul edilip edilmeyeceği bir ön sorundur. Bu ön sorun çözülmeden kabul edilebilirlik konusu ele alınamaz. Eğer kabul edilebilirlik incelemesine geçilmişse bu mazeretin kabul edildiği anlamına gelecektir.

AYM İçtüzüğü'nün 64. maddesinin (2) numaralı fıkrasında açık bir şekilde düzenlenmiştir. Buna göre "(2) Başvurucu mücbir sebep veya ağır hastalık gibi haklı bir mazereti nedeniyle süresi içinde başvurusunu yapmadığı takdirde, mazeretinin kalktığı tarihten itibaren onbeş gün içinde ve mazeretini belgeleyen delillerle birlikte başvurabilir. Komisyonlar raportörlüğünce mazeretin kabulünün gerekip gerekmediği yönünde karar taslağı hazırlanır. Komisyon, öncelikle başvuru sahibinin mazeretinin geçerli görülüp görülmediğini inceleyerek mazereti kabul veya reddeder."

Görüldüğü gibi eğer başvuru sahibi mazeret nedeniyle gecikmişse, mazeretin kabul edilebilirliği meselesini inceleyecek olan organ Komisyondur. Komisyon ilk olarak bu hususu karara bağlayacaktır. Başvurunun geç yapılması halinde Komisyon mazeretin kabul edilemez olduğuna karar verirse, daha sonra süre aşımı dolayısıyla başvurunun kabul edilemez olduğuna karar vermelidir. Eksikliklerin tamamlanmasında mazeret dolayısıyla gecikme varsa mazeretin yine Komisyon tarafından incelenmesi gerekecektir. Ancak Komisyon mazeretin kabul edilemez olduğuna karar verirse, eksiklikleri tamamlamamanın yaptırımını başvurunun reddine karar verilmesi olduğundan idari ret kararının Komisyonlar Başraportörünce verilmesi Yasaya ve İçtüzüğe daha uygun olacaktır. Aksi halde idari kararın yargısal bir organ tarafından verilmesi söz konusu olacaktır ki bu yasanın mantığına aykırıdır.

Sonuç olarak mazeret dolayısıyla gecikme varsa çözülmesi gereken ilk mesele mazeretin kabul edilip edilmeyeceği sorundur. Bu sorun halledilmeden başvurunun kabul edilebilirliğine ilişkin bir kararın verilmesi söz konusu olamaz. Çünkü mazeretin kabul edilip edilmeyeceği bir ön sorundur. Bu ön sorun çözülmeden kabul edilebilirlik konusu ele alınamaz. Eğer kabul edilebilirlik incelemesine geçilmişse

//

AYM'nin arama motorunda sadece bölüm kararları taranabilmektedir. Bu kararlar tarandığında şu görülmektedir: Mehmet Encu kararına kadar hiçbir vakada, bir AYM Bölümü avukatın verilen süre içinde eksikleri tamamlamadığı için ret kararı vermemiştir. Çünkü böyle bir başvuru Bölüm seviyesine varmadan // reddedilmektedir.

bu mazeretin kabul edildiği anlamına gelecektir.

Anayasa Mahkemesinin uygulamada pek çok başvuruda Yasanın 33/3 maddesindeki istisnai yetkiye dayanarak komisyon tarafından kabul edilebilirlik kararı verilmeden dosyanın bölüme gönderildiği ve bu dosyalardan bir kısmının Adalet Bakanlığına tebliğ edildiği bilinmektedir. Ancak bu başvuru açısından bu usulün uygulanması söz konusu olamaz. Çünkü Mehmet Encu başvurusunda, başvurunun ön incelemesinde eksiklik tespit edilmiş ve başvuru vekillerine eksiklik bildiriminde bulunulmuştur. Eksikliğin tamamlanmaması İçtüzüğü'nün 66/3 maddesi gereği idari ret sebebidir. Başvuru vekili eksiklikleri verilen sürede tamamlayamamış ve hastalık mazereti bildirmişti. Bu durumda ilk olarak incelenmesi gereken husus yukarıda belirtildiği gibi mazeretin geçerli olup olmadığıdır. Mazeretin geçerli olduğunu incelemeyen bir başvurunun Komisyon tarafından Bölüme gönderilmesi, Bölüm tarafından da bu hususta karar verilmeden Adalet Bakanlığına tebliğ edilmesi mümkün değildir. Bu konuda Adalet Bakanlığının görüş sorulmasının anlamı yoktur. Gerçekten de idari olarak reddedilecek bir başvurunun görüş için Adalet Bakanlığına sunulması kadar saçma bir husus olamaz. Ne sorulmuş olabilir ki Adalet Bakanlığına? Raporun inandırıcı olup olmadığı mı? Bakanlığa bir başvurunun hukuki hususları konusunda soru sorulabilir. Bunun için de ortada bir başvuru olması, yani başvurunun reddedilmemiş olması gerekir.

AYM kararından anlaşıldığı kadarıyla (bkz. Para. 4) Komisyon, başvurunun kabul edilebilirliğine karar verilmek üzere başvuruyu Bölüme göndermiştir. Mazeretin kabulü ya da reddi için göndermemiştir. Bu durumda Komisyonun mazereti kabul ettiğini kabul etmek kaçınılmazdır. Aksi halde bu başvuruyu Bölüme göndermesi mümkün değildir. Aynı şekilde Bölüm Başkanı da mazereti geçerli görmeden bu başvuruyu Adalet Bakanlığına göndermiş olamaz. Dolayısıyla başlangıçta Mahkemece mazeretin kabul edildiği anlaşılmaktadır. Bu kabul daha sonra Bölüm tarafından ret kararına çevrilemez.

2) ROBOSKİ KARARI BİR AYM BÖLÜMÜNÜN MAZERETİN KABUL EDİLMEMESİ NEDENİYLE VERDİĞİ İLK VE TEK KARARDIR!

Şimdi denebilir ki her ne kadar kurallar böyleyse de uygulama farklı gelişmiştir. Nitekim aşağıda göreceğimiz üzere AİHM, hiç üzeri- ne vazife olmadığı halde böyle bir çabaya girişmiştir. Ama hayır, uygulama da tam da yukarıda açıkladığımız gibidir. Roboski kararı AYM'nin bir bölümünün avukata eksikleri tamamlamak için süre verdiği ve avukatın sunduğu mazeretin kabul etmediği için ret kararı verdiği ilk ve son karardır.

AYM'nin arama motorunda sadece bölüm kararları taranabilmektedir. Bu kararlar tarandığında şu görülmektedir: Mehmet Encu ka-

rarına kadar hiçbir vakada, bir AYM Bölümü avukatın verilen süre içinde eksikleri tamamlamadığı için ret kararı vermemiştir. Çünkü böyle bir başvuru Bölüm seviyesine varmadan reddedilmektedir.

Bu karar aynı zamanda tektir. Çünkü Mehmet Encu kararı sonrasında, Mehmet Encu kararına yollama yaparak, Bölümlerin eksiklerin tamamlanmaması nedeniyle verdiği üç adet ret kararı vardır. [4] Ama hiçbiri Roboski'ye uygun örnek değildir. Bu üç kararın ortak özellikleri şunlardır: i. Başvuruların tamamı mülkiyet ve makul sürede yargılanma hakkına ilişkindir; ii. Başvuruların tamamında başvurucular hakkındaki karar taraflar temyiz edilmediği için ilk derece mahkemesinde kesinleşmiştir; iii. Başvuruların tamamında avukatlarda 15 gün içinde yerel mahkemece verilen kararın başvuruculara tebliğ edildiğine dair belgeyi sunması istenmiştir; iv. Hiçbir başvuruda avukatlar bu belgeyi sunmamıştır; v. Hiçbir başvuruda avukat rapor veya başka bir mazeret de bildirmemiştir; vi. Bu başvurularda başvuru görüş sunması için Adalet Bakanlığı'na gönderilmemiş, Adalet Bakanlığı da görüş bildirmemiştir. vii. AYM Bölümü, nihai kararı ne zaman tebliğ ettiğini gösteremeyen başvurucuların başvurularını reddetmiştir.

Görüldüğü gibi hepsi de Mehmet Encu kararı sonrasında verilen bu Bölüm ret kararlarının ortak yönlerinin hiçbiri Encu kararında mevcut değildir. İlk kararda eksiklik henüz dosya Bölüme ulaşmadan önce tespit edilmiş, bunun için eksiklerin tamamlanması istenmiş, eksikler iki gün gecikmeyle tamamlanmış ve ardından da gecikmeye mazeret olacak rapor sunulmuştur. Bu aşamaların tamamı dosyanın Bölüme gelmesinden önce gerçekleşmiştir. Bu nedenledir ki Bölüm de ret edilmemiş başvuruyu görüş için Adalet Bakanlığına sunmuştur. Oysa diğer üç başvuruda son kararın tebliğine ilişkin eksiklik, Yasanın 33/3 maddesindeki istisnai yetkiye dayanarak Komisyon dosyayı Bölüme yolladığı için, ilk kez Bölüm önünde tespit edilmiştir. Kararın incelenmeye devam edilebilmesi için başvurucunun nihai kararın tebliğinden itibaren 30 gün içinde başvuru yaptığını göstermesi gerekmektedir. Bölüm bu konuyu başvurucular vekiline sorup, 15 gün süre verdiğinde başvuru vekilleri bu konuya hiç cevap vermemiştir. Bu durum ilk kez bölüm aşamasında tespit edildiği için de kararı bölüm vermiştir. Bu nedenle Roboski Bölüm Ret kararı sadece bu konuda verilmiş ilk karar değildir aynı zamanda tek karardır!

Bu vesileyle bir hususa daha dikkat çekmek istiyorum. Roboski başvurusu 18.7.2014'te yapılmıştır. Öneme binaen olsa gerek ilk işlemler de çok hızlı tamamlanmış. 24.10.2014'te Bölüme havale edilmiş, 18.11.2014 tarihinde Bakanlığa sunulmuş, Bakanlık da görüşünü 21.1.2015'te tamamlamıştır. Peki karar hangi tarihte verilmiştir? Tam 13 ay sonra, 24.2.2016'da. Yukarıda açıklandığı gibi dosyada karar verilmesi gereken bir ön sorun olarak mazaretin kabul edilip edilmeyeceği sorunu dururken Komisyon başvuruyu kabul edilebilirlik konusunda karar verilmek üzere Bölüme göndermiştir. Bu da Komisyonun mazereti kabul ettiği anlamına

//

Bu durumda komisyon tarafından kabul edilen bir mazeretin daha sonra bölüm tarafından kabul edilemez bulunup bulunamayacağı tartışılmalıdır. İçtüzüğün 28/2 maddesinde "Bölümler kabul edilebilirliğe ilişkin bir engelin varlığını tespit etmeleri, ya da bu durumun sonradan ortaya çıkması halinde, incelemenin her aşamasında başvuru hakkında kabul edilemezlik kararı verebilirler" denilmektedir. Ancak Mehmet Encu kararında kabul edilemezlik nedeninin bölüm tarafından tespiti ya da yeni bir kabul edilemezlik nedeninin ortaya çıkması söz konusu değildir. //

gelmektedir. Raporun geçerli olmadığına dair basit bir karar almak için dosyanın önce Bölüme havale edildiğini, ardından Adalet Bakanlığının görüşünün alındığını ama yine de hemen karar verilmeyerek bir yılı aşkın bir süre daha beklendiğini söylemek pek mümkün değildir. Bütün işaretler başlangıçta mazeretin komisyon tarafından kabul edildiğini göstermektedir. AYM'nin başvurudan 1,5 yıl sonra verdiği başka idari ret kararı mevcut mudur bilemiyorum ama hiç sanmam. Belli ki ne olduysa 21.1.2015 sonrası olmuştur, bunu sadece AYM üyeleri bilebilir.

Oysa Roboski kararından sonra bölüm aşamasında karara bağlanan diğer 3 eksiklik nedeniyle ret kararında durum çok farklıdır. İzzettin Deli başvurusunda eksiklik bildirimini avukata 27.12.2016 tarihinde yapılmış, süre 11.1.2017'de dolmuştur. AYM de eksikliği tespit eder etmez, 5.4.2017'de ret kararı vermiştir. Tahir Çakır başvurusunda bildirim 27.12.2016'da yapılmış, süre yine 11.1.2017'de dolmuş ve karar 6.4.2017'de verilmiştir. Abdulmecit Teter başvurusunda da yine 27.12.2016'da bildirim yapılmış, 6.4.2017 tarihinde de karar verilmiştir.

Bu durumda komisyon tarafından kabul edilen bir mazeretin daha sonra bölüm tarafından kabul edilemez bulunup bulunamayacağı tartışılmalıdır. İçtüzüğün 28/2 maddesinde "Bölümler kabul edilebilirliğe ilişkin bir engelin varlığını tespit etmeleri, ya da bu durumun sonradan ortaya çıkması halinde, incelemenin her aşamasında başvuru hakkında kabul edilemezlik kararı verebilirler" denilmektedir. Ancak Mehmet Encu kararında kabul edilemezlik nedeninin bölüm tarafından tespiti ya da yeni bir kabul edilemezlik nedeninin ortaya çıkması söz konusu değildir. Komisyon başvuruyu reddetmemiş, yeni bir neden söz konusu değilken Bölüm başvuruyu reddetmeye karar vermiştir, hem de buna karar vermeden önce yargılama usulünün tüm aşamalarını tamamladıktan sonra. Komisyon tarafından kabul edilen bir mazeretin sonradan bölüm tarafından reddedilmesi ciddi bir öngörülemezlik sorunu ortaya çıkaracak ve mahkemeye erişim hakkını ihlal edecektir. Dahası yukarıda açıklandığı gibi esasen bir idari karar olan ret kararının, Yasada öngörülenin aksine bir yargı makamı tarafından verilmesi gibi bir sonuca yol açacaktır. Kaldı ki, Komisyonun verdiği kabul kararının Bölüm tarafından kaldırıldığının başka da örneği bulunmamaktadır. Dolayısıyla mevcut başvuruda mazeretin Komisyon tarafından kabul edildiği, ancak daha sonra Bölüm tarafından reddedildiğini kabul etmek gerekmektedir. Mazeretin kabul edilebilirliği konusunda Komisyon tarafından karar verilmesinin unutulduğunu söylemeye olanak bulunmamaktadır.

Tüm bu açıklamalar şu hususları açık kılmaktadır. i. Roboski kararı dışında avukatın mazeretinin kabul edilmediği gerekçeyle verilen bir Bölüm ret kararı yoktur; ii. Roboski dışında ret

kararı öncesinde Adalet Bakanlığına görüş sorulan, daha sonra bu görüşün başvuruculara gönderilip görüşü alınan başka bir ret kararı da yoktur. Çünkü konu açıktır, Bölüm aşamasında ret kararı verilemez. Hele ki daha önceki bir aşamada mazeret sunulmuş, bu mazeret kabul edilip başvuru incelemesinin diğer safhalarına geçilmişse daha sonra Bölüm aşamasında birden dönüp bu husus tekrar değerlendirilemez. Ancak Roboski gibi Türkiye tarihinin en önemli katliamlarından birinde AYM Bölümü, ilk ve son kez tüm bu kural ve uygulamaları çiğnemiş ve daha önceki aşamalarda çözülmüş bir konuyu yetkisinde olmamasına rağmen yeniden inceleyip ret kararı vermiştir. Bunun hukuki bir gerekçesi olamaz, siyasi gerekçesini ise bizim bilebilmemiz şüphesiz imkansızdır.

3) AYM'NİN SAVUNUCUSU AİHM

Bu husus başvurucular tarafından AİHM başvurusunda da dile getirilmiştir. Gerçekten de başvurucular, başvurularının iç hukuk yollarının tüketilmesine ilişkin bölümünde idari bir karar olan ret kararının Bölüm aşamasında verilmesinin artık mümkün olmadığını ileri sürmüşler, bu nedenle AYM Bölüm kararının öngörülemez olduğunu belirtmişlerdir. İlgili kural yukarıda belirtildiği gibi açıktır. Bu durumda AİHM tarafından yapılması gereken ya kurallara bakıp bu argümanı hükümete sormak, ya da doğrudan kuralları uygulayarak başvurunun esasına geçmek olmalıydı. Ama AİHM, son zamanlarda yaptığı gibi konuyu saptırıp, iç hukuku kendi yorumlayıp, AYM savunmasına soyunmuş ve iç hukuku kendisi yorumlama yoluna girmiştir:

“Ayrıca 6216 sayılı Kanun’un 48. maddesinin 3. ve 4. fıkralarına göre, iki hakimden oluşan komisyon başvuruların kabul edilebilirliğine karar vermektedir. Ancak bu Kanun’un 48. maddesinin 3. fıkrasına göre, eğer komisyon başvurunun kabul edilemez olduğuna oy birliğiyle karar veremezse, dosya bölümlere havale edilmektedir (Yukarıdaki 12. paragraf). Bu doğrultuda belirtmek gerekir ki dosyaya göre, 24 Ekim 2014’te, İkinci Bölüme bağlı İkinci Komisyon, başvuruyu kabul edilebilirlik incelemesi için bölüme havale etmiştir (Yukarıdaki 10. paragraf, AYM kararının 4. paragrafı). AYM’nin kararından zımnen anlaşılmaktadır ki böyle bir başvuruyu idari olarak reddetmek mümkün olduğuna göre, esas hakkında karar veren bir merci – Bölüm – de evleviyetle bu yetkiye sahiptir. Bu sonuç, AYM İçtüzüğü’nün 64. maddesinin 3. fıkrası ile de desteklenmektedir. Bu hükme göre, “Başvurunun niteliğine uygun düştüğü takdirde mazeret ve kabul edilebilirliğe ilişkin tek bir taslak hazırlanıp bu iki husus birlikte karara bağlanabilir.” (Yukarıdaki 13. paragraf).”

Görüldüğü gibi AİHM, görevi olmadığı halde iç hukuku yorumluyor ve daha da kötüsü tamamen yanlış yorumluyor. Gerçekten de kural açık, Komisyonun Bölüme havale edeceği husus mazeretin kabul edilip edilmeyeceği ve mazeret kabul edilmezse idari

//

Bu durumda AİHM tarafından yapılması gereken ya kurallara bakıp bu argümanı hükümete sormak, ya da doğrudan kuralları uygulayarak başvurunun esasına geçmek olmalıydı. Ama AİHM, son zamanlarda yaptığı gibi konuyu saptırıp, iç hukuku kendi yorumlayıp, AYM savunmasına soyunmuş ve iç hukuku kendisi yorumlama yoluna girmiştir.

//

// İdari ret kararı yargısal bir karar olmadığı için bu kararın Bölüm tarafından evleviyetle verilebileceğini tespit etmek AİHM'e düşen bir yetki olmasa gerektir. AİHM bir dördüncü derece mahkemesi değildir. Bunun anlamı iç hukukun nasıl yorumlanacağına ister başvuru lehine ister başvuru aleyhine karar vermemektedir. //

ret kararının verilmesi değil, kabul edilemezlik kararlarıdır. Ama AİHM, AYM kararından zımnen bir sonuç çıkarmaktadır: “esas hakkında karar veren bir merci – Bölüm – de evleviyetle bu yetkiye sahiptir”. Halbuki yukarıdaki açıklamalardan anlaşılacağı gibi böyle bir sonuç bir karardan çıkarılamaz. Ne konuyu düzenleyen kurallar, ne de AYM'nin verdiği binlerce karar arasında bu zımni sonucu destekleyen bir tek örnek yoktur.

Yukarıda belirtildiği gibi mazeretin kabul edilip edilmeyeceğine ilişkin ön sorun çözülmeden dosyanın usuli olarak ilerlemesi ve esas incelemesi için öngörülen usuli aşamaları tamamlaması mümkün değildir. Dolayısıyla Komisyonun ve Bölüm başkanının mazereti kabul ettiği anlaşılmaktadır. Diğer taraftan idari ret kararı yargısal bir karar olmadığı için bu kararın Bölüm tarafından evleviyetle verilebileceğini tespit etmek AİHM'e düşen bir yetki olmasa gerektir. AİHM bir dördüncü derece mahkemesi değildir. Bunun anlamı iç hukukun nasıl yorumlanacağına ister başvuru lehine ister başvuru aleyhine karar vermemektedir. Bu nedenle, AYM'nin söylemediği şeyleri zımnen çıkarmak, hiçbir örneği olmayan bir kararı rutin bir uygulamaymış gibi kabul edip, yorumlamak AİHM'in görevi olamaz.

Yukarıda açıklandığı üzere ret kararlarıyla kabul edilemezlik kararları birbirinden tamamen farklı usullere tabii. Bunun da bir nedeni var. İdari ret kararları o başvurunun hiç yapılmadığı anlamına geliyor. Nitekim, hukukta her zaman daha üst merci daha alt mercinin yapabildiğini yapamaz. Örneğin yasanın açıkça Dekana verdiği yetkiyi salt üst diye Rektör de kullanamaz. İdari ret kararını kimin nasıl vereceği açık bir şekilde kabul edilmişken, Bölüm nasıl olsa kabul edilemezlik kararı da veriyor o zaman idari ret kararını da evleviyetle verir demek mümkün değildir. Zaten böyle bir örnek de mevcut değildir. Bunun içindir ki, AİHM AYM'nin bile aklına gelmeyen bir kuralı kendi kendine tespit edip, sorunu çözme yoluna gidiyor: “Bu sonuç, AYM İçtüzüğü'nün 64. maddesinin 3. fıkrası ile de desteklenmektedir. Bu hükme göre, “Başvurunun niteliğine uygun düştüğü takdirde mazeret ve kabul edilebilirliğe ilişkin tek bir taslak hazırlanıp bu iki husus birlikte karara bağlanabilir.” Bu ifade AYM kararında bile yokken ilk kez AİHM kararında karşımıza çıkıyor. AİHM, AYM'yi savunmayı o kadar kafasına koymuş gibi gözüküyor ki, onun aklına gelmeyen hükmü ilk kez AİHM dillendiriyor. Halbuki burada söz konusu olan mazeretin Roboski'de sözü edilen mazerete ilişkin olmadığı açıktır. Oradaki mazeret, başvuruyu süresinde yapmayan kişinin mazeretinin kabulüyle ilgilidir. Nitekim süresinde yapılmayan başvurular hakkında ret kararı değil, süre bakımından kabul edilemezlik kararı verilmektedir. Ne var ki, AYM'nin bile düşünemediği bu hususu AİHM başvuruyu kabul edilemez bulmak için düşünmüştür. Her fırsatta kendisinin iç hukuku yorumlamaya yetkili olmadığını belirten bir mahkemenin bu olağanüstü çabasını da okuyucunun takdirine bırakıyorum.

4) ROBOSKİ ÖNCESİNDE BU TÜR BİR KARARIN VERİLEBİLECEĞİNİ ÖNGÖRMEK MÜMKÜN MÜYDÜ?

Böyle bir örnek mevcut olmadığını aslında AİHM de bilmektedir. AYM'nin Roboski ret kararında, AYM'nin mazeret hakkında verdiği 3 karara atıf yapılmaktadır. AİHM de bu üç kararı aynen alıp, kararında kullanmaktadır. Bu kararlar başvuru avukatlarının mazeret sunduğu örneklerdir ama bir önemli farkla; bu kararların tamamında süre aşımından dolayı kabul edilemezlik kararı verilmiştir. Süre aşımı başvurunun gününde yapılmaması halinde verilen bir karardır, ret kararı ise kabul edilemezlik kararı değildir. Yani bir başvurunun gününde yapılması sonrasında belge eksikliklerinin 15 günlük sürede yapılmaması nedeniyle bölüm tarafından reddedilmiş hiçbir karar örneği yoktur!

Dahası AİHM ve AYM'nin iddiasının aksine başvuru avukatlarının bu içtihadı öngörmeleri de mümkün değildir. Örnek verilen kararların birincisi Yasin Yaman başvurusudur.[5] Yasin Yaman vakasında başvuru avukatı tebligatın yapıldığı tarihte görevi nedeniyle başka ilde bulunduğunu ileri sürmüştür, yani sağlık sorunu yoktur. İkinci emsal karar ise 19.11.2015 tarihlidir, yani Roboski başvurusunun yapılmasından çok sonra karara bağlanmıştır [6], başvuru avukatlarının bu kararı öngörmesi de mümkün değildir. Üçüncü örnekte ise başvuru rapor tarihinin dolmasından sonra bile başvurusunu yapmış değildir. Gerçekten de bu örnekte karar şöyle demektedir: “nihai karar başvuru avukatına 17/6/2013 tarihinde tebliğ edilmiş olup, bu tarihten itibaren en son 17/7/2013 tarihine kadar başvuru yapılması gerekirken, haklı mazeret olarak değerlendirilmeyen hastalığa ilişkin istirahat raporu süresinin bittiği tarihten itibaren 15. günün sonunda yapılan başvuruda süre aşımı bulunduğu sonucuna varılmaktadır”. [7] (para. 29). Görüldüğü gibi bu örnekte de başvuru avukatı rapor almış ama başvurusunu rapor süresinin tamamlanmasından yine de 15 gün sonra yapmıştır.

Başvuru avukatları, bu konuyu da AİHM önüne getirmiştir. Gerçekten de başvuruda, mazeret konusunun bu şekilde keyfi bir şekilde belirlenmesinin, ağır hastalığın ne olduğunun belirtilmeksizin AYM tarafından saptanmasının yasallık ilkesine aykırı olduğu belirtilmiştir. Bu kadar basit bir hususu araştırmak yerine AİHM, başvuru avukatlarının öngörülemezlik iddiasını yine bir AYM savunusuyla reddetmiştir: “Mahkeme aynı zamanda, avukat tarafından sunulan sağlık raporunun geçerli bir mazeret sayılmayarak kabul edilmemesinin, AYM'nin konu hakkındaki içtihadı göz önünde bulundurulduğunda açıkça keyfi veya mantıksız görülemeyeceğini belirtmektedir” (para. 23). Oysa görüldüğü gibi AYM'nin bu vakaya doğrudan uygulanabilecek tek bir karar örneği AİHM kararında mevcut değildir. Verilen tüm karar örnekleri ret değil kabul edilemezlik kararıdır. Dahası bu kararların hiçbiri Roboski başvuru avukatları açısından öngörülebilir nitelikte de değildir.

Oysa AİHM, basit bir incelemeyle tespit edilebilecek bir hususu

incelemeksizin başvuruyu kabul edilemez bulacağına hükümete savunma imkanı verseydi hükümet bu konuda varsa –ki yoktur- başka örnekleri sunabilir, başvurucular da bu iddiayı kolayca çürütebilirdi. Ama AİHM anlaşılmasız bir şekilde tek bir örneği olmayan bu uygulamanın keyfi ve mantıksız olmadığı sonucuna sadece Mehmet Encu kararına bakarak karar vermiştir.

5) ANAYASA MAHKEMESİ HASTANE Mİ, TIP FAKÜLTESİ Mİ?

Görüldüğü gibi AYM'nin konuya ilişkin bir içtihadı söz konusu değil. Açık olan tek husus şudur, geçerli bir mazeret varsa keyfi şekilde davranılamaz ve başvurucuya gerekli süre verilir. İçtüzük'ün “Başvuru süresi ve mazeret” kenar başlıklı 64. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

“(2) Başvurucu mücbir sebep veya ağır hastalık gibi haklı bir mazereti nedeniyle süresi içinde başvurusunu yapamadığı takdirde, mazeretinin kalktığı tarihten itibaren onbeş gün içinde ve mazeretini belgeleyen delillerle birlikte başvurabilir. Komisyonlar raportörlüğünce mazeretin kabulünün gerekip gerekmediği yönünde karar taslağı hazırlanır. Komisyon, öncelikle başvurusunun mazeretinin geçerli görülüp görülmediğini inceleyerek mazereti kabul veya reddeder.”

Başvurusunun avukatı AYM'ye bir rapor sunmuştur. Raporla göre avukatın 5 gün istirahat etmesi gerekmektedir. Ne AYM ne de AİHM bu raporun geçersiz, sahte olduğunu, avukatın o tarihte hasta olmadığını ileri sürmemektedir. Sadece AYM, neye dayandığı belirsiz bir şekilde ve yukarıda açıklandığı üzere başka örneği de mevcut olmayan bir şekilde bu hastalığın yeterince ağır olmadığına kanaat getirmiştir. AYM bunu ne sıfatla yapmaktadır? Hekimden daha iyi mi tıp bildiği için bu sonuca ulaşmıştır? Yoksa AYM'de başka mahkemelerde olmayan tıp raporlarını inceleyen özel bir birim mi mevcuttur? Her iki sorunun da cevabı tabii ki hayırdır. Sanırım bu garip tutuma en iyi cevabı karara karşı oy yazan Osman Alifeyyaz Paksüt veriyor:

“16. Başvurucu avukatının sunduğu rapora gelince: Tek doktor tarafından verilen beş günlük istirahat raporudur. Anayasa Mahkemesinin içtihatlarında her ne kadar ağır hastalık veya yatarak istirahat verilmesi dışındaki nispeten hafif rahatsızlıkla geçerli mazeret olarak kabul edilmemekte ise de hangi mazeretin geçerli olacağı ilgili mevzuata göre Anayasa Mahkemesininin takdirinde olup , 6216 sayılı Kanun'da veya Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nde tek doktor tarafından verilen kısa süreli istirahat raporlarının geçerli mazeret kabul edilmesine engel bir hüküm de bulunmamaktadır. Halsizlik hisseden veya ağrılar çeken bir avukatı müvekkilin hakkının kaybedilmemesi için mesaiye zorlamanın insan hakları yönünden bizatihi sorgulanabilir bir durum olduğuna da işaret etmek gerekir”.

AYM üyesi tarafından belirsiz olduğu vurgulanan bu husus AİHM tarafından yine incelenmeksizin AYM içtihatlarında açık olduğu gerekçesiyle kabul edilmiştir.

6) HANGİ EKSİKLİKLER RET NEDENİDİR?

Bir an için yukarıda anlattığımız tüm usulsüzlükleri bir kenara bırakalım. Diyelim ki Bölümün ret kararı verme yetkisi vardır ve bu yetkisini dilediği her aşamada kullanabilir. Bu durumda dahi sorulması gereken son bir soru daha vardır: Peki hangi eksiklikler başvurunun reddine neden olacaktır? Yasa ve İçtüzük, Mahkeme tarafından bildirilen eksikliklerin verilen kesin sürede tamamlanmaması halinde başvurunun reddine karar verileceğinin ihtar edilmesi hükmünü içermektedir. Ancak bu hükümlere dayanılarak her türlü eksiklik bildiriminde eksikliklerin belirlenen sürede tamamlanması halinde tüm başvuruların reddedileceğini söylemek mahkemeye erişim hakkını ihlal edecektir. Mesela birden fazla başvurusu olan bir başvuruda başvurulardan sadece birine ilişkin bir eksiklik tamamlanmadı diye tüm başvurunun reddine karar vermek başvurusunda eksiklik olmayan başvurular açısından açık bir şekilde mahkemeye erişim hakkı ihlali olacaktır.

Aynı şekilde tazminat talebinde bulunmakla birlikte miktarını bildirmeyen, ya da maddi tazminatın dayanağı olan belgeleri bildirmeyen bir başvurusunun tüm başvurusunu reddetmek de hakkaniyete aykırı olacak ve mahkemeye erişim hakkını ihlal edecektir.

AYM bildirdiği eksikliklerden bir kısmı yukarıda verilen örneklerle uymaktadır. Mesela bazı başvuru sahiplerinin vekillerine ilişkin vekaletname örneği başvuruya eklenmemiştir. Ancak bu eksikliğin bütün başvuru sahiplerinin başvurusunu reddetmeyi gerektirdiğini söylemek mümkün değildir.

Diğer bazı eksik belgeler ise savcılığın takipsizlik kararı ve bu kararın tebliğine ilişkin belgenin aslı veya onaylı örneğinden ibarettir. Bu belgelerin Mahkemenin de entegre olduğu UYAP sistemi üzerinden doğrudan ulaşılabilen belgeler olduğu dikkate alındığında bu eksikliklerin de başvurunun reddini gerektiren bir eksiklik olduğu söylenemez.

AYM bu iki farklı eksikliği dikkate almamıştır. Ama bu konuda imdadına AİHM de yetişememiştir. Yine AİHM başvurusunda bu eksikliğin esas niteliğinde olmadığı ve bu kadar önemli bir başvuruda ret kararına dayanak olamayacağı ayrıntılı bir şekilde dile getirilmiştir. AİHM, bu kez iç hukuku yorumlayarak da bu iddiaya cevap veremeyeceği için bu hususu tamamıyla görmezden gelmiş, neden esası etkilemeyen bu eksikliklerin ret sebebi sayılmasının sorunlu olmadığını, neden AYM'nin bu kararının "keyfi ve mantıksız" görülmediğini açıklamamıştır.

//

AYM bildirdiği eksikliklerden bir kısmı yukarıda verilen örneklere uymaktadır. Mesela bazı başvuru sahiplerinin vekillerine ilişkin vekaletname örneği başvuruya eklenmemiştir. Ancak bu eksikliğin bütün başvuru sahiplerinin başvurusunu reddetmeyi gerektirdiğini söylemek mümkün değildir.

//

//

Şimdi bizden bunların tamamının bir tesadüf olduğunu, bir mülkiyet davasında da benzer bir kazanın olabileceğini kabul etmemizi kimse bekleyemez sanırım. Şunu görmemiz lazım; 1990'lardan farklı olarak insan hakları ihlalleri çıplak bir şekilde gerçekleştirilmiyor. O günler geçti. Artık ihlallerin güzel paketler içine, usul kuralların içine yerleştirilmesi gerekiyor.

SONUÇ: AYM'NİN USULSÜZLÜĞÜNÜN HESABINI KİM VERECEK?

AİHM'in kararı yayımlandığından beri çok sayıda hukukçu "tamam ama AİHM ne yapsaydı, AYM önünde avukatların da usule uyması lazım" diyor. Avukat daha özenli ve dikkatli olabilir miydi? Şüphesiz evet. Peki ama bu davada usulsüz davranan avukat mı? Hayır, bu davada tümüyle usulsüz davranan AYM. Bu usulsüzlüğü, anlamsız bir şekilde ve kendi içtihadını da hiçe sayarak savunan da AİHM.

AYM başvurunun yapılmasından 1,5 yıl, tüm işlemlerin tamamlanmasından bir yıl sonra başvuru hakkında idari ret kararı verilmemişken ve Bölümün bu konuda hiçbir yetkisi olmamasına rağmen açıkça usulsüz bir karar verdi. Bu karar türünün ilk ve tek örneğiydi. AYM, yine usulsüz bir şekilde hiçbir bilgisi ve uzmanlığı olmamasına rağmen geçerli bir doktor raporunun yeterli bir mazeret olmadığı sonucuna ulaştı. Hem de bunu hangi davada yaptı? Türkiye tarihinin en büyük katliamlarından birinin gerçekleştirildiği Roboski katliamında.

Şimdi bizden bunların tamamının bir tesadüf olduğunu, bir mülkiyet davasında da benzer bir kazanın olabileceğini kabul etmemizi kimse bekleyemez sanırım. Şunu görmemiz lazım; 1990'lardan farklı olarak insan hakları ihlalleri çıplak bir şekilde gerçekleştirilmiyor. O günler geçti. Artık ihlallerin güzel paketler içine, usul kuralların içine yerleştirilmesi gerekiyor. Usul kurallarının ana özelliği muktadirlere ihlalleri görünmez kılma imkanını vermesi. Gerçekten de AİHM kararını okuduğunuzda şunu görüyorsunuz; artık konu 34 kişinin öldürülmesi değil, avukatın X belgeyi sunması. Bu usuli karartma rolünü sağlamakla görevli ana merci de AYM. Çünkü AYM'de usule takılırsanız, öncesinde ne yapıldığının hiçbir önemi kalmıyor. Devlet yıllarca bir katliamı araştırmamış olabilir ama bu avukatın X belgeyi 2 gün geciktirmesinden daha önemsiz hale geliyor. Bu sayede, AİHM de gönül rahatlığı içerisinde ağır insan hakları ihlallerine göz yumabiliyor.

Bunun için insan hakları davalarında bu usul tuzağına düşmek, bunu kabullenmek benim açımdan asla kabul edilemez. Ama bu yazıda gösterdiğimiz gibi usul meselesinin bir de görünmeyen başka bir yönü var. Mahkemeler başvuruçuların usulsüzlüğünün en ince ayrıntısına kadar karar verebilirken, mahkemelerin en ağır usulsüzlükleri kolaylıkla gözlerden kaçırılabilir.

Tüm bu açıklamalar sonrasında, karar çıktıktan sonra, AYM ve AİHM kararlarını görmeksizin "ama usul esastan önce gelir, her mahkemenin de bir usulü vardır" diyen meslektaşlarımıza bir davet çıkarma hakkımız var sanıyoruz. Madem usul meselesinin bu kadar önemli olduğu konusunda herkes hem fikir, AYM'yi ve AİHM'i bu büyük usulsüzlüğün gerekçesini açıklamaya hep beraber davet etmek gerekmez mi:

Ne oldu da Türkiye tarihinin en büyük katliamının incelendiği bir davada AYM bu kadar usule aykırı bir karar verebildi? Ve ne oldu da bu hususlar önüne getirilmiş olmasına rağmen AİHM, bazı konularda iç hukuku yorumlayarak, bazı konularda hiç cevap vermeyerek tüm bu usulsüzlüklere yeşil ışık yaktı?

Bugün usulsüzlüğe takılan arkadaşların çalması gereken kapı avukatlar değil bu devasa cezasızlığa ve adaletsizliğe aracı olan AYM ve onun bu açık usulsüzlüklerini örtbas eden AİHM olmalıdır!

[1] Kararın Anayasa Gündemi sayfasında Atagün Mert tarafından yapılan gayriresmi Türkçe çevirisi bulunabilir. <https://anayasagundemi.files.wordpress.com/2018/05/encu-ve-digcc86erleri-v-tucc88rkiye-2.pdf>

[2] AYM, Mehmet Encu ve Diğerleri Başvurusu, no. 2014/11864, 24.2.2016, para. 12-13.

[3] Selahattin Encü ve Diğerleri, para. 24.

[4] Abdülmecit Teter ve Diğerleri Başvurusu, no. 2014/16223, 6.4.2017; Tahir Çakır Başvurusu, no. 2014/16226, 6.4.2017; İzzettin Deli Başvurusu, no. 2014/16240, 5.4.2017.

[5] Yasin Yaman Başvurusu, no. 2012/1075, 12.2.2013

[6] Turgut Kaya ve Diğerleri Başvurusu, no. 2013/5859, 19.11.2015

[7] Ramazan Sönmez Başvurusu, no. 2013/6325, 15.4.2014

Kürtlerin avukatı var mıdır? Kürt hak hareketi ve Tahir Elçi

Tahir'in avukatlığı ve Kürtlerin avukatlığını esaslı bir karakter yapısı haline getirmesi üzerine çok şey söylenebilir. Şurası açıktır ki Tahir'in avukatlığı ve bir bütün olarak hayatı bize Kürtlerin, Türklerin hak düzeyleri, Türkiye'de hukuk ve adaletin durumu ve daha ötesi Ortadoğu'nun politik ve hukuki ahvali konusunda kapsamlı ve öğretici bir ders olarak önümüzde durmaktadır.

Bundan üç yıl önce hepimizin gözünün önünde olup da bir türlü çözülemeyen bir cinayet işlendi. Kameralar her detayı kaydederken her şey aynı anda bir muammanın içine yuvarlanıp gidiverdi her nasılsa. Peki her şey manidar iken nasıl olup da muammaya dönüşür? Her şey ortadayken nasıl olup da aynı her şey birden kararırerir? Gördüğümüzü ve şahit olduğumuzu sonsuz bir resmi geçidin aralıklarında nasıl kaybedebiliriz? Ve dahası bu cinayetle aramızdan ayrılan Tahir Elçi'nin hayatı ve ölümü hep önümüzde şahitlik yaptığımız açık bir hayat iken nasıl olup da Türkiye'nin hukuku yargısı ve dahi devletinin içinde her şey sonu gelmez bir varlık/yokluk sorgusuna dönüşür?

**NEŞET GIRASUN
ORHAN GAZI ERTEKİN**

Bu sorular, sadece bir cinayet için sorulmuştur. Ama sorular da cevaplar da aslında sadece cinayetin içinde değildir maalesef. Bu ülkede her şey her nasılsa bir varlık-yokluk, kabul-inkar aralıklarında kurulmuştur ki bizler her daim o aralıklarda koşturup duruyoruz habire: Türkiye'nin hukuku ve yargısı, ama daha önemlisi bu cinayetin bizden alıp götürdüğü Tahir Elçi'nin hayatı da tam da bu aralığın içinde geçip gitmiştir. Derin derin kazarsak eğer orada çok şey bulabileceğiz Tahir'e dair, Kürtlere dair, Türklere dair ve hepimizin bu ülkedeki hayatına dair. Eğer yeterince zahmet edersek göreceğiz ki Tahir'in ömrü hayatı ve portresi, Türkiye'nin ve Kürtlerin son yüz elli yıllık hayatının en temsil edici maddesi ve ikonik görüntüsü olarak yerini alacak, Tahir bir kez daha bir çok şeyi anlamamıza aracılık etmiş olacaktır.

KÜRTLER AVUKATSIZ MIDIRLAR?

Sadece Kürtler açısından değil Türkler bakımından da bu sorunun cevabı çok önemli. Çünkü Kürdün ve Türkün "hak" kını, bu ülkedeki hukuk ve yargı düzeninin özellik ve adalet kapasitesini bu sorunun cevabı gösterecektir bir anlamıyla. Çok bilinen bir sözle başlayalım: "Kürtler avukatsız bir halktır." Bu söz belki bir gerçeği anlatmaktadır. Fakat aynı zamanda bir çok gerçeği ihmal etmemize yol açtığını da artık fark etmeliyiz. Hatta daha ötesini de söyleyelim: Kürtlerin politik ve hukuki gerçekliği aleyhine bir tespittir bu ve Kürt hak hareketinin merkezi nitelikteki emeğini de hiçe saymaktadır. Şundan dolaydır ki Kürtler gerçekte "avukatlı bir halktır". Evet Kendilerini bizzat avukatlarıyla, hak mücadelesiyle ve dahi anayasal düzenin çok boyutlu sorgulamasıyla var etmişlerdir çok uzun yıllar boyunca. Sadece avukatlarının olması anlamında "avukatlı bir halk" değildirler. Kürtlerin politik varoluşunun, sanıldığıının tersine, büyük oranda bir "avukatlık" olarak da cereyan etmesi anlamında öyledirler.

Kolonyalist tahakkümün yarattığı bir durum değildir bu sadece. Malum Gandhi de bir avukattı ve kolonyalist bir tahakküme karşı önce Güney Afrika'da sonra Hindistan'da sivil itaatsizlik ve barışçıl yöntemlerle özel bir mücadeleyi de örgütlemişti. Fakat, Kürtlerin avukatlık ile ilişkisi bunu aşan bir genellik ve derinlik de taşır. Bu anlamıyla, Kürt hak hareketinin gerçek siyasal boyutlarının anlaşılabilmesi bakımından belki "Amerikan Siyah Haklar Hareketi" ile kıyaslanmalıdır bu noktada. Siyah haklar hareketi de kökenleri itibariyle önemli oranda bir "avukat hareketi" idi. Duruşma strateji ve taktikleri, adli stratejileri, kamuoyu politikaları ile bir bütün olarak Türkiye avukatlığına yepyeni bir kulvar getirdikleri gibi bizzat varlıkları ve pratikleri ile Türkiye'nin anayasal düzenindeki hiyerarşik yapıları da her bir gündemin içinden ifşa edecek girişimlerde bulunmuşlardır. Buna karşılık 1950'lerden itibaren yükselen Kürt avukat kuşakları, maalesef, Kürtlerin varoluşları bakımından ikincilleştirilmiş, gerçek hayatın içindeki yerleri ile münasip bir tarihsel yer ve itibarına kavuşturulamamıştır. Taa ki Tahir Elçi'ye kadar.

//

Kürtler gerçekte "avukatlı bir halktır". Evet Kendilerini bizzat avukatlarıyla, hak mücadelesiyle ve dahi anayasal düzenin çok boyutlu sorgulamasıyla var etmişlerdir çok uzun yıllar boyunca. Sadece avukatlarının olması anlamında "avukatlı bir halk" değildirler. Kürtlerin politik varoluşunun, sanıldığıının tersine, büyük oranda bir "avukatlık" olarak da cereyan etmesi anlamında öyledirler.

//

TAHİR'İN AVUKATLIĞI

Kürtlerin avukatlık ile ilişkisi basit bir mesele değildir. Sorumluluğu sadece devlete yüklenecek kadar tek yönlü de değildir. Kürtler bile kendi tarihlerinde avukatlığın ne kadar derinde ve ne kadar kapsamlı bir emek yoluyla var olduğunu fark edememişlerdir. Tahir, işte tam da bu gerçeği, bugüne kadar maalesef kimsenin fark etmediği bir özel politik karakteristiği görmemizi sağlayan ilk kişi olmuştur bizce. O gerçek şudur ki Kürtler, son 70 yıldır kendilerini aslında avukatlık ile ifade etmişler, avukatlık yoluyla var etmişler, yokluklarına hükmeden kararlara direnmişlerdi. Tahir, Kürdün tarihini avukatlığın içinden yeniden kurmamıza imkan veren ve Medet Serhat'lardan, Canip Yıldırım'lardan, Nurettin Yılmaz'lara, Şerafettin Elçi'lerden, Feridun Yazar'lardan bir sonraki kuşak olan Orhan Doğan'lara, Hasip Kaplan'lara ve oradan da Sezgin Tanrıkulu gibi bugüne uzanan tüm o kuşakların toplam emeğinin, Kürtlerin varlığındaki eşsiz emeklerinin görünür olmasının da yolunu açmıştır. Artık gönül rahatlığı ile söyleyebiliriz ki "Kürtler avukatlığı temel bir varoluş olarak yaşamış bir halktır". Bütün bu tarihin en önemli portresinin Tahir Elçi olduğunu söylemek herhalde bu tespiti daha da güçlendirecektir...

TAHİR'İN SABRI

Tahir'in Türkiye hukuk ve yargı düzeni içindeki avukatlığı çok özgün bir ders niteliğindedir aynı zamanda. O ders üç önemli ve temel unsuru içerir; birincisi Kürtlerin toplumsal ahvaline dairdir ki dava dosyalarının niteliği ve genişliği göz önüne alındığında özellikle Cizre ve çevresindeki hak ihlallerinin Türkiye'de ve evrensel dünyada tartışılmasının da önünü açmıştır. İkincisi hukukun içinde en korkunç günlerde bile nasıl bir umutla mücadelenin yürütülebileceğine dair eşsiz bir hukuk dersi içermesidir. Bu yönden Avukatlığa ilk başladığında aldığı davaların öldürüldüğü günlere kadar bizzat takip edildiğini biliyoruz. Üçüncüsü ise Türkiye hukuk düzeninin İHAM gibi evrensel hukuk düzeni yapıları üzerinden yeniden yaratılmasına olan katkılarıdır.

Öncelikle genel olarak baktığımızda Tahir, kendi çaresizliğini umuda dönüştürerek hukuk ve yargı alanında çok şey yapılabileceğini gösteren özel bir avukatlık pratiğine de sahip olmuştur. Onunkisi sıradan bir heves, içi boş bir yasacılık değildir. Yasa takipçiliği olarak da görülemez. Tahir'in çalışkanlığı, sebatı, sabrı, fikri takibi, disiplini ve evrensel aklı göz önünde alındığında Kürtler içinde avukatlığı en derin tecrübesine taşıdığını da kabul etmek gerekiyor. Deyim yerindeyse umutsuzluğun içinden umut çıkaran kişidir o. Tahir'in avukatlığa daha yeni başladığı ilk yıllarında aldığı Cülaz ve diğerleri, Benzer ve diğerleri gibi 1993 ve 1994 yıllarında başlayan davaları ölümüne dek tek başına takip etmesi bu işlerden birazcık anlayan herkes için oldukça şaşırtıcıdır ve başka bir örneği de yoktur. Umutsuzluğun, çaresizliğin içinden bu kadar ısrar ve inat ile hukuk mücadelesi yürütmek, bu mücadeleyi 22-23 yıl hem de sayısız dosyada

Onunkisi sıradan bir heves, içi boş bir yasacılık değildir. Yasa takipçiliği olarak da görülemez. Tahir'in çalışkanlığı, sebatı, sabrı, fikri takibi, disiplini ve evrensel aklı göz önünde alındığında Kürtler içinde avukatlığı en derin tecrübesine taşıdığını da kabul etmek gerekiyor. Deyim yerindeyse umutsuzluğun içinden umut çıkaran kişidir o.

//
 Tahir'in, Ali İsmail Korkmaz davasından çok farklı düşündüğü İstanbul Barosuna açılan davalara kadar bir çok davada hak savunucularının yanında olmasını da unutmayalım ki onun Türkler ve Kürtler arasında nasıl gerçek ve güvenilir bir köprü olduğunu da bir kez daha görmüş olalım... //

ayrı ayrı devam ettirmek ve tüm bunları da tek başına takip etmek diğer avukatlık örnekleri ile mukayese edilebilir değildir ne yazık ki. Yerelde bu davaları bıktırıcı bir takipsizlik, görevsizlik kararları sarmalına rağmen ayakta tutmaya niyet etmek ve baştan çaresizce görünen her küçük adımı umuda dönüştürmekte ısrar etmek gibi inatçı girişimler yeterli değildir sadece. Aynı zamanda İnsan Hakları Hukuku konusunda ciddi bir uzmanlığa da sahip olmak gerekir. İnanç ve ısrar yetmez. Akıl ve zeka da gereklidir. Dahası Türkiye yerelindeki tüm ihlalleri Avrupa İnsan Hakları Hukuku üzerinden kendi dillerinde yetkinlikle anlatabilecek bir hazırlığı da gerektirir. Bütün bunları bir araya getirebilen Tahir dışında bir başka avukata rastlanmadığını bir kez daha hatırlatmadan geçmeyelim. Tahir'in, Ali İsmail Korkmaz davasından çok farklı düşündüğü İstanbul Barosuna açılan davalara kadar bir çok davada hak savunucularının yanında olmasını da unutmayalım ki onun Türkler ve Kürtler arasında nasıl gerçek ve güvenilir bir köprü olduğunu da bir kez daha görmüş olalım...

Tahir'in avukatlığı ve Kürtlerin avukatlığını esaslı bir karakter yapısı haline getirmesi üzerine çok şey söylenebilir. Şurası açıktır ki Tahir'in avukatlığı ve bir bütün olarak hayatı bize Kürtlerin, Türklerin hak düzeyleri, Türkiye'de hukuk ve adaletin durumu ve daha ötesi Ortadoğu'nun politik ve hukuki ahvali konusunda kapsamlı ve öğretici bir ders olarak önümüzde durmaktadır. Bu ders bugün çok daha önemli ve yakıcı. Çünkü ölümü hala bir türlü çözölemeyen bir "sır" olmaya devam ederken kendi cinayetini çözecek ilhamı yine Tahir'in sabrı, inadı, ısrarı ve aklı veriyor bizlere... onun ve bizlerin apaçık hayatımız bir resmî muammanın içinde kaybolmaktan işte bu yolla kurtulacaktır...

HDP'li vekillerin milletvekillikleri düşürülürken

HDP'li Encu: 2 yılda dokunulmazlıkların kaldırılmasının sadece HDP'yi hedeflediği anlaşıldı.

FERHAT ENCU

İki yıl önce bugün muhalefetin de katılımıyla, HDP'yi siyasi temsil imkanlarından yoksun bırakmanın adımı atılmıştır. 20 Mayıs 2016, demokrasinin kara lekelerinden biri olarak tarihin sayfalarında çoktan yerini almıştır.

Tek başına iktidar olmazsak ülke kaosa sürüklenir mesajlarıyla geçen seçim süreci sonunda Türkiye halkları tercihini tek adam rejiminden değil, çoğulculuktan yana yapmış, yeni bir yaşamın mümkün olduğunu göstermiştir. 1 Kasım seçiminde ise iktidar, Türkiye halklarına ölümü gösterip sıtmaya razı etmeye çalışmıştır. Buna rağmen Türkiye halkları, HDP'yi tekrar meclise taşımıştır. HDP'ye verilen ısrarlı destek karşısında iktidar, artık bu yolla tek adam rejimi arzusunun gerçekleşemeyeceğini görmüş, gücün elinden gideceği korkusuyla çeşitli hesaplar yapmaya başlamıştır.

Halkların iradesine gidildiğinde sonuç değişmediği için bu sefer, halkların iradesinin etrafını dolanarak çözüm yolları aranmaya başlanmış, milletvekili dokunulmazlıklarının tek seferlik olacak şekilde kaldırılması en uygulanabilir çözüm olarak görülmüştür. Dokunulmazlıkların tek seferlik değil, tamamen kaldırılması çağrımız ise

// AİHM başvurusuna hükümet tarafından sunulan savunmada, hükümet, CHP Genel Başkanı ve MHP Genel Başkanı'nın yazılı veya sözlü ifade verdiğini belirtmiştir. Yani, CHP ve MHP için savcılıklara yazılı ifade verilmesi yeterli görülürken HDP için mutlaka savcılığa gidilip sözlü ifade verilmesi // öngörülmüştür.

duymazdan gelinmiştir. Çünkü, arzu edilen dokunulmazlıkların kaldırılması değil, HDP'nin meclisten, siyasetten uzaklaştırılmasıdır.

HDP milletvekillerinin “teröristlikle” veya “teröristlerle” işbirliği yapmakla suçlanması eşliğinde adım adım kamuoyu ve TBMM'nin kendisi, milletvekili dokunulmazlıklarının tek seferlik kaldırılmasına hazırlanmıştır. Hatırlanacağı üzere, kendisi hakkında da çok sayıda fezleke bulunan CHP Genel Başkanı sayın Kılıçdaroğlu da, bir televizyon programında yaptığı açıklamada “Değişikliğin Anayasa'ya aykırı olduğunu ancak partisinin Hayır dediği anda, ‘Terörle mücadele ediyorduk CHP engel oldu’ diyeceklerini” söylemiştir.

Peki bu iki yıllık süreçte ne olmuştur? İlk günden beri dile getirdiğimiz, bu şekildeki bir Anayasal değişiklikle dokunulmazlıkların kaldırılmasının sadece HDP'yi hedeflediği iddiamız kanıtlanmıştır.

Anayasal değişikliğin gündeme geldiği tarihten oylamanın yapıldığı tarihe kadar hazırlanan ve meclise gönderilen fezleke sayısı dahi tek başına bunu kanıtlamaya yeterli olsa da ben, Anayasal değişikliğin yürürlüğe girdiği tarihten bugüne neler olduğuna işaret etmek istiyorum.

4 Kasım 2016 tarihinde, aynı anda farklı illerde soruşturmalar yürütülmesine rağmen aynı gün ve saatlerde aralarında eş genel başkanlarımız ve benim de bulunduğum 12 HDP'li milletvekili hakkında tüm savcılıklarda başla butonuna basılmışçasına aynı anda yakalama ve gözaltı işlemi uygulanmıştır. O gece jet hızıyla gerçekleşen ifade süreçleri sonrasında 9 HDP'li milletvekili tutuklanmıştır. Böylesi bir operasyon başka hiçbir siyasi partinin milletvekilleri için gerçekleştirilmemiştir.

Bu operasyonun nedeni olarak hükümet tarafından “milletvekillerinin ifadeye gitmemiş olması” gösterilmiştir. Böyle bir durumda yasalarda tanımlı bir usül mevcut olmasına rağmen bu usül HDP'li milletvekilleri için hiç işletilmemiş olmakla birlikte yaptığımız AİHM başvurusuna hükümet tarafından sunulan savunmada, hükümet, CHP Genel Başkanı ve MHP Genel Başkanı'nın yazılı veya sözlü ifade verdiğini belirtmiştir. Yani, CHP ve MHP için savcılıklara yazılı ifade verilmesi yeterli görülürken HDP için mutlaka savcılığa gidilip sözlü ifade verilmesi öngörülmüştür.

Anayasal değişiklik sonrasında kesinleşen kararlar nedeniyle sadece HDP'li vekillerin milletvekillikleri düşürülmüştür – ki bence en dikkate değer durum da budur. Anayasal değişiklikle bir yargı süreci başladiysa ve bu da iktidarın iddia ettiği gibi tüm milletvekilleri için eşit bir şekilde işliyorsa o zaman bu yargı süreçlerinin sonuçlanmasının da aynı tarihlerde olmasa da birbirine yakın tarihlerde olması beklenmez mi?

Bugün, Anayasal değişikliğin TBMM Genel Kurulu'nda kabulünün

üzerinde iki yıl geçmiştir ve bu iki yıllık sürede ne hikmetse sadece HDP'li milletvekilleri hakkında verilen kararlar kesinleşmiş, dolayısıyla milletvekillerin düşürülmüştür. Milletvekilliği düşürülen vekil sayısı da bir, iki değildir.

Gerekçesi “Türkiye, tarihinin en büyük ve kapsamlı terörle mücadelesini yürütürken, bazı milletvekillerinin (...) teröre manevi ve moral destek manasındaki açıklamaları” olan Anayasal değişiklik neticesinde sadece HDP'li milletvekilleri bakımından kesinleşen kararlarda HDP'li milletvekillerinin ‘suçlu’ oldukları somut delillerle değil, korkutucu rakamlı cezalar ile kamuoyuna gösterilmektedir. Yasama sorumsuzluğu kapsamındaki siyasi faaliyetlere 7 yıl, 9 yıl, 16 yıl, 19 yıl gibi hapis cezaları vererek milletvekillerinin “örgüt üyesi” olduğuna kamuoyunun ikna olması beklenmektedir.

Şu ana kadar HDP'li milletvekilleri arasında hakkında silahlı örgüt üyesi olma suçlamasıyla dava açılan ancak bu suçlamadan beraat edip propaganda suçundan ceza alan tek milletvekili benim. İstinaf aşamasında onanan bu karara karşı bile, yasalara göre kesin ve temyiz edilemez olan bu karara karşı savcılıkça temyiz yoluna başvurulmuştur. Açık yasa hükmüne rağmen kararın temyiz edilmesi, mutlaka ama mutlaka silahlı örgüt üyeliği suçundan ceza verilmesinin hedeflendiğini göstermektedir. Neyse ki Yargıtay hukuksuzluğun bu kadarına izin vermemiş ve temyiz talebini, yasal olmadığı için reddetmiştir.

Burada yer alan açıklamalarıma karşı kuvvetle muhtemel iktidar, soruşturma başlatılmasını sağlayarak cevap verecektir ama benim iktidardan özellikle de sayın Adalet Bakanı'ndan talebim, 20 Mayıs 2016 tarihindeki Anayasal değişiklik sonrası yasama dokunulmazlığı kalkan tüm milletvekillerinin başlayan soruşturma ve eğer varsa kovuşturma süreçleri hakkında yazılı bilgi vermesidir.

Anayasal değişiklik uyarınca hangi milletvekilinin hakkında hangi fezleke kapsamında yasama dokunulmazlığının kaldırıldığı, liste halinde TBMM'de bulunan siyasi partilerde mevcuttur. Hakkımızdaki dosyalarda gördüğümüz üzere, Adalet Bakanlığı her duruşmamızı özenle takip etmekte her duruşma sonrası dosyanın akıbetini, bir sonraki duruşma tarihini mahkemelerden sormaktadır. Eğer bu özen de sadece HDP'li milletvekilleri için gösterilmemişse, Adalet Bakanlığı'nda her bir milletvekili hakkındaki fezlekenin akıbeti hakkında bilgi mevcuttur, yönelttiğim talebime kolaylıkla bilgi verilebilir.

Hukuka aykırı şekilde milletvekili sıfatım düşürülmemiş olsaydı yazılı soru önergesi olarak yöneltceğim bu konuyu, bu ülkenin bir vatandaşı olarak sayın Adalet Bakanı'na yöneltiyorum.

Kamuoyuna saygılarımla.

//

Hakkımızdaki dosyalarda gördüğümüz üzere, Adalet Bakanlığı her duruşmamızı özenle takip etmekte her duruşma sonrası dosyanın akıbetini, bir sonraki duruşma tarihini mahkemelerden sormaktadır. Eğer bu özen de sadece HDP'li milletvekilleri için gösterilmemişse, Adalet Bakanlığı'nda her bir milletvekili hakkındaki fezlekenin akıbeti hakkında bilgi mevcuttur, yönelttiğim talebime kolaylıkla bilgi verilebilir.

Özgürlük esas, tutuklama istisnadır

Temel hak ve özgürlüklerin ihlali konusunda, özel ve özgün bir yargılama ve içtihat yaratma işlevi olan anayasa yargısı kararlarının mahkemeler ya da devlet organlarınca uygulanmaması söz konusu olamaz. Çünkü böyle bir durum, mahkemeler ya da devlet organları kararı ile anayasa yargısının “etkin hukuk yolu” ve Anayasa Mahkemesi’nin hak ihlali kararlarının da “geçerli” olmadığı sonucunu yaratır.

Anayasa Mahkemesi’ne bireysel başvuru uluslararası hak arama yoludur, ulusal ceza yargılaması ile kıyaslanamaz. Asıl anayasa yargısı kararlarını uygulamak ve uymak mahkemeler yönünden anayasal zorunluluktur.

AİHM ve Anayasa Mahkemesi kararlarında temel alınan evrensel hukuk ilkesi “özgürlük esas, tutuklama istisna”dır. AİHM ve Anayasa Mahkemesi’nin karar dayanakları uluslararası sözleşmelerin güvenceye aldığı başta tutuklama, özellikle tutuksuz yargılanma hükümleri anayasadan da öte en üst normdur.

AİHM ve Anayasa Mahkemesi’nin, bu uluslararası sözleşmelere dayalı verdikleri “ihlal kararları” başta mahkemeler olmak üzere, tüm devlet organlarını bağlar. Her mahkemenin tutuklama kara-

SEDAT VURAL

17 OCAK 2018

rında dikkate alacağı normlar, yasa ve anayasadan önce uluslararası sözleşmelere dayalı bu konudaki AİHM ve Anayasa Mahkemesi kararlarıdır.

Ne yazık ki bu evrensel çağdaş uygulama ülkemizde mahkemeler tarafından gözardı edilerek, temel insan hakkı güvencelerine karşın onlarca milletvekili ve gazeteci tutuklandı.

AİHM gibi Anayasa Mahkemesi “ihlal” kararları da tüm devlet organları için anayasal bağlayıcılık ve emsal niteliğine sahiptir. Bu kararı uygulamamak ya da karara uymamak anayasal görev suçunu oluşturur.

Bireysel başvurunun subjektif işlevi; bireyin temel hak ve özgürlüklerinin, anayasa yargısı yolu ile korunması; objektif işlevi ise bu korunmanın sağlanabilmesi için anayasa yargısı içtihatlarının geliştirilmesi ve tüm mahkemelerde bu içtihatları temel alan uygulama birliğinin yaratılmasıdır. Böylece tüm ülkede temel hakların aynı şekilde anlaşılıp uygulanmasının sağlanmasıdır. Zaten bu amaçla ülkemizde başta yargı olmak üzere “hak ihlalleri” kararlarına karşı Anayasa Mahkemesi’ne bireysel başvuru yolu açılmıştır.

Bu nedenle temel hak ve özgürlüklerin ihlali konusunda, özel ve özgün bir yargılama ve içtihat yaratma işlevi olan anayasa yargısı kararlarının mahkemeler ya da devlet organlarınca uygulanmaması takdiri ve işlevsiz bırakılması söz konusu olamaz.

Çünkü böyle bir durum, mahkemeler ya da devlet organları kararı ile anayasa yargısının “etkin hukuk yolu” ve Anayasa Mahkemesi’nin hak ihlali kararlarının da “geçerli” olmadığını yaratır ki; bunu demokratik hukuk devleti ilkelerine uygun bulmak mümkün değildir.

Nasıl ki aynı yargılamayı içeren AİHM kararlarına uymak ve bu kararlar ile içtihat ve uygulama birliği yaratmak anayasal zorunluluk ise, anayasa yargısı da aynı nitelikte olup, temel hakların tüm ülkede aynı şekilde anlaşılmasını sağlama temel işlevi nedeniyle ki, anayasa yargısı kararlarını uygulamak ve uymak anayasal zorunluluktur.

AİHM’e göre “Sözleşen devletçe mahkeme kararının yerine getirilmesinde dikkat edilecek husus, kararın hüküm fıkrasıdır. Hüküm fıkrasında yer almış olan ihlalin, amaca uygun bir şekilde giderilmesi gerekir.”

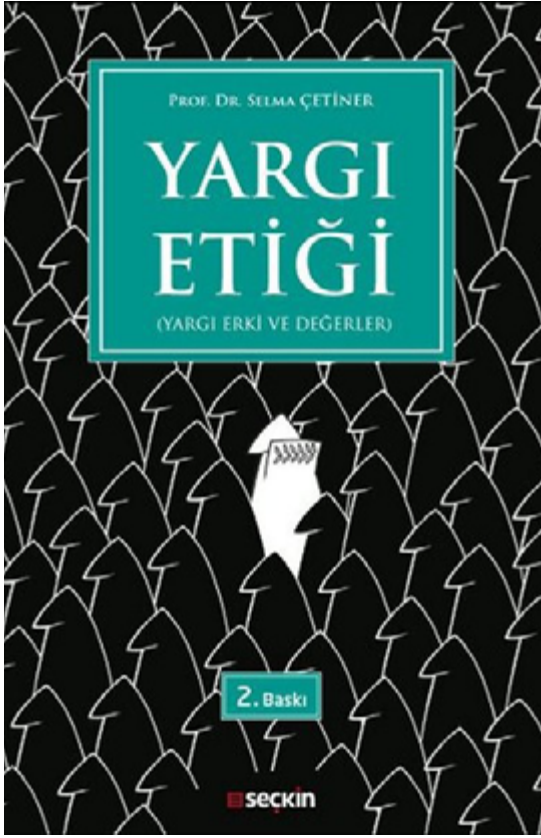
İhlal kararının yerine getirilmesi demek, maddi imkansızlıklar hariç, saptanan ihlalin ve bu ihlalden doğan sonuçların ortadan kaldırılıp silinmesi demektir. Kararın yerine getirilmesi yönünde gereken önlemleri almak davalı devlete düşer. (Marcks/Belçika-Dudgeon/İngiltere-Belilos/İsviçre mahkeme kararları.)

Federal Alman Anayasa Mahkemesi ise, temel içtihadı “Zweigert” kararında; anayasa şikayetinin kazuistik bir temyiz etkisi (kasuistischen kassationseffekt) yanında, tüm ülkede temel hakların aynı şekilde anlaşılıp uygulanmasının sağlanması yönünden genel bir eğitim etkisinin (generellen edukationseffekt) olduğunu hüküm altına almıştır.

“

Nasıl ki aynı yargılamayı içeren AİHM kararlarına uymak ve bu kararlar ile içtihat ve uygulama birliği yaratmak anayasal zorunluluk ise, anayasa yargısı da aynı nitelikte olup, temel hakların tüm ülkede aynı şekilde anlaşılmasını sağlama temel işlevi nedeniyle ki, anayasa yargısı kararlarını uygulamak ve uymak anayasal zorunluluktur.

“

Yargı Etiği

Yazar: **Selma Çetiner**

Yayınevi: **Seçkin Yayıncılık**

Baskı Yılı: **2013**

Sayfa Sayısı: **182**

Sorumluluk ve Yargı

Yazar: **Hannah Arendt**

Çevirmen: **Müge Serin**

Yayınevi: **Sel Yayınları**

Baskı Sayısı: **2015**

Sayfa Sayısı: **264**

Kitaplarda 'Yargı'...

ORHAN GAZİ ERTEKİN YARGI VE İKTİDAR OYUNLARI

*Oligarşik Yargıdan Örgüt Yargıya
Örgüt Yargıdan Şirket Yargıya*

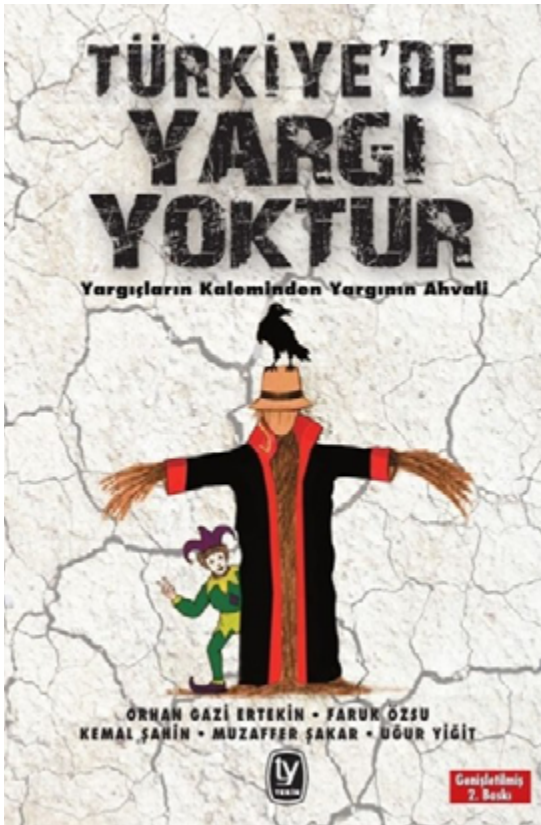
Yargı ve İktidar Oyunları

Yazar: Orhan Gazi Ertekin

Yayınevi: Tekin Yayınevi

Baskı Yılı: 2015

Sayfa Sayısı: 232

Türkiye'de Yargı Yoktur

Yazar: Orhan Gazi Ertekin , Uğur Yiğit , Faruk

Özsü , Kemal Şahin , Muzaffer Şakar

Yayınevi: Tekin Yayınevi

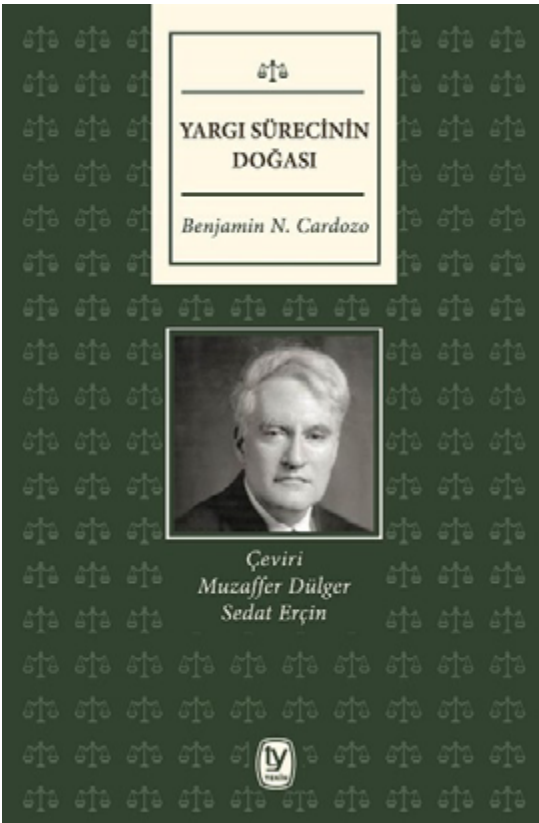
Baskı Sayısı: 2014

Sayfa Sayısı: 224

Yargı Yetisinin Eleştirisi

Yazar: **Immanuel Kant**
Çevirmen: **Aziz Yardımlı**
Yayınevi: **İdea Yayınevi**
Baskı Yılı: **2016**
Sayfa Sayısı: **280**

Yargı Sürecinin Doğası

Yazar: **Benjamin N. Cardozo**
Çevirmen: **Sedat Erçin , Muzaffer Dülger**
Yayınevi: **Tekin Yayınevi**
Baskı Sayısı: **2018**
Sayfa Sayısı: **146**

Kitaplarda 'Yargı'...

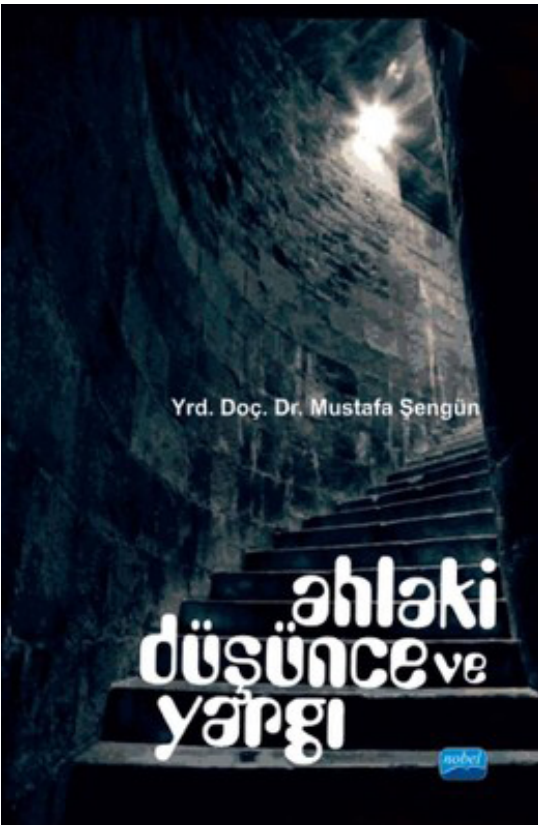
Son Kale Kuşatılan Yargı

Yazar: **Hüseyin Özalp**

Yayınevi: **Togan Yayınları**

Baskı Yılı: **2010**

Sayfa Sayısı: **408**

Ahlaki Düşünce ve Yargı

Yazar: **Mustafa Şengün**

Yayınevi: **Nobel Akademik Yayıncılık**

Baskı Sayısı: **2018**

Sayfa Sayısı: **202**

Bağımsız Yargı Özgür Düşünce

Yazar: **Sami Selçuk**

Yayınevi: **İmge Kitabevi**

Baskı Yılı: **2007**

Sayfa Sayısı: **356**

2010 Anayasa Değişiklikleri Çerçevesinde Yargı Bağımsızlığı

Yazar: **Fikret İlkiz , Bahri Öztürk**

Yayınevi: **Seçkin Yayıncılık**

Baskı Sayısı: **2010**

Sayfa Sayısı: **164**

Kitaplarda 'Yargı'...

Yargı, Cemaat ve Bir Darbe Kurgusunun İç Yüzü

Yazar: **Pınar Doğan, Dani Rodrik**

Yayınevi: **Destek Yayınları**

Baskı Yılı: **2014**

Sayfa Sayısı: **288**

Yargı Emir ve Görüşlerinize Hazırdır

Yazar: **Hüsnü Tuna**

Yayınevi: **Karatay Akademi**

Baskı Yılı: **2011**

Sayfa Sayısı: **181**

Türkiye'nin Yargı Bağımsızlığına İlişkin Sorunları

Yazar: **Halit Yılmaz**

Yayınevi: **Türkiye Barolar Birliği Yayınları**

Baskı Yılı: **2009**

Sayfa Sayısı: **164**

Devletin Askeri Faaliyetlerinde Yargı Bağımsızlığı

Yazar: **Firdes Şeyda Türkay**

Yayınevi: **On İki Levha Yayıncılık**

Baskı Yılı: **2013**

Sayfa Sayısı: **328**